

הישיבה השלוש-מאות-ושבעים-ושמונה של הכנסת השישית

יום רביעי, א' אדר תשכ"ט (19 פברואר 1969)
ירושלים, הכנסת, שעה 11.32

א. שאילתות ותשובות

3. ידיעה על ביטול קובלנה פלילית נגד
בנק "קושלנד אונד הפנר"

חברי-הכנסת א. אבנרי שאל את שר האוצר ביום ו'
בטבת תשכ"ט (27 בדצמבר 1968):

בידיעה שנתפרסמה ב"הארץ" של יום 23 בדצמבר
1968 נמסר, כי ממשלת ישראל חזרה בה מקובלנה
פלילית שהגישה נגד הבנק "קושלנד אונד הפנר".

באותה ידיעה נמסר, כי הג"ל נאלץ לסגור את
שעריו, לאחר שקובלנה פלילית של ממשלת ישראל נגדו
גרמה להסתערות כללית על אשכנו בציריך ובמונטריי.
כאמור, חזרה בה ממשלת ישראל מקובלנתה הפלילית.

הנני מבקש לדעת:

1. האם הידיעה הג"ל נכונה?

2. מה היו הנימוקים להגשת הקובלנה הפלילית
בשעתו?

3. מדוע חזרה בה הממשלה מן הקובלנה הג"ל?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

1. הידיעה הג"ל אינה מדויקת.

א) לאחר שתביעותיו במישור האזרחי באו על
סיפוקן הודיע בנק פויכטוונגר, אשר הגיש את הקובלנה,
כי אין בדעתו לאחוז בצעדים נוספים במישור הפלילי,
אולם קובלנה פלילית שהוגשה אינה ניתנת לביטול.

ב) עיון בעתונות השווייצית מחדש דצמבר 1967
(לדוגמה - נויה ציריך צייטונג, 15.12.67) מלמד כי
הסתערות המפקדים על הבנק הייתה קשורה בהסתבכותו
במספר עסקות שקדמו להגשת הקובלנה הפלילית האמורה.

2. הקובלנה הפלילית הוגשה בזמנה כדי לגלות
ידיעות, אשר היה חשש כי יועלמו, בקשר לכתיבת ערבות
שבנק קושלנד אונד הפנר נתן לבנק פויכטוונגר.

3. העניין הוסבר בתשובה לשאלה הראשונה.

4. סיבת העיכובים בהקמת הרשות
למניעת זיהום האוויר

חברי-הכנסת א. שושטק שאל את שר האוצר ביום ו'
בטבת תשכ"ט (27 בדצמבר 1968):

ידיעה בעתון "הארץ" מיום 25 בדצמבר 1968
מוסרת, שהקמת הרשות למניעת זיהום האוויר מותנית
במתן תקציב מתאים. עוד מוסיפה הידיעה, כי בהתחשב
בהליכים המסובכים הקשורים בבעיה תתעכב הקמת
הרשות עד זמן ממושך.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נכונה הידיעה?

היו"ר ק. לוז:

אני פותח את ישיבת הכנסת. נשמע תחילה
תשובות שרים לשאילתות של חברי הכנסת.

1. אי-נטיילת רשיונו של בנק פולני

חברי-הכנסת א. ורדיגר שאל את שר האוצר ביום ל'
בחשוון תשכ"ט (21 בנובמבר 1968):

בתל-אביב פועל בנק פולני (פ.ק.א.).

נוכח יחסה של פולין לישראל ולאזרחיה - האם
נשקלה האפשרות לקחת חזרה את רשיונו של בנק פולני
זה?

אם לא נשקלה - האם מוכן כבודו לשקול אפשרות

זו?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

איננו מתכוונים ליטול את רשיונו של הבנק. ישראל
אינה גורסת חרם כלכלי, אפילו כלפי מדינות שאינן
מקיימות אתנו יחסים דיפלומטיים.

2. הקלות במכס למכשירים המבטיחים
הגנה מפני התחשמלות

חברי-הכנסת ש. י. גרוס שאל את שר האוצר ביום ב'
בטבת תשכ"ט (23 בדצמבר 1968):

ב"הארץ" מיום י"ד בכסלו תשכ"ט (5 בדצמבר
1968) פורסמו שני מכתבים למערכת משתי חברות
העוסקות בהפצת מכשירים המבטיחים הגנה מפני
התחשמלות. חשיבותם של מכשירים אלה גדולה מאוד,
עקב חוסר הארקה טובה, בגלל השימוש בצינורות מים
העשויים מחומר מבדד. לדעת שתי החברות, אפשר
היה לחוריד את המחירים בצורה ניכרת, לולא המכס
הגבוה המוטל על מכשירים אלה.

רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם טענת התחרות תואמת את המציאות?

2. אם כן - האם קיימת תכנית לשחרר מכשירים
אלה לגמרי ממכס, או לפחות להוריד את דמי המכס
לאחוז מינימלי, בהתחשב ב"פיקוח הנפש" הקשור
בדבר?

3. אילו צעדים חושב כבודו לנקוט כדי לעודד
את הפצתו ההמונית של המכשיר הג"ל, דבר העשוי
להקטין את סכנת ההתחשמלות עד למינימום?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

אנו מסכימים שיש הגיון בהורדת המכס המוטל
כיום על מכשירים אלה. אי לכך ביקשתי את משרד
המסחר והתעשייה והמכס לבדוק הנושא בהתאם.

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

הממשלה אינה משתתפת בתקציב הטכניון השוטף (אלא הסוכנות).

להקלת מצבו הכספי של הטכניון סוכם שהמ"ם שלה תסייע לכסות את הגרעון המצטבר של הטכניון שהגיע בעת הסיכומים (31.3.67) ל-30.6 מיליון ל"י. לשם כך הוקצבו 16.9 מיליון ל"י כלהלן: 12.2 מיליון ל"י הלוואה בערבות הממשלה ואשר הממשלה פורעת אותה; 4.7 מיליון ל"י ניתנו ישירות מתקציב הפיתוח. בסך-הכל 16.9 מיליון ל"י. נוסף לכך, 13.7 מיליון ל"י קיבל הטכניון כהלוואה בערבות הממשלה, והטכניון פורע אותה.

הממשלה אף משתתפת בשליש מתקציב הפיתוח הרגיל ובמחצית מההשקעה בהרחבה המיוחדת.

7. נתונים על פיגורים בהעברת תשלומים**לקופות הגמל**

חבר-הכנסת מ. ידיד שאל את שר האוצר ביום י"ב בטבת תשכ"ט (2 בינואר 1969):

שר העבודה, בהביאו לפני הכנסת את הצעת התי"ק לחוק הגנת השכר לקריאה ראשונה, הדעי: "בשנים האחרונות גברה התופעה של פיגורים בהעברת תשלומים לקופות הגמל הן מצד מעבידים פרטיים והן מצד מעבידים ציבוריים". ובדברי ההסבר להצעת החוק נאמר: "הפיגורים מגיעים כיום לעשרות מיליוני לירות".

אודה לכבודו אם יואיל להשיב לשאלתי:

1. מהו סכום החובות שהצטברו עד לסוף שנת

1967/68?

2. אילו מעסיקים לא העבירו את התשלומים לקופות הגמל? (נא לפרט שם המעסיק, סכום הפיגור והחוב, ולאיוו תקופה מתייחסים הפיגור והחוב).

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

1. חוב המעבידים לקופות הגמל, בכלל זה קרנות הפנסיה (300 במספר) הגיע בסוף ספטמבר 1968 לסך 70 מיליון ל"י. החוב נמצא בירידה מתמדת בשנים האחרונות. הוא היה 86 מיליון ל"י בספטמבר 1967 ו-125 מיליון ל"י בספטמבר 1966. אחוז חוב המעביד מהון הקופות נמצא בירידה עוד יותר עקב גידול מהיר בהון הקופות. סך החוב מהון הקופות נאמד לסוף 1968 בפחות מ-3%, ואילו ב-1965 היה החוב 7.5% ובשנת 1966 5%.

2. המפעלים החייבים לקופות הם רבים ביותר — ממפעלים קטנים, קבלי בניין, ומשקים חקלאיים ועד למפעלים גדולים, בכללם מפעלים ציבוריים.

במקרים החמורים ביותר מגיע הפיגור של חוב המעביד לחצי שנה עד למקסימום של שמונה חודשים.

רשות החסכון והביטוח באוצר בשיתוף פעולה עם אגף מס הכנסה פועלים על מנת ללחוץ הן על הקופות שיעשו כל מאמץ לגבות את החוב והן על המעבידים לשלם את חובם.

הבעיה קיימת, אך אין להגוים בחומרתה, וזאת משתי סיבות: ראשית, היקף החוב ביחס להון הקופות הוא קטן באופן יחסי, ושנית, הבעיה הולכת ומצטמצמת בשנים האחרונות.

2. אם כן, מה הגורמים לעיכוב קבלת ההחלטה על מתן תקציב נאות לקיום הרשות למניעת זיהום האוויר?

3. מה האמצעים שנוקט משרד האוצר כדי לזרז ההליכים הקשורים במתן ההקצבה הדרושה ובהקמת הרשות האמורה?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

1-3. בשלב זה מתעכבת הקמת הרשות עקב הצורך בפיתרון בעיות מקצועיות. רק אחרי פתרון בעיות אלה יגובשו ההצעות על-ידי משרד הבריאות ויהיה מקום להקצבת סכומים אלה.

5. הכנסות מילווה הבטחון מרצון

חבר-הכנסת ו. שם טוב שאל את שר האוצר ביום ג' בטבת תשכ"ט (24 בדצמבר 1968):

הריני מתכבד לשאול:

1. מה היה אומדן ההכנסות ממילווה הבטחון מרצון, וכמה הכניס המילווה עד כה למעשה?

2. מה היה אומדן הכנסות המילווה מהשכירים וכמה הכניסו השכירים למעשה?

3. מה היה אומדן הכנסות המילווה מהעצמאיים וכמה הכניסו העצמאיים למעשה?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

1. אומדן ההכנסות ממילווה הבטחון 1968 (מילווה מרצון) היה 200 מיליון ל"י וההכנסה בפועל עד היום היא כ-170 מיליון ל"י, וניתן להניח כי היא תגיע ל-175 מיליון ל"י.

2. אומדן ההכנסות מהמילווה משכירים היה 110 מיליון ל"י וההכנסה תהיה, לחשבון כולל של 175 מיליון ל"י, 85 מיליון ל"י בערך.

3. אומדן ההכנסות מעצמאיים, בכללם עצמאיים יחידים ותאגידים, היה 90 מיליון ל"י על בסיס של 200 מיליון ל"י. בפועל תהיה ההכנסה 90 מיליון ל"י על בסיס של 175 מיליון ל"י.

6. סיוע לטכניון

חבר-הכנסת א. טיאר שאל את שר האוצר ביום י"ב בטבת תשכ"ט (2 בינואר 1969):

גרעון תקציבי של 37 מיליון ל"י בערך יצטבר עד שנת תשל"ב בטכניון העברי. זאת מסר נשיא המוסד מר א. גולדברג, על-פי ידיעה ב"הארץ" מיום 23 בדצמבר 1968.

אבקש את כבוד השר להשיבי:

1. מהו תקציב הטכניון לשנת הכספים הבאה?

2. מה הם מקורות מימון של תקציב זה?

3. מה הגרעון הצפוי לשנת תשל"ב בלבד?

4. מה האמצעים שנוקט משרד האוצר לשיפור המאון התקציבי של המוסד, כדי שלא תיפגע עבודתו המדעית החשובה?

8. פרטים על ההכנסות ממילווה בטחון המדינה

חברת הכנסת ש. ארבלי-אלמוליו שאלה את שר האוצר
ביום ט"ו בטבת תשכ"ט (5 בינואר 1969):

נוכח פירסומים סותרים בעתונות בדבר הכנסות מילווה הבטחון השנה, רצוני לשאול את כבוד השר: 1. בכמה הסתכמו הכנסות מילווה הבטחון בשנת 1967/68?

2. בכמה מסתכמות הכנסות מילווה הבטחון מה-1 באפריל 1968 עד ה-31 בדצמבר 1968?

3. מה היה אומדן ההכנסות לתקופה זו?

4. בכמה מסתכמות הכנסות מילווה הבטחון בתקופה זו מהשכירים?

5. בכמה מסתכמות הכנסות מילווה הבטחון מהעצמאיים (בלי לכלול בקאטיגוריה זו את אנשי ההתיישבות העובדת וחברי הקואופרטיבים)?

6. בכמה הסתכמו הכנסות מילווה הבטחון מהחברות — לרבות בנקים?

7. בכמה מסתכם ל-31 בדצמבר 1968 הסכום המיועד למילווה בטחון שמעסיקים גבו מעובדיהם וטרם העבירו לזכות מילווה הבטחון?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

1. ראי תשובתי שנתתי היום לשאלתה של חבר הכנסת שם טוב בעניין זה.

2. ההכנסות מהמילווה לבטחון המדינה, תשכ"ח — 1968, מיוני עד דצמבר 1968, מסתכמות ב-160 מיליון ל"י בקירוב.

3. חוק המילווה לבטחון המדינה, תשכ"ח — 1968, נתקבל בכנסת באמצע מאי 1968, פורסם ב-15 במרץ 1968. על כן אין לדבר על הכנסות מ-1 באפריל 1968.

4-5: ראי תשובתי שנתתי היום לשאלתה של חבר הכנסת שם טוב בעניין זה.

6. ההכנסות מחברות היו 55 מיליון ל"י בקירוב, בכלל זה 7 מיליון ל"י מבנקים. על הבנקים עוד להשלים ב-3 מיליון ל"י לחשבון התחייבותם בסך 10 מיליון ל"י. הניל אינו כולל סך 100 מיליון ל"י שהבנקים התחייבו לרכשם בנפרד, היינו, בנוסף לרכישה כוללת של 10 מיליון ל"י מן האיגרות שהוצאו לציבור.

7. עדיין אין לדעת בכמה מסתכמת עד ל-31 בדצמבר 1968 ההכנסה מן המילווה שמעסיקים גבו מעובדיהם וטרם העבירו לזכות מילווה הבטחון.

9. מכירת מניותיה של הממשלה במלונות "דן" ו"המלך דוד"

חבר הכנסת א. שוסטק שאל את שר האוצר ביום ט"ו
בטבת תשכ"ט (5 בינואר 1969):

ידעיה בעתון "מעריב" מיום 25 בדצמבר 1968 מדווחת על הסכם למכירת מניותיה של הממשלה במלונות "דן" ו"המלך דוד" לבעלים העיקריים.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נכונה הידיעה?

2. אם כן, מה היו הקריטריונים להערכת שווי חלקה של הממשלה במלונות הללו?

3. מתי בוצעה העיסקה ומה היה סכום הכסף שקיבלה הממשלה בעד כל אחד מהמלונות?

4. מה היה סכום הכסף שבו נרכש חלקה של הממשלה בכל אחד מהמלונות?

5. מה היו רווחי הממשלה ממלונות אלו בתקופה שלפני המכירה?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

1. הידיעה נכונה.

2. קביעת השווי נעשתה לפי הערכה משולבת של הרווחים הצפויים בשנת 1968 ולפי השווי של בנייה מחדש של המלונות בניכוי החובות.

3. הסכם המכירה נחתם ב-23 בדצמבר 1968. הממשלה קיבלה בעד 546,391 מניות בנות 5 ל"י, המהוות 15% מהון המניות של חברת "מלונות דן בע"מ", את הסך של 3,375,000 ל"י; ותמורת 84,500 מניות בנות 1 ליש"ט ערך נקוב כל מניה ו-84,500 מניות בנות 1 ל"י ערך נקוב, המהוות 26% מהון המניות של חברת "מלונות א"י בע"מ" (מלון "המלך דוד"), סך של 2,197,000 ל"י.

4. הממשלה רכשה את מניות "דן בע"מ" תמורת 2,500,000 ל"י ואת מניות חברת "מלונות א"י בע"מ" בסך 517,140 ל"י.

5. לממשלה לא היתה כל הכנסה במזומן מהמניות, אך קיבלה 46,391 מניות הטבה בנות 5 ל"י ערך נקוב בחברת "מלונות דן" בשנת 1968.

10. הגורם המנחה בקביעת שיעורים לתוספת מכסת אחוזים במכס

חבר הכנסת א. שוסטק שאל את שר האוצר ביום ט"ו
בטבת תשכ"ט (5 בינואר 1969):

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נכון שניתן לפקדי מכס מסוימים חופש פעולה בקביעת שיעור תעריפי תמ"א (תוספת מכסת אחוזים) למוצרי יבוא, כגון רשמקולים וסלילים לרשמקולים?

2. האם נכונה הידיעה שלמוצרים זהים מארצות שונות נקבעים תעריפי תמ"א שונים?

3. אם כן, מה הגורמים שהביאו את משרדו לקבלת נוהלי עבודה ותקנות אלו?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

1. לא.

חוק מס קניה (סחורות ושירותים), תשי"ב — 1952, קובע כי המס יוטל על המחיר הסיטוני של הסחורה. המחיר הסיטוני, אף כי נקבע על-ידי פקדי המכס, מבוסס על עובדות, דהיינו בדיקת מחירי השוק, וליבוא נים שמורה זכות עירעור.

2. לא.

הגורם היחיד, המנחה בקביעת שיעורי תוספת מכסת אחוזים (תמ"א), הוא מחירו הסיטוני בשוק הישראלי, ארץ היבוא לא מהווה גורם.

3. ראה תשובתי לשאלות 1 ו-2.

11. חלקה של הממשלה בהעברת מפעל אילון לבעלות אחרת

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר האוצר ביום ט"ו בטבת תשכ"ט (5 בינואר 1969):

ב"הארץ" של יום 31 בדצמבר 1968 נמסר, כי הממשלה תעניק עזרה ממשלתית של כמה מיליוני ל"י כמענק לרוכשי מפעל אילון, אם אמנם יירכש המפעל על-ידי "כור" או "אוטוקרס".

הגני מבקש לדעת:

האם הידיעה הנ"ל נכונה?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

ראה תשובתי שניתנה ביום 14 בינואר 1969 לשאיל-תה שלך בעניין זה.

היו"ר ק. לוז:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה- כוח חדש):

כבוד סגן השר, זוהי כבר ההכחשה השנייה או השלישית שאני שומע כאן מעל הדוכן. כל אותו זמן מתפרסמות בעתונות ידיעות, שבלי כל ספק מקורן במשרד האוצר, האומרות את ההיפך. איך מסביר זאת סגן השר?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

תפנה את שאלתך למערכות העתונים. התשובה לשאלתה שלך שיריה וקיימת.

12. העלאת דמי הביטוח לסיכוני מלחמה בעד סחורות המובלות בין ישראל וארצות חוץ

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר האוצר ביום ט"ו בטבת תשכ"ט (5 בינואר 1969):

דמי הביטוח לסיכוני מלחמה בעד סחורות המובלות לישראל ולארצות ערב, או מהן, הועלו מהיום פי חמישה על-ידי חברות הביטוח בלונדון. כן מתכוננים להעלות דמי הביטוח האזריים והעלאת דמי הביטוח על גוף האניות הישראליות לגבי כל הפלגה לנמל ישראלי.

בקשר לצעד זה אבקש להשיבני:

מה תגובת הממשלה לכך?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

העלאת דמי הביטוח לסיכוני מלחמה היא קודם כל נושא במישור העסקי שבין המבטחים בחוץ-לארץ לבין הגורמים הישראליים הזקוקים לכיסוי ביטוח זה. יחד עם זה, הבעיות שנוצרו עקב העלאת דמי הביטוח שימשו נושא להתייעצויות במשרדי הממשלה הנוגעים בדבר. בעקבות הצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת אריה בהיר תדון השאלה גם בוועדת הכספים של הכנסת.

13. תקציבי הפיתוח לשטחים המוחזקים

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר האוצר ביום ט"ו בטבת תשכ"ט (5 בינואר 1969):

בידיעה בעתון "הארץ" מיום 3 בינואר 1969 מוסר סופר "הארץ", מר יגאל לביב, כי הוחלט על

קיצוץ תקציבי הפיתוח ליהודה ולשומרון ב-106 מיליון לירות. הידיעה מוסרת כמו-כן, כי לדעת מקורות יודע-ידבר במשרד הבטחון ובוועדת השרים לענייני השטחים המשוחררים יגרום קיצוץ זה בתקציב לידי עיכוב בשילובם הכלכלי של השטחים ולהורדת רמת החיים בהם.

אבקש את כבודו להשיבני:

1. האם נכונה הידיעה?
2. אם כן, מה הוא גודל תקציב הפיתוח לשטחים המשוחררים לשנת התקציב הקרובה?
3. מה הגורמים להורדת התקציב ב-106 מיליון ל"י?
4. אילו ענפים משקיים נפגעו בשטחים המשוחררים כתוצאה מההחלטה על הפחתת תקציבי הפיתוח?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

1. הידיעה אינה נכונה.
2. הצעת תקציב הפיתוח לשטחים המוחזקים לשנת 1969/70 מסתכמת ב-38.81 מיליון ל"י בהשוואה ל-29.5 מיליון ל"י תקציב הפיתוח שאושר בשנת 1968/69.
- 3-4. לאור תשובתי בסעיף 1, אין מקום לשאלות 4 ו-3.

14. תנאי הביטוח ומס הכנסה לסטודנטים ישראליים בחוץ-לארץ

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר האוצר ביום ט"ו בטבת תשכ"ט (5 בינואר 1969):

תנאי הביטוח הלאומי ומס הכנסה לסטודנטים ישראליים בחוץ-לארץ אינם שווים לאלה הניתנים לסטודנטים ישראליים הלומדים במוסדות להשכלה גבוהה בארץ. כך מוסרת ידיעה בעתון "הארץ" מיום 31 בדצמבר 1968. עוד מוסרת הידיעה, כי מחאה חריפה הוגשה בעניין זה על-ידי הסטודנטים הישראליים בחוץ-לארץ לסגן יושב-ראש התאחדות הסטודנטים בארץ, מר יונה יהב.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נכונה הידיעה?
2. אם כן, מה הסיבה לאי-השוויון בתנאים שמקבלים סטודנטים ישראליים בחוץ-לארץ?
3. מהו סכום הביטוח הלאומי ושיעורי מס ההכנסה הנדרשים מסטודנטים ישראליים בחוץ-לארץ בעת שהותם לצרכי חופשה בארץ?
4. אילו צעדים נוקט משרד האוצר כדי להבטיח השוואת תנאי הביטוח הלאומי ומס הכנסה של סטודנטים ישראליים בחוץ-לארץ עם אלו של הסטודנטים הלומדים בארץ?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

1. הידיעה נכונה בחלקה.
2. המדובר בסטודנטים ישראליים בחוץ-לארץ, שלא נשלחו כעובדים מהארץ ושנתקבלו לעבודה באחד ממשרדי מדינת ישראל המקומיים. במקרים אלה חייבת משכורתם במס ישראל, בדומה לעובדים שנשלחו ישירות על-ידי משרדיהם לעבודה בחוץ-לארץ, כגון עובדי משרד החוץ. אין השאלה מתעוררת לגבי אלה

שינגטון. מגדש למטרה זאת שורין בקרבת משכן נשיאי ישראל.

2. לאור ההסברים הנ"ל אין כל סיבה לשקול שינויים בתיכנון המשכן.

16. חשלומי ביטוח בעד המטוסים שנפגעו בביירות על-ידי פעולת צה"ל

חבר-הכנסת א. שוסטק שאל את שר האוצר ביום י"ז בטבת תשכ"ט (7 בינואר 1969):

לאור הידיעות על חלקן של חברות ביטוח ישראליות בתשלומי הנזקים למטוסים שנפגעו בשדה-התעופה הבין-לאומי בביירות שבלבנון, על ידי פשיטת צה"ל — אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נכונות הידיעות על חלקן של חברות ביטוח ישראליות בביטוח הנזק של המטוסים שנפגעו בלבנון?

2. אם כן, מה שיעור השתתפותן של חברות הביטוח הישראליות בכיסוי הנזקים?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

לשאלות 1 ו-2: לא ניתן כעת לוודא אם אמנם חברות ביטוח ישראליות, כמבטחי משנה של סיכונים בחוץ-לארץ, תישאנה בחלק מהנזק שנגרם למטוסים בביירות. לפי שיטת ההתחשבנות, המקובלת בין מבטחי המשנה, ייועד רק בעוד כמה חודשים אם אמנם החברות הישראליות משתתפות בנוק זה ובאיזה שיעור.

17. הקריטריונים לתשלום פיצויי מלחמה לישובי ספר

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר האוצר ביום י"ח בטבת תשכ"ט (8 בינואר 1969):

ידיעה בעתון "מעריב" מיום 6 בינואר 1969 מוסרת על החלטת ועדת השרים לענייני כלכלה להמשיך ולשלם פיצויי מלחמה עקיפים רק בישובי ספר. אבקש את כבודו להשיבני:

1. האם נכונה הידיעה?
2. מה הקריטריונים שלפיהם מבחין משרד האוצר בין נפגעי אירגוני החבלה הערביים הגרים בישובי ספר לבין אלו הגרים בריכוזים עירוניים?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

1. כן.
2. הקריטריונים שעליהם מתבסס שר האוצר בהכ-ריון על ישוב בתור ישוב ספר לצורך חוק מס רכוש וקרן פיצויים הם אותם מבחנים שנקבעו על-ידי צה"ל.

הז"ר ק. לוז:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת שמואל תמיר.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

איך בכל זאת, אדוני סגן השר, תחוש משפחה שמישהו מבניה נפגע כתוצאה מפעולת קאטיזושה בסביבות אילת, נגיה, או אפילו בסביבות ירושלים, לעומת משפחה שאסון כזה פקד אחד מבניה בנקודת ספר?

העובדים אצל מעביד מקומי; במקרים אלה אין הם חייבים כלל במס הכנסה ישראלי.

סטודנטים הלומדים במוסדות להשכלה גבוהה בארץ ומשתכרים למחייתם מקבלים פטור מהכנסתם זו לגבי הוצאותיהם לדיוור (אם גרו לפני תחילת לימודיהם עם הוריהם), לשכר לימוד ולרכישת ספרים וחומר לימודי אחר. תנאים נוספים לקבלת הפטור הם: לסטודנט לא מלאו שלושים שנה והמוסד הוכר לצורך זה על-ידי שר האוצר בהתאם להמלצת המועצה להשכלה גבוהה. אין תנאי פקודת מס הכנסה חלים לגבי לימודים במוסדות בחוץ-לארץ. למרות האמור, רואים את משכורתם של הסטודנטים, לפני משורת הדין, כאילו היא מורכבת בחלקה מ"תוספת חוץ-לארץ" הפטורה ממס. בדרך זו מקטינים את המס המגיע ממשכורתם במידה רבה.

3. מס ההכנסה חל עליהם בשיעורים הרגילים לאחר הניכויים האישיים המגיעים להם, כמו לגבי כל תושב ישראלי.

4. אין לי מה להוסיף על מה שעניתי לשאלות הקודמות. אשר לביטוח לאומי — אני מציע לשואל לפנות למשרד העבודה, שבאחריותו נמצא המוסד לביטוח לאומי.

15. תיכנון משכן נשיא המדינה

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר האוצר ביום י"ז בטבת תשכ"ט (7 בינואר 1969):

מר יהושע ביצור מספר ב"מעריב" מיום 3 בינואר 1969 על בניו משכן נשיאי ישראל בירושלים, ובין היתר הוא מוסר כי "כל האחוזה תוקף חומת אבן ירושלמית ובה יוצבו בצד החזיתי סבכות אמנותיות, כדי שהקהל יוכל להציץ דרכן אל הגעשה בגן משכן הנשיא. אולם אם הכוונה היתה שהנשיא ישכון בתוך עמו, ולא הרחק ממנו, יש לאפשר לקהל לחוש קרבה זאת ולא להסתיר את המשכן מאחורי חומה בצורה".

כן מגלה מר ביצור, שדירת המגורים של הנשיא קטנה: "שלושה חדרי שינה". והוא שואל: "מה יהיה אם ייבחר אצלנו פעם נשיא צעיר יותר ויהיו לו ילדים רבים? — נראה שלאפשרות כזאת אין צופים אצלנו".

בקשר לעובדות הללו אבקש את כבודו להשיבני: האם הפרטים דלעיל נכונים?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

1. הפרטים שנמסרו בעתון אינם מדויקים:

א. נכון הוא שהגדל משלושת צדי המגרש היא חומה בלתי-שקופה, אולם בין כה וכה אין לקהל שום אפשרות לגשת לשלושה צדדים אלה, היות והם גובלים במגרשים פרטיים. הצד הרביעי של המגרש, הפונה לרחוב הקשת ושאליו יש גישה לקהל, מוקף גדר שדרכה אפשר לראות כל הנעשה בתוך השטח.

ב. לדירת הנשיא הנוכחי הוקצבו אמנם שלושה חדרי שינה, אולם בדירה הרשמית של נשיא המדינה באותה הקומה סודרו שלושה חדרי נוספים, המיועדים כיום להלנת אורחים. במקרה שייבחר פעם נשיא צעיר עם משפחה יותר גדולה, יוכל לצלל חדרי אלה להלנת משפחתו, והממשלה תצטרך לדאוג או לבניית בית מיוחד לאורחים, בדומה ל"ביליר-האוז" שבנו-

3. אם התשובה לשאלה 2 חיובית — מה מספר התושבים שייאלצו לעזוב את מקום מגוריהם כדי שהאמנים ישתכנו בבתיהם?

4. מה סכום הפיצויים שהממשלה תצטרך לשלם לבעלי הבתים שרכושם הופקע?

5. האם הופקעו גם בתי הכנסת העתיקים שבשכונת נה?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

1. הידיעה נכונה.

2. המטרה העיקרית של ההפקעה היא שיקום של השכונה והתאמתה לתנאי מגורים מקובלים.

3. פינוי התושבים נעשה לרוב, למי רצונם, לשם שיפור תנאי מגוריהם.

4. לבעלי הבתים ישולמו פיצויים כמקובל למי ערכם של הנכסים.

5. שני בתי הכנסת הקיימים בשכונה ימשיכו גם לפי התיכנון החדש למלא ייעודם. הם נמצאים בתהליך שיפוץ.

20. מניעת שביתה של מהנדסים בשירות המדינה

חבר הכנסת א. טיאר שאל את שר האוצר ביום כ"ה בטבת תשכ"ט (15 בינואר 1969):

"הארץ" מיום 9 בינואר 1969 מוסר על איומי שביתה של מהנדסים בשירות המדינה עקב סחבת בתיקון עיוותים בשכרם.

הנני לשאול את כבוד:

1. האם נכונה הידיעה?

2. אם כן — מה הסיבה לסחבת זו?

3. מה האמצעים המיוחדים הננקטים על-ידי השר כדי לתקן עיוותים אלו במהירות האפשרית ולמנוע שביתה מיותרת, העלולה להסב נזק כספי לאוצר המדינה?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

1. לא. לא היתה כל סחבת בטיפול בתביעות המהנדסים. תביעותיהם נדונו בוועדת השרים לענייני שכר וכן במשא"ומתן בין נציגי שירות המדינה ובין הסתדרות המהנדסים, ותוך תקופה סבירה קיבלו תשובה על תביעותיהם. איום השביתה אינו בשל סחבת בטיפול בעניינם, אלא משום שחלק מתביעותיהם לא נתקבלו.

2. השאלה אינה מתעוררת, משום שלא היתה סחבת.

3. תביעות המהנדסים אשר נדחו כוללות תביעה לתוספת דרגה חדשה בראש סולם הדירוג והעלאה בדרגה של כל המהנדסים כמעט בדרגות הבינוניות והגבוהות, וכן להגנת תוספות שונות. לא ניתן להיענות לתביעות אלה במסגרת מדיניות השכר המוסכמת.

אני מסכים עם השואל הנכבד, כי השביתה הזאת מיותרת ומוזיקה, במיוחד לאור החיענות לחלק מתביעות המהנדסים, ולאור העובדה כי קבלת יתר התביעות תערער את מדיניות השכר ותגרור אחריה תביעות מסוגי עובדים רבים אחרים. נקטנו, ואנו נוקטים,

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

אנחנו פועלים לפי הקריטריונים שקבע צה"ל מה הם ישובי ספר.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

אלה הם ישובים. אני שאלתי לגבי פרטים.

18. עידוד הבנייה להשכרה

חבר הכנסת י. תמיר שאל את שר האוצר ביום י"ט בטבת תשכ"ט (9 בינואר 1969):

ב-12 במרס 1968 אישרה הכנסת את תיקון מס' 5 לחוק לעידוד השקעות הון, שבא לעודד את הבנייה להשכרה ולמשוך משקיעים בענף זה.

כעבור עשרה חודשים בודאי נתבררו המגמות במישור זה.

הנני לשאול את כבוד:

1. כמה רשיונות בנייה ניתנו במסגרת החוק החדש?

2. האם התקוות שתלו בעידוד הבנייה להשכרה על-ידי החקיקה הני"ל נתממשו?

3. אם לא — מה הן הסיבות לכך?

4. האם הממשלה דנה בתוצאות, ואם כן — מה דעתה בנושא?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

1. עד כה ניתנו 8 אישורים במסגרת התיקון מס' 5 לחוק לעידוד השקעות הון המתייחס לבניית דירות להשכרה. האישורים שניתנו מתייחסים ל-146 דירות, המכילות כ-616 חדרים, בהשקעה כוללת של 5.7 מיליון ל"י.

2. לצערנו עדיין לא נתממשו כל התקוות לעידוד בנייה להשכרה על פי החוק הני"ל.

3. מסתבר שהרשויות על ההון העצמי אינה מספיקה במידה כזו שעשויה לתת עדיפות להשקעות בענף זה בהשוואה להשקעות אחרות. פרויקטים מסוג זה מחייבים ריתוק הון עצמי רב להשקעה, אבל ללא השתתפות במימון ציבורי או ממשלתי, וזאת בריבית נוחה, לא מתקבלת תמורה מספקת להון העצמי.

4. הממשלה דנה בנושא ושוקלת מספר הצעות שיש בהן כדי למשוך הון השקעות לבנייה ולהשכרה.

19. הפקעתה של שכונת ימין-משה בירושלים

חבר הכנסת מ. פרוש שאל את שר האוצר ביום י"ט בטבת תשכ"ט (9 בינואר 1969):

כפי שפורסם בעתונות, הוציא שר האוצר צו הפקעה על שכונת ימין-משה. שכונה זו היא אחת השכונות הראשונות שנבנתה מחוץ לחומות ירושלים העתיקה על-ידי אנשי הישוב הישן, שמסרו את נפשם למען בנייתה והרחבתה של עיר הקודש, והדות להם המשיכה העיר להתפתח ימה, צפונה וגובה.

הנני לשאול את כבוד:

1. האם הידיעה נכונה?

2. אם כן, האם נכון שמטרת ההפקעה היא לחפוף את השכונה לשכונת אמנים?

נתמלאו בו "כל התנאים המפורטים בתקנות מכוח סעיף 61 לחוק האמור".

ואלה התנאים שבמילויים המצטבר תיחשב ע"ב דתו של אדם כשירות לעניין החוק: (א) האדם עבד במוסד מוכר בשכר; (ב) בין עבודתו במוסד המוכר לבין עבודתו בשירות המדינה לא חלה הפסקה; (ג) הגיש בקשה לנציב השירות בדרך ובמועד שנקבעו בתקנה 8; (ד) חדל לעבוד במוסד מוכר מחמת חיסול המוסד או העברת תפקידיו כולם או מקצתם לשירות משירות המדינה...

מר ישראל מישאל הודיע כי עבד במשטרת היש"ו בים העבריים מאז 1937 עד 1945. כמו-כן רבע להכיר בתקופה מ'1 במארס 1948 עד 1 במארס 1949, עת כיהן כממלא מקומו של מוזכר לשכת העבודה בעפולה. שירות נוסף שהעובד ביקש להכיר בו לעניין החוק מתייחס לעבודה במסגרת המחלקה לעבודות ציבוריות בתקופה מ'1 באפריל 1949 עד 22 ביוני 1950.

שירותו של מר מישאל במשטרת היש"ו העבריים נפסק ב'1945. כמו-כן היתה הפסקה בין שירותו זה ובין עבודתו בשירות התעסוקה. על כן אי-אפשר להכיר בתקופה זו לצורך חישוב גימלאותיו של מר מישאל במסגרת חוק הגימלאות.

תקופת עבודתו של עובדי שירות התעסוקה מלפני הקמת השירות הובאה במניין החוק בהתאם להסכם שנערך בין הממשלה לבין אירגון העובדים שייצג את עובדי השירות בעניין העברת הכספים שעמדו לזכות העובדים בקרן הפנסיה שבה היו מבוטחים. לגבי מר מישאל קובע ההסכם, כי "לעניין החוק יש להביא במניין שירותו מ'22 ביוני 1950". וכן עשוי. אין איפוא אפשרות להכיר לצורך זה בשירותו של מר מישאל בלש"כ העבודה בעפולה, שקדם — ללא רציפות — ל'22 ביוני 1950.

שירותו של מר מישאל במסגרת המחלקה לעבודות ציבוריות היה במעמד ארעי. חוק הגימלאות אינו חל על שירות ארעי ולכן לא הובא במניין. זכויותיו של מר מישאל לעניין חוק הגימלאות מתייחסות איפוא לשירותו מאז 22 ביוני 1950.

עלי לציין כי מר מישאל רשאי לערער על החלטתו של נציב שירות המדינה בפני ועדת הערעורים, הפועלת במסגרת החוק.

4. כאמור, נהנים עובדי שירות התעסוקה מכל הזכויות שמהן נהנים עובדי המדינה, ושאלה זו אינה מתעוררת.

22. הקדמת מועד הגשתם של ספרים דו"חות לחברי הכנסת לקראת הדיון על תקציב המדינה

חבר הכנסת ש. לורנץ שאל את שר האוצר ביום כ"ו בטבת תשכ"ט (16 בינואר 1969)

לקראת הדיון בתקציב זכינו בבת אחת בספרים רבים וחשובים, שהם לעור רב הן לדיון בתקציב בפרט והן לידע והבנת כלכלת המדינה בכלל. הספרים שהונחו בבת אחת מספר ימים לפני הדיון של התקציב, נוסף לספר הכחול על התקציב, ספר התקציב הלאומי,

באמצעי השיכנוע שבידנו כדי למנוע שביתה זו, ואני עוד מקווה שהסתדרות המהנדסים תוכיח אחריות ציבורית ותתחשב בצרכי השעה, ולא תגרום לזעזוע בשירות הציבורי ובמשק בשעה זו.

21. מעמדם וזכויותיהם של עובדי שירות התעסוקה

חבר הכנסת ש. ארבל-אלמוליו שאלה את שר האוצר ביום כ"ו בטבת תשכ"ט (16 בינואר 1969):

נמסר לי שמר ישראל מישאל, עובד לשכת העבודה בעפולה, פנה באמצעות המשרד הראשי של שירות התעסוקה אל נציבות שירות המדינה, מחלקת הגימלאות, בדבר הכרה בזכויותיו לצרכי פנסיה ותגמולין לשנים 1937–1950, שבהן היה בשירות הציבור עוד לפני התחלת עבודתו בלשכת העבודה בעפולה. הוא עבד בשנים האלה בתפקיד נוספות, מוזכר לשכת עבודה ומנהל עבודה במחלקת עבודות ציבוריות.

בתשובה שנתקבלה מנציבות שירות המדינה נאמר: "מבחינת החוק הקיים אין מקום לצרף שירותו של אדם במוסד מוכר לשירותו במדינה, אם לא מתמלא התנאי כי האדם עבר לשירות המדינה. נכון שתנאי עבודתו של עובדי שירות התעסוקה הם כשל תנאי עבודתם של עובדי המדינה, אך אינם עובדי המדינה ולכן צירוף שירותיו הקודמים אינו ניתן לביצוע".

הואיל וחוק שירות התעסוקה, שנתקבל בתשי"ט — 1959 הבטיח בסעיף 18 שתנאי עבודתם של העובדים יהיו כתנאי העבודה של עובדי המדינה, ובהתחשב בעובדה שעם קבלת חוק שירות התעסוקה הועברו כל עובדי לשכות העבודה לשירות התעסוקה וזכויותיהם הוסדרו כעובדי המדינה — הגני לשאל את כבודו:

1. מה מעמדם של עובדי שירות התעסוקה?
2. האם אינם זכאים ליהנות מכל אותם התנאים שנהנים מהם עובדי המדינה?
3. אם כן, מדוע מסרבת נציבות שירות המדינה — גימלאות — להכיר בזכויותיו של מר ישראל מישאל על שירותיו הקודמים לצורך פנסיה ותגמולין, כפי שזה מהוג לגבי עובדי המדינה?
4. אם לא, מה בדעת כבוד השר לעשות כדי להבטיח שעובדי שירות התעסוקה ייהנו מכל הזכויות שמהן נהנים עובדי המדינה?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

1. שירות התעסוקה הוא תאגיד אשר הוקם על פי חוק שירות התעסוקה, תשי"ט–1959. על כן, עובדי שירות התעסוקה הם עובדים של תאגיד והם אינם במעמד של עובדי המדינה.

2. סעיף 18 לחוק שירות התעסוקה, תשי"ט–1959, קובע כי תנאי עבודתם של מנהל שירות התעסוקה, סגנו, עובדי השירות במשרות של ניהול ויותר עובדי שירות התעסוקה, יהיו כתנאי העבודה של עובדי המדינה, בשינויים שייקבעו על-ידי מנהלת השירות באישור שר העבודה.

3. לפי חוק שירות המדינה (גימלאות), תש"ו–1955, תיחשב עבודתו של אדם במוסד מוכר אם

מקבלים הודעות פיטורים כדי שלא יהיו קבועים, אך כעבור זמן הם נקלטים מחדש כעובדים ארעיים.

כבוד השר מתבקש להשיבני:

1. מה נכון ומה אינו נכון באמור לעיל?
2. מה הן הזכויות הניתנות לעובד מדינה קבוע ואינן ניתנות לעובד מדינה ארעי מהסוג המוזכר בכתבה?
3. מה הן הסיבות המונעות מתן קביעות לעובדים הארעיים הנ"ל?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

1. לפי דו"ח מס' 18, אשר פורסם על-ידי נציבות שירות המדינה, הועסקו ביום 31 במארס 1968 8,391 עובדים ארעיים. רובם מועסקים תקופה קצרה יחסית, אך חלק מהם מועסקים כבר תקופה יותר ארוכה.

2. לפי הסכם העבודה בשירות המדינה מקבל עובד ארעי שכר בהתאם לתעריף המקצועי המקובל במדינה לגבי מקצועו ואשר נערך על-ידי האיגוד המקצועי. עובד מדינה קבוע, לעומת זאת, מקבל שכר לפי סולם השכר המקובל בשירות המדינה ואשר גם הוא נקבע בהסכם עם האיגוד המקצועי היציג בשירות המדינה.

הזכויות הסוציאליות (חופשת מחלה, פנסיה וכו') של העובדים הארעיים מבטוחות בקרן הביטוח המתאימה (מבטחים, קרן הביטוח לפועלים חקלאיים וקרן הביטוח לפועלי בניין). הזכויות הסוציאליות והגמול-אות של עובדי המדינה הקבועים ניתנות להם, לעומת זאת, ישירות על-ידי האוצר, הן במסגרת הסכמי העבודה והן על-פי חוק שירות המדינה (גימלאות), תשט"ו-1955.

3. הסיבה העיקרית המונעת מתן קביעות לעובדים הארעיים היא שהם מועסקים בעבודות שאינן קבועות. הכוונה בעיקר לעבודות הנעשות במסגרת תקציבי הפיתוח, תקציבי מחקר מחוץ-לארץ וכדומה. בגלל האופי הזמני של התקציבים אין המדינה יכולה להתחייב להעסיק דרך קבע את העובדים העוסקים בהם. עובדה זו הוכרה גם על-ידי נציגות העובדים, ובהסכם שנעשה אתה ב-1959 נקבעו סוגים שונים של העסקה ארעית, וכן באילו נסיבות חייבים להעביר עובד ארעי למעמד של קבע, ומתי.

יציין, כי העברת עובד ארעי למעמד קבע, מבלי שהובטח שאמנם יועסק במשרה קבועה, פוגעת בעובד עצמו לא פחות מאשר בשירות המדינה. מאחר שזכויותיו מבטוחות בקרן ביטוח, ניתנת לו האפשרות לשמור על רציפות זכויותיו כאשר הוא עובר ממקום למקום. אולם כאשר הוא עובר לקביעות, נפסקת חברותו בקרן, ואם לאחר מכן יש צורך לפטרו בגלל סיום העבודה בה הועסק, אין הוא נהנה עוד מרציפות זכויות שהיו לו בעבר בקרן הביטוח.

נציבות שירות המדינה עורכת עתה סקר בסוגיית העובדים הארעיים, ובמקרה שיימצאו פגמים בסדרי העסקתם - יתוקנו.

סיכומי הלשכה הסטטיסטית לשנת 1968, דין-וחשבון כולל על הכנסות והוצאות המדינה ליום 31 במארס 1968, דין-וחשבון על חברות ממשלתיות והשקעות הממשלה במניות ליום 31 במארס 1968, ועוד - כל הספרים האלה מהווים אלפים רבים של דפים, מלאים לוחות, ומספרים וכו'.

היום ברור שקשה להשתלט על כל-כך הרבה חומר במשך כל-כך מעט זמן, והואיל והספרים הנ"ל חשובים לקראת הדיון על התקציב, הגני לשאול את כבוד: האם אפשרי שלפחות חלק מהספרים הנ"ל יתקבל בזמן מוקדם יותר לפני הדיון על התקציב?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

רוב הספרים והדו"חות, שהזכיר חבר-הכנסת לורנץ, קשורים אהדדי מבחינה עניינית ומבחינת התאריכים שהם באים לדיון בכנסת.

נשתדל לשנות בעתיד תאריכי הגשה של אותם ספרים או דו"חות שלגביהם ניתן לעשות זאת.

23. גידול תצרוכת הדלק

חבר-הכנסת א. לין שאל את שר האוצר ביום כ"ו בטבת תשכ"ט (16 בינואר 1969):

בעתון "דבר" מיום 9 בינואר 1969 נאמר, כי במשך החודשים הראשונים של שנת 1968 גדלה צריכת הדלק לסוגיו השונים בארץ בשיעור 18.2% בהשוואה לתקופה המקבילה בשנת 1967.

הגני לשאול את כבודו:

1. האם גידול זה בתצרוכת דלק בא כתוצאה מגידול התעשייה?
2. אם כן - האם גידול זה בתצרוכת דלק יגרור עמו גידול ביבוא הדלק לארצנו בשלב זה?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

1. הגידול בצריכת הדלק בשנת 1968 לעומת 1967 נובע בחלקו מהגברת הפעילות המשקית בארץ לאחר תום תקופת המיתון ב-1967 ולאחר מלחמת ששת הימים. הגידול בצריכת הדלק מתייחס לכל סוגי הדלק המשמשים את התעשייה, התחבורה, והחקלאות. כמו כן משקף הגידול את ההספקות לשטחים המוחזקים.

2. הגידול בצריכה דרש יבוא וזיקוק מוגבר של נפט גלמי.

24. זכויותיהם ומעמדם של עובדי מדינה ארעיים

חבר-הכנסת ש. כהן-צידון שאל את שר האוצר ביום ב' בשבט תשכ"ט (21 בינואר 1969):

ב"הארץ" מ' 19 בינואר 1969 התפרסמה ידיעה בזה הלשון:

"כנס של עובדי המדינה, שנערך בימים אלה, נמסר כי נוסף על העובדים הקבועים מועסקים גם כ-7,000 ארעיים. למה הם לא מקבלים קביעות? הובע ההשערה שהממשלה חוששת מניפוח המנגנון. רבים מהזמניים עובדים כבר שנים אחדות. מדי שנה הם

3. על פי איזה קריטריון ייקבע דירוג המשכ"ר החדש, על פי ההצעה?
4. מתי תוגש הצעת החוק לכנסת?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

1. הידיעה נכונה.
2. הנושא נמצא בדיון ועל כן טרם סוכמו פרטי ההעלאות.
3. ראה תשובתי לסעיף 2.
4. אין צורך בהגשת הצעת חוק לכנסת. הנושא יעלה בוודאי בעת הדיונים בוועדות המתאימות של הבית על תקציב הבטחון לשנת 1969/70.

היו"ר ק. לוי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת תמיר.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

באופן מקביל לעובדות אלה, אשר סגן השר מסר לנו עליהן עכשיו, נודע לי כי לגבי חיילים בשירות חובה הוחלט לצמצם את התשלום של 200 לירות בערך לחודש בששת החודשים הנוספים. שאלתי, כבוד סגן השר: מה היסוד להצדקת צימצום זה?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

היות ויש לנו ליברליזציה מלאה בנושא של הגשת שאלות, הייתי מציע שתגיש שאלתה לגבי העניין הזה. כפי שאמרתי, הדבר נמצא בדיון ויעלה בוודאי בוועדת הכספים.

27. גידול הגרעון המסחרי

חבר הכנסת ש. תמיר שאל את שר האוצר ביום ב' בשבט תשכ"ט (21 בינואר 1969):
בידיעה בעתון "מעריב" מיום 14 בינואר 1969 נמסר כי הגרעון המסחרי של ישראל הוכפל בשנת 1968.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נכונה הידיעה?
2. אם כן — בכמה גדל היבוא בשנת 1968?
3. כמה מתוך סכום זה אינו נכלל בתחום ההוצאות הבטחוניות?
4. מהו הגרעון הצפוי לשנת 1969?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

1. הגרעון המסחרי גדל בשנת 1968 ב-222 מיליון דולר, היינו גידול בשיעור של 97%.
2. יבוא סחורות גדל בשנת 1968 ב-308 מיליון דולר, היינו גידול בשיעור של 40% בערך.
3. יבוא הסחורות אינו כולל, לפי ההגדרה, יבוא בטחוני ישיר. אולם יבוא הסחורות מושפע בעקיפין מהגידול הרב בהיקף הייצור הבטחוני לשוק המקומי, וזאת בשל יבוא חמרי גלם למטרות אלה. הגידול במרכיב היבוא של הביקוש הבטחוני המקומי נאמד לשנת 1968 בסך של 40-50 מיליון דולר.
4. הגרעון המסחרי לשנת 1969, כפי שנחזה בתקציב הלאומי, יגיע ל-435 מיליון דולר.

25. השתתפות הממשלה בהקמת בית צרפת באוניברסיטה העברית בירושלים

חבר הכנסת ד. לוי שאל את שר האוצר ביום ב' בשבט תשכ"ט (21 בינואר 1969):

השבוע תתקיים הנחת אבן-פינה לבית צרפת באוניברסיטה העברית בירושלים. כפי שהתפרסם בעתונים, יעלה הפרויקט הזה כ-500 אלף דולר והמיומן ייעשה על-ידי תורמים מיהדות צרפת ועל-ידי ממשלת ישראל.

כבוד השר מתבקש להודיעני:

1. מה סכום ההשתתפות שיושקע על-ידי ממשלת ישראל בפרויקט זה?
2. מה היו השיקולים שהניעו את הממשלה להשתתף בהקמת בית צרפת?
3. מי היו הגורמים שיוזמו את השתתפות הממשלה?
4. האם תישא הממשלה גם בהוצאות כלשהן של אחזקת הבית?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

1. הובטחה השתתפות של 585,000 ל"י על-ידי ממשלת ישראל.

2. התכנית להקמת בית צרפת התגבשה אחרי מלחמת ששת הימים. יהדות צרפת אספה את מרבית סכום ההשקעה הנדרש. הבניין ישמש בעיקרו כמעון לסטודנטים ויקל בכך את מצוקת הדיור לסטודנטים בירושלים.

3. הממשלה משתתפת באופן דומה בבניינים במוסדות להשכלה גבוהה בארץ כחלק ממדיניותה לעידוד ההשכלה הגבוהה.

4. כפי שידוע משתתפת הסוכנות היהודית בהוצאות השוטפות של המוסדות להשכלה גבוהה, וכפי שנמסר לנו תיכלל גם אחזקת הבית בין הוצאות אלו.

היו"ר ק. לוי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת לוי.

דניאל לוי (מפד"ל):

האם ידוע לאדוני בכמה יסתכמו הוצאות האחזקה של בית זה?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

לא. זה איננו רשום אצלי. אני מוכן לבדוק ולהודיע לך.

26. העלאת שכר לחיילי צה"ל בשירות קבע

חבר הכנסת ש. תמיר שאל את שר האוצר ביום ב' בשבט תשכ"ט (21 בינואר 1969):

לפי ידיעה בעתון "הארץ" מיום 14 בינואר 1969 מתנהל דיון על הטבות בשכר לחיילי צה"ל בשירות קבע.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נכונה הידיעה?
2. אם כן — מה הם שיעורי ההעלאות המוצעות במשכורות חיילי הקבע בצה"ל?

28. דרישת המהנדסים בשירות המדינה להעלות שכרם

חבר הכנסת א. אבנרי שאל את שר האוצר ביום ב' בשבט תשכ"ט (21 בינואר 1969):

"הארץ" של יום 20 בינואר 1969 מוסר כי דרישתם של המהנדסי הממשלה להעלאות שכר נדחתה. הנני מבקש לדעת:

1. האם ידיעה זו נכונה?
2. אם אמנם נדחתה הדרישה — מה הסיבות לכך?
3. האם נכונה טענת המהנדסים, כי הממשלה השוותה את שכר הרופאים בשירות המדינה לשכר הרופאים בקופת-חולים והעלתה את דירוגם של 20% בערך מהמשפטים העובדים בשירות המדינה?
4. לגבי איזה אחוז מבין המהנדסים העובדים בשירות המדינה תבעו המהנדסים העלאות דירוג?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

לשאלות 1-2: ראה תשובתי שנתתי היום לשאלתה של חבר הכנסת טיאר בעניין זה.

לשאלה 3: השכר במקצוע הרפואי שווה זה שנים רבות בכל המוסדות הציבוריים בארץ, ולפיכך היה צורך עתה לערוך השוואה כלשהי.

כדי לשפר את השירות הרפואי לציבור הוחלט לאחרונה לעודד רופאים מקצועיים במרפאות קופת-חולים ומשרד הבריאות לקבל חולים מעל למכסה הנהוגה במקצועם — תמורת תשלום.

נבדקת עתה האפשרות של הסדר דומה גם לרופאי בריאות הציבור.

איגוד המשפטים הגיש בשנת 1967 תביעה להעלאה אוטומטית לדרגות ג' ו-ב', שנמסרה לבוררות מוסמכת. הבוררים דחו את התביעה, אך קבעו רשימה שמית של 48 איש שיש להעלותם בדרגה תוך שנתיים. בשנת 1968 היו בשירות המדינה 339 משפטים ומתוכם הועלו 9% בדרגה — בשנת 1969 יועלו עוד 5%.

לשאלה 4: הסתדרות המהנדסים תבעה העלאה אוטומטית למהנדסים מדרגות ג' ומעלה. בשירות המדינה היו ב-1968 1709 מהנדסים קבועים וזמניים; התביעה התייחסה ל-1385 מהנדסים, שהם כ-62% — חלקם הגדול בשנה זו ויתרם בשנים הקרובות. אמנם ביניהם יש חלק אשר ייתכן שהתביעה לא היתה נוגעת להם, כיוון שהם נושאים כבר היום דרגות אישיות הגבוהות מתקנם, — אך עובדה זו עשויה לשנות את האחוזים הנ"ל רק במעט.

חיו"ר ק. לוז:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אורי אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):

כיוון שאני למד מתשובת כבוד סגן השר, שהיתה גמישות מסוימת כלפי המשפטים והרופאים, — האם מוכן משרד האוצר להתייחס באותה גמישות לאותו חלק מתביעת המהנדסים שאיננו אן-בלוק, אלא מתייחס לזברים מסוימים?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:
אני מניח שכך.

ברור, שיש שוני מהותי בין תביעת המשפטים לתביעת המהנדסים. שם דובר על 48 איש, ואילו המהנדסים ביקשו העלאה סיווגית לכל בעלי הדרגות הגבוהות והבינוניות. תביעה זו חלה לגבי 62% מכל המהנדסים העובדים בשירות המדינה.

29. הסיבה להקמת משרד שומה לגבייה מיוחדת

חבר הכנסת א. אבנרי שאל את שר האוצר ביום ב' בשבט תשכ"ט (21 בינואר 1969):

"הארץ" של יום 20 בינואר 1969 מוסר, כי נציבות מס הכנסה הקימה משרד שומה חדש שייקרא: פקיד שומה לגביית מיוחדות (פשל"ם).

הנני מבקש לדעת:

1. האם ידיעה זו נכונה? אם ידיעה זו נכונה — מה הן הסיבות להקמת המשרד הנ"ל?
2. במה יעסוק המשרד הנ"ל?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

לשאלות 1-2: הידיעה נכונה. הסיבה להקמת משרד שומה לגבייה מיוחדת היא: לשחרר את משרדי השומה מגביית הדורשת טיפול בלתי-שגרתי, כגון משלמי מס הנמצאים בתהליך פשיטת-רגל או פירוק, וחובות שלא שולמו תקופה ארוכה.

30. תנאי פרישתו של מר א. שמעוני, המפקח על הבנקים

חבר הכנסת א. אבנרי שאל את שר האוצר ביום ג' בשבט תשכ"ט (22 בינואר 1969):

בידיעה שנתפרסמה ב"הארץ" של יום 20 בינואר 1969 נמסר, כי המפקח על הבנקים הפורש מתפקידו, מר א. שמעוני, הנהה מתנאי פרישה מיוחדים במיוחד בין היתר נמסר, כי ייהנה מפנסיה מלאה כל חייו לפי משכורתו האחרונה (1,860 ל"י לחודש), ויקבל כנהוג בבנק ישראל 13 משכורות בשנה.

הנני לשאל את כבודו:

1. האם ידיעה זו נכונה?
2. מה הם תנאי הפרישה שיהנה מהם מר שמעוני?
3. אם נהנה מר שמעוני מתנאי פרישה מיוחדים — מה הסיבה לכך?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

לשאלה 1: הידיעה כפי שפורסמה אינה נכונה.

לשאלה 2: מר שמעוני, בעל ותק מוכר של 28 שנים בשירות המנדט והמדינה, יקבל 70% ממשכורתו הקובעת. הוא יקבל 1,126.30 לירות לחודש, 12 פעם בשנה, וזאת לאחר חייוון, כמקובל במדינה.

לשאלה 3: מר שמעוני עבד בבנק ישראל (אשר אינו כפוף להוראות נציבות שירות המדינה) על-פי חוזה מיוחד, שקבע את שיעור משכורתו. אולם תנאי פרישתו, אשר נקבעו בהתאם למשכורתו הנ"ל, אינם חורגים מהמקובל בשירות המדינה.

31. מתן רשות לכל תושב ישראל לקבל

מטבע חוץ מתיירים בעד שירותים ומצרכים

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר האוצר ביום ג' בשבט תשכ"ט (22 בינואר 1969):

מאתמול נתאפשר לכל תושב ישראלי לקבל מטבע חוץ מתיירים השוהים בארץ בעד מתן שירותים או מכירת מוצרים אישיים.

הנני לשאול את כבודו:

1. מה היתרונות בשיטה זו?
2. מה הם סיכויי ההכנסה במטבע חוץ משיטת מימון זו?
3. מדוע ממשיכים בפיקוח חלקי על מטבע חוץ?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

לשאלה 1. השיטה החדשה — א) מקילה על התייר; ב) אינה הופכת מוכרי השירותים והמצרכים לתיירים במטבע חוץ לעבריינים בפועל; ג) מאפשרת לישראלים שקיבלו המטבע להעבירו לבנק סוחר מוסמך ללא חשש מעבירה על הוראות הפיקוח; ד. ניתן להפקיד המטבע בחשבון נושא ריבית, דבר המהווה תמריץ להעברת המטבע.

לשאלה 2: א) אין זו שיטת מימון; ב) השיטה לא תשנה את הסך הכולל של ההכנסות במטבע חוץ למזק מהתיירים.

לשאלה 3: אנו ממשיכים בפיקוח על מטבע חוץ תוך נסיון להמעיט ככל האפשר את ההטרדות הקשורות בבצועו. שיטת הפיקוח היא להתרכז בתנאי עות ההון ופיקוח על המקורות. באשר לפרט, הכוונה היא למעט עד כמה שאפשר חזקקות האזרח לפקדי הממשלה, וזאת על-ידי קביעת מסגרות שבתוכן חפשי האזרח לפעול. לדוגמה — הקצבות לנסיעות הנעשות באמצעות הבנקים לפי הוראות המפקח, פיקוח על תמורות יצוא באמצעות דיווח הבנקים, וכיוצא בזה.

32. הוראות לחברות ממשלתיות בעניין

מתן תרומות למוסדות צדקה

חבר-הכנסת מ. ת. שטרן שאל את שר האוצר ביום ג' בשבט תשכ"ט (22 בינואר 1969):

מוסדות צדקה טוענים, שבפניותיהם לקבלת תרומות מחברות ממשלתיות, העוסקות בעניינים מסחריים, נתקלים הם בסירוב, בהנמקה שהממשלה אינה מתירה לחברות ממשלתיות לתת תרומות. טענת המוסדות היא, שעמדה זו מנוגדת לרצוי ולמקובל מבחינת חינוך הציבור לגמילות חסד ולצדקה, משמשת דוגמה רעה לאחרים ומקטינה את הכנסותיהם של המוסדות הן באופן ישיר והן באופן בלתי-ישיר.

יש להוסיף, שעובדה זו, אם היא אמנם נכונה, גם מהווה גורם של אפליה והכבדה על כושר ההתחרות של מפעלים כלכליים אחרים, הנדרשים לשלם ומשלמים תרומות על חשבון עסקיהם ומפעליהם.

הנני לשאול את כבודו:

מה הן ההוראות אשר הוצאו לחברות ממשלתיות כלכליות בעניין מתן תרומות למוסדות צדקה?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

לשאלה 1: ההוראות הנוגעות לעניין הוצאו על-ידי רשות החברות הממשלתיות ב-28 בספטמבר 1962 והופנו לנציגי הממשלה בחברות הממשלתיות. לפי הוראות אלו תימנעה חברות ממשלתיות ממתן תרומות למוסדות ציבור, מדע וצדקה, פרט לחברות רווחיות, הרשאיות, באישור הדירקטוריון, לתרום מתוך רווחיהן לקרנות הלאומיות.

הי"ד ק. לוז:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת שטרן.

מרכיבי חיים שטרן (גח"ל):

מה תהיה תשובת כבוד סגן השר בקשר לאפליה הקיימת בין מפעלים כלכליים הנוהגים תרומות למוסדות צדקה לבין מפעלים כלכליים שאינם נותנים תרומות למוסדות צדקה? איך אפשר לפצות את המוסדות שאינם מקבלים תרומות?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

יש לקבוע סייגים. המדובר בחברות ממשלתיות; הציבור מחזיק אותן. תקציביהן של אותן חברות ממוגנות על-ידי הציבור. בעבר היו ביקורות והערות על תרומות שניתנו על-ידי חברות ממשלתיות, שחרגו באופן מוחלט מכללים מקובלים. קשה לקבוע כאן כללים מקובלים. לכן נקבע, שחברות רווחיות, שיכולות לתרום מתוך רווחיהן, תוכלנה לתרום לקרנות הלאומיות, באישור הדירקטוריון.

33. מרטים על חברת "משכית"

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר האוצר ביום ג' בשבט תשכ"ט (22 בינואר 1969):

היום פורסם כי חברת "משכית" עומדת למכירה וכי הממשלה מעוניינת למכור לפחות 74% מהון המניות שבידה.

בקשר לכך אבקש את כבודו להשיבני:

1. האם הידיעה נכונה?
2. אם כן — מה היו מכירותיה של החברה בשנים 1966 ו-1967? 1968?
3. מה הראה מאזן רווח והפסד באותם שנים?
4. כמה מעסיקה כיום החברה בייצור ושיווק?
5. מהו הסכום שהממשלה מבקשת תמורת מניותיה בחברה?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

לשאלה 1: כן.

לשאלה 2: מכירות החברה נטו היו 1,749,084 לירות ב-1965/66; 1,656,338 ב-1966/67; 2,046,048 לירות ב-1967/68.

לשאלה 3: דו"ח רווח והפסד הראה באותן שנים הפסד נקי של 50,461 לירות ב-1965/66; 118,285 לירות ב-1966/67; 64,464 לירות ב-1967/68.

לשאלה 4: מספר עובדי החברה לסוף מארס 1968 הסתכם ב-69 איש, מהם 50 עובדי מינהלה ומכירה ו-19 עובדי ייצור.

לשאלה 5: מנהל רשות החברות הממשלתיות מינה ועדה מקצועית, העומדת להשלים את ההערכה בזמן הקרוב.

34. מיצויים לנפגעים ולניזוקים במיצוי בשוק מחנה-יהודה בירושלים

חבר-הכנסת ר. ארזי שאל את שר האוצר ביום ז' בשבט תשכ"ט (26 בינואר 1969):

בעתון "על המשמר" מ-17 בינואר 1969 נתפרסמה כתבה הדנה בתשלום פיצויים לאזרחים שנפגעו וניזוקו מן הפיצוי שנעשה על-ידי ה"פתיח" בשוק מחנה-יהודה בירושלים. בין השאר נמסרו בכתבה הפרטים הבאים:

"בנפרד מהתביעות לתיקון מבנים ושיקומם הוגשו 99 תביעות לתשלום פיצויים בעד סחורות, רכב, ריהוט וציוד אחר, שהיה בתוך המבנים שנהרסו. עד כה שילם אגף מס רכוש וקרן פיצויים במשרד האוצר קרוב ל-60 אלף לירות. 30 תביעות על סכום של קרוב לעוד 60 אלף לירות טרם הוסדרו."

פרט שני שנמסר בכתבה נוגע לבעל המספרה, משה עובדיה, שנפצע קשה ושובב עדיין בבית-החולים "שערי צדק". בכתבה נאמר, כי מר עובדיה, שעליו לפרנס את אשתו ושבעת ילדיו, עומד לקבל מהביטוח הלאומי סכום 380 ל"י בעד כל חודש שבו לא יוכל לעבוד. הביטוח הלאומי דוחה את דרישתו של עובדיה לפצותו כאילו נפגע בתאונת עבודה.

משה עובדיה נתקל גם בבניה שנייה, הקשורה בהערכת האגף למס רכוש וקרן פיצויים, החייבים לשלם לו נזקי הציוד במספרה. לדבריו לא יוכל לשקם את המספרה בפחות מ-30 אלף ל"י, ואילו פקיד המס מציעים לו, לדבריו, 10 אלפים ל"י בלבד. במשרדי מס רכוש לא נתקבלה עדיין הערכת השמאי על הנזק.

הריני מתכבד לשאול:

1. האם העובדות שזכרו לעיל בדבר התביעות שטרם הוסדרו נכונות?

2. אם כן — מה בדעת משרדו לעשות כדי לזרז את הטיפול בתביעות שטרם הוסדרו?

3. האם תביעותיו של מר עובדיה מוצדקות?

4. אם כן — מה בדעת משרדו לעשות כדי לזרז את סידור העניינים?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

לשאלות 1—2: נותרו עוד כ-10 תביעות שלגביהן יש חילוקי דעות בדבר שיעור הפיצוי. גם במקרים אלו שולמו מקדמות על חשבון הפיצויים המגיעים. לשאלה 3: קיים פער גדול בין שיעור הנזק שתבע מר עובדיה לבין הערכתו של שמאי מוסמך שנשכר לצורך זה על-ידי שלטונות מס רכוש וקרן פיצויים.

לשאלה 4: למר עובדיה שולמה מקדמה ראשונה על חשבון הפיצויים המגיעים לו, סמוך לתאריך הפיצוי. בימים הקרובים תימסר למר עובדיה החלטת המשרד על סכום הפיצויים המגיעים לו. הוא יוכל, כמובן, לערער על החלטה זו במקרה שלא תיראה לו.

35. דרישת המהנדסים בשירות המדינה בעניין תשלום בעד עבודה בשעות נוספות

חבר-הכנסת א. שוסטק שאל את שר האוצר ביום ט' בשבט תשכ"ט (28 בינואר 1969):

מהנדסים בשירות הממשלה בדרגה ג' ומעלה יפסיקו לעבוד שעות נוספות החל מ-1 בפברואר 1969,

אם לא תובטח להם מראש תוספת כספית בעד שעות אלה — כך מוסר עתון "הארץ" מיום 22 בינואר 1969.

אבקש את כבודו להשיבני:

1. האם נכונה הידיעה?
2. אם כן — מה הסיבה להחלטת המהנדסים שלא לעבוד שעות נוספות?

3. האם נערכה בדיקה לשם ביזור תביעותיהם של המהנדסים?

4. אם כן — מה היו תוצאותיה?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

לשאלות 1—4: הודעת הסתדרות המהנדסים על הפסקת העבודה בשעות נוספות החל ב-1 בפברואר 1969 בוטלה, הואיל והמשא-ומתן על תביעותיהם נמשך. מסיבה זו אני פטור לפי שעה לענות על שאר השאלות.

36. מיצויים לנפגעים במעשה החבלה בשוק מחנה-יהודה בירושלים

חבר-הכנסת מ. אונא שאל את שר האוצר ביום ט' בשבט תשכ"ט (28 בינואר 1969):

1. האם שולמו פיצויים לנפגעים במעשה החבלה בשוק מחנה-יהודה בירושלים?

2. האם היו עירעורים על החלטות המשרדים בדבר שיעור הפיצויים?

3. האם היו מקרים שבהם לא מצא המשרד אפשרות לכסות את הנזק הממשי?

4. אם כן, מדוע?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

לשאלה 1: לרוב הנפגעים ככר שולמו הפיצויים.

לשאלה 2: כן. בעיקר נסבו העירעורים האלה על אותם מקרים שבהם ניתן הפיצוי בתור מענק, דהיינו לפנים משורת הדין, בכל אותם מקרים שילם המשרד מקדמה בסכום שלדעתו הוא סכום הפיצוי המגיע, והיתרה נמצאת, כאמור, בעיון ובדין.

לשאלה 3: כן. היו מקרים כאלה.

לשאלה 4: המדובר בעיקר לגבי מלאי, כאשר הניזוק הצהיר בדיון-וחשבון שלו לפקד השומה על מלאי נמוך בהרבה מהמלאי שניזוק למעשה. היו גם מקרים שבהם לא הצהיר הניזוק על המלאי ולא שילם עליו מס בכלל. גם מקרים אלה נמצאים בדיון וניתנה לנפגעים מקדמה.

37. תנאי הפרישה למד א. שמעוני, המפקח על הבנקים

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמזלינו שאלה את שר האוצר ביום י' בשבט תשכ"ט (29 בינואר 1969):

בעתונות פורסם, שהמפקח על הבנקים, מר א. שמעוני, שפרש לגימלאות בגיל 49, לאחר 27 שנות עבודה בבנק ישראל, ייהנה מפנסיה מלאה כל ימי חייו מבנק ישראל. הפנסיה תחושב לפי 13 חודשי משכורת לשנה.

נוכח העובדה שתנאים אלה חורגים מהמקובל בשירות המדינה, רצוני לשאול את כבוד השר:

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

הידיעה, שעליה מסתמך השואל, אינה מדויקת. הוצע להעניק ל"חברה לישראל" הקלות במסגרת כללית. הקלות אלו חפפו באופן כללי הבטחות שניתנו. מנהלי החברה לישראל ביקשו להכניס תיקונים מספר. עתה מתקיים דיון מקיף על הצעת חוק, שיענה על צרכי החברה ואשר במסגרתו ימצאו מקומן גם הקלות המס הנאותות.

41. אי-היענות לדרישות כונסי הנכסים של "סומרפין"

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר האוצר ביום כ"ג בשבט תשכ"ט (11 בפברואר 1969):

"הארץ" של יום 9 בפברואר 1969 מוסר, כי שלושת כונסי הנכסים של חברת "סומרפין" בשווייץ הגיעו לישראל כדי ללחוץ על הממשלה שתורה לבנק לספנות לוותר על חלקו בשווייץ.

לפי המסופר בהמשך הידיעה, נגשו כונסי הנכסים לצורך זה עם היועץ המשפטי של משרד האוצר.

הגני מבקש לדעת:

1. האם יש אמת בידיעה זו?
2. אם הידיעה נכונה — האם נענה האוצר לתביעת כונסי הנכסים?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

לשאלה 1: כן.

לשאלה 2: לא.

היו"ר ק. לח:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

האם ה"לא" מתייחס גם לעתיד? האם כבוד סגן השר יכול להבטיח שגם בעתיד לא ייענה האוצר לתביעה כזו?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

אין כוונה כזאת בשלב זה, חוץ מאשר אם יובאו לפנינו עובדות שלא ידענו. אבל לפי העובדות הידועות היום — אין כוונה כזאת.

42. תכניות השקעה של "חברה לישראל"

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר האוצר ביום כ"ג בשבט תשכ"ט (11 בפברואר 1969):

"הארץ" של יום 10 בפברואר 1969 קובע, כי "סחבת וסיכסוכים אישיים מעכבים פעולות החברה לישראל", שהוקמה בעקבות הוועידה הכלכלית שהתקיימה בישראל באפריל 1968.

לדברי "הארץ", באו נציגי ישראל לישיבת מועצת המנהלים, שנערכה בלונדון לפני עשרה ימים, ללא כל הצעות השקעה מגובשות ומוגדרות.

הגני מבקש לדעת בקשר לכך:

1. האם הובאו לפני מועצת המנהלים של החברה הנ"ל תכניות השקעה מוגדרות ומגובשות מטעם האוצר?
2. אם כן — מה הם פרטי תכניות אלה?

1. האם הפירסום בעתון תואם את המציאות?
2. אם כן, מה היו הסיבות שהגיעו את בנק ישראל להבטיח למר שמעוני פנסיה מלאה, ומה הן הסיבות שהפנסיה שלו תחושב לפי 13 חודשי משכורת?
3. האם זה מקרה בודד בבנק ישראל או שזה הסדר הקיים לגבי כלל העובדים?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

לשאלות 1—3: ראי תשובתי שנתתי היום לשאל-תה של חבר-הכנסת אורי אבנרי בעניין זה.

38. עמדת שר האוצר בעניין מכירת

מפעל אילין

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר האוצר ביום ט"ז בשבט תשכ"ט (4 בפברואר 1969):

"הארץ" של יום 31 בינואר 1969 מוסר, כי שר האוצר מתנגד למכירת מפעל אילין ומתן תמיכה ממשלתית לעובדי המפעל, וכן גם לרוכשיו או לבעליו היום.

הגני מבקש לדעת:

1. האם הידיעה דלעיל נכונה?
2. אם מתנגד שר האוצר לתמיכה — מה סיבת התנגדותו?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

לשאלות 1—2: הידיעה אינה נכונה.

39. הכחשת ידיעה על הבטחת מלווה

לחקלאות מהבנק העולמי

חבר-הכנסת ד. לוי שאל את שר האוצר ביום י"ח בשבט תשכ"ט (6 בפברואר 1969):

א. הנכונה הידיעה שמנהל בנק החקלאות פירסם הודעה על הבטחת מלווה לחקלאות מהבנק העולמי?
ב. הנכונה הידיעה שראשי בנק ישראל מכחישים את הידיעה הזאת וטוענים שיש בה כדי לשבש יחסיו עם הבנק העולמי?

ג. האם מוכן כבוד השר להעמיד דברים אלה על דיוקם?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

א—ב. לדברי הנהלת בנק החקלאות, הפירסום הוא תוצאה של שיבוש עיתונאי.

ג. כן.

40. הקלות מס ל"חברה לישראל"

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר האוצר ביום כ"ב בשבט תשכ"ט (10 בפברואר 1969):

מר יובל אליצור, סופר "מעריב", מפרסם היום (3 בפברואר 1969) בעתונו ידיעה על דבר "משבר" ב"חברה לישראל", כתוצאה "מאכזבה מאי-מתן הקלות מס שהובטחו".

יואל נא השר להשיב:

האם נכונה הידיעה על אי-מתן הקלות מס שהובטחו?

— שאלות ותשובות (אבנר, דינשטין); הצעות לסדר-היום (לזו, ארן, גרוס, אלזני, ורטמן) —

2. עתה מנהלת החברה לישראל, בין היתר, משא- ומתן על תכניות השקעה בשתי חברות: חברת החשמל לישראל בע"מ ובתי זיקוק חיפה בע"מ (לגבי החברה הראשונה היא עומדת בקשר עם משרד הפיתוח, ולגבי החברה השנייה — עם משרד האוצר).

3. תכניות השקעה של החברה לישראל, וביניהן השתיים שהוזכרו, נמצאות בשלב מתקדם, ויש לצפות שהן תוגשנה לדיון בישיבת מועצת המנהלים של החברה, אשר תתקיים בעוד חודשיים בערך.

3. אם לא הובאו תכניות כג"ל — היש כוונה להכניסן? אם כן — מתי תובאנה התכניות לפני מועצת המנהלים של החברה?

סגן שר האוצר צ. דינשטין:

1. את תכניות ההשקעה מכינה החברה, ואין האוצר מביא תכניות מוגדרות ומגובשות לפני מועצת המנהלים שלה.

משמדובר בהשקעה בחברה ממשלתית, פועלת החברה לישראל בתיאום עם משרד הממשלה האחראי לאותה חברה.

ב. הצעות לסדר-היום

1. תשובת שר החינוך והתרבות להצעות בדבר שביתות המורים (*)

הצבעה

ההצעה לקיים דיון במליאת הכנסת בעניין שביתות המורים נתקבלה.

שלמה יעקב גרוס (אגודת ישראל):

נמנעתי מהצבעה, ואני מבקש רשות הדיבור להודיע.

היו"ר ק. לזו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת גרוס, להנמקת הימנעו- תו מן ההצבעה.

שלמה יעקב גרוס (אגודת ישראל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. ראשית, עלי להודיע כי נמנעתי מהצבעה בשמי אני ולא בשם סיעתי.

שולמית אלזני (המערך, עבודה-מפ"ם):
אם כן, אין לך רשות למסור הודעה.

היו"ר ק. לזו:

אינך יכול למסור הודעה. הודעה על הימנעות מותרת רק מטעם סיעה ולא מטעם חבר הכנסת. אינך יכול להגיד פעם כך ופעם כך. אני מציע לך לרדת מן הבמה ולחשוב להבא כשאתה מבקש רשות הדיבור.

היו"ר ק. לזו:

אבקש את שר החינוך והתרבות לעלות לדוכן ולהביא את הצעתו בקשר לארבע ההצעות לסדר-היום, שנדונו בשבוע שעבר, על שביתות המורים.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

כבוד היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים. בשבוע שעבר הוגשו ארבע הצעות לסדר-היום בקשר לשביתות המורים. הוצע לקיים דיון במליאת הכנסת. בסיום דברי על ההצעות לסדר-היום אמרתי: "משרד החינוך מחכה לתשובה מהנהלות אירגוני המורים להצעתו על בורות מוסכמת לגבי כל השאלות השנויות במחלוקת. לאחר קבלת התשובה ובהתאם לתכנה אציע בישיבה הבאה של הכנסת אם לערוך דיון במליאת הכנסת על ההצעות לסדר-היום או להעביר את הדיון לוועדת החינוך והתרבות".

ובכן, אירגון המורים העל-יסודיים הבטיח להשיב בראשיתו של החודש הבא. מרכז הסתדרות המורים השיב בשלילה על הצעתו של משרד החינוך. לפיכך אני מצטרף לתביעתם של בעלי ההצעות לסדר-היום ומבקש לקיים דיון במליאת הכנסת בעניין שביתות המורים.

היו"ר ק. לזו:

אני מעמיד להצבעה את ההצעה לקיים דיון במליאת הכנסת בנושא של אותן ארבע הצעות לסדר-היום.

2. פתרון למועסקים הארעיים בשירות המדינה

היו"ר ק. לזו:

אנחנו עובדים להצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת ורטמן: פתרון למועסקים הארעיים בשירות המדינה. רשות הדיבור לחבר-הכנסת ורטמן.

משה ורטמן (המערך, עבודה-מפ"ם):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. מבקש אני להסב את תשומת-לב הכנסת אל המצב שנוצר בשירות המדינה — מציאות, שלדעתי חובה לנקוט יזמה כדי לשנותה. מועסקים כיום בשירות המדינה כ-50,000 עובדים,

ומהם כ-10,000 עובדים ארעיים. העובדה שכרבע מכלל עובדי המדינה הם במעמד של ארעיים מחייבת בחינה רחבה ויסודית של הבעיה. שכן, אין להשלים עם תופעה מעין זו בלא בדיקת יסודית ובלא לחפש פתרון מכובד וענייני לבעיה. הרי סוד גלוי הוא, שחלק ניכר מן העובדים הארעיים מועסקים בשירות זה שנים רבות, והם אף ויעסקו עוד שנים לא מעטות בעתיד. וממילא מתעוררת השאלה: מתי יש מקום להעסיק עובדים ארעיים ומתי הם עובדים תגלים וקבועים?

בעבודות המוגדרות כמשימות חולפות. לי נדמה שההצ' דקה היחידה שיטנה להעסקת עובדים ארעיים היא בסוג זה של מועסקים. אלא שגם במקרה זה צריך להגדיר את משך התקופה של ה"משימה החולפת", ואין לקבוצה זו עבודות צמיתות במהותן רק בשל נוחיות תקציבית ואחדות.

ננסה נכבדה, והכל יודעים כי קיים פער גדול בין שכר העבודה והתנאים הסוציאליים המתלווים אל השכר והמשולמים לעובדים קבועים בשירות לבין השכר והתנאים של העובדים הארעיים. עם כל ההבנה לקשיי התקציב של המדינה, אין להעלות על הדעת שהחסכון יושג דווקא על חשבונם של רבע, בערך, מכלל עובדי המדינה. אינני סבור שאפשר יהיה להשלים עם כך שייווצרו שני "מעמדות" בקרב עובדי המדינה: מעמד של מיוחסים, הלא הם הקבועים, ומעמד של מקופחים - הלא הם הארעיים.

האומנם נוכל לשבת בשלווה ולהתעלם מן המציאות בשעה שכ-25% מכלל המשרתים את משרדי הממשלה עתידים מעורפל והכנסתם ירודה משל עמיתיהם הקבועים? וזאת בלא לציין את הרגשתם כל יום ויום עם בואם לעבודה, כשיודעים הם כי בעד אותה עבודה משלמים להם פחות והם מופלים לרעה במעמד ובתנאים.

לפני זמן-מה נתעוררה שאלה דומה בהקשר אחר, ומשרד העבודה הטיל על ועדה מיוחדת לבדוק את נושא הפיטורים המחזוריים במשק הישראלי ובשירות המדינה. הוועדה הגישה את המלצותיה לשר העבודה. הוועדה קיימה ישיבות רבות, והופיעו לפניו עשרות אנשים הפועלים בשטחים ובתחומים שונים גם בשירות המדינה.

במסקנות הוועדה, בפרק הנקרא "רקע ומימצאים", נאמר: "במהלך פגישותיה ומועגיה עם הגורמים והאישים המנויים לעיל, הגיעה הוועדה למימצאים הבאים: א. (1) תופעת הפיטורים המחזוריים קיימת במשק והיא מתרכזת בשירות הציבורי, שירות המדינה (בעיקר: רכבת, דואר, מחלקת עבודות ציבוריות ולעיתים במס הכנסה ובמכס), השלטון המקומי, מוסדות ההסתדרות, התחבורה הציבורית, חברת החשמל, התופעה כמעט אינה מוכרת בתעשייה ובחקלאות. (2) בשירות המדינה כאמור עמדה הוועדה על דוגמה מספרית ברכבת ישראל, המקיפה למעלה מ-150 מסילאים ארעיים. כן התרשמה הוועדה מהיקפה ומאופיה המיוחד של התופעה בקוואר פרטיבים לתעבורת נוסעים." (הנושא של תעבורת נוסעים איננו עומד עתה על הפרק).

הוועדה ממשיכה ואומרת: "קיים הבדל, ולעיתים ניכר, בין תנאי עבודתם, לרבות שכר ותנאים סוציאליים נלווים של עובדים קבועים לבין אלה של עובדים זמניים וארעיים (המינוח איננו אחיד. בשירות המדינה מעמד זמני שקול למעשה לקבוע, והדברים מוסבים איפוא בשירות המדינה על מעמד ארעי). ההבדל מגיע במקרים מסוימים, כגון בתחבורה הציבורית, עד 25% בערך, והוא קיים בדרך כלל בשירותים שונים בכל מקום עבודה מהסוגים המנויים לעיל."

להלן נאמר: "בשירות המדינה ובמוסדות שבהם נקבע הדירוג האחד במסגרת המיבצע לסיווג משרות בשירות הציבורי והערכתו, נוצר או הוחרף ההבדל בעקבות הנהגת הדירוג האחד. הדירוג האחד

כידוע, נחלקים העובדים הארעיים לכמה וכמה סוגים. יש קבוצה גדולה למדי של עובדים ארעיים במשרדי ממשלה ששם מצויים תקנים להעסקתם, ואילו ננקטה יזמה ראויה ואילו התגברו על בעיות ספציפיות, אפשר היה לצמצם את מספר העובדים הארעיים על-ידי הכללתם בתקנים הקיימים. נדמה לי שעדיין לא נעשה מה שאפשר וצריך לעשות כדי להתגבר על תקלה זו.

קבוצה אחרת של עובדים ארעיים מועסקת בעבודות צמיתות על-פי מהותן, אלא שמסיבות שונות חסרים תקנים למשרד, ועל כן מוסיפים להעסיקם במעמד של ארעיים.

עם כל ההבנה לקשיי התקציב - ואולי גם לקשיים נוספים שקיימים - אין להשלים עם מצב זה ויש לפעול לתיקון המעוות בהקדם. כי הרי גם בעבודה ארעית משלמת המדינה כספים רבים, והוצאה זו מופיעה בתקציב בסעיף שכר לעובדים ארעיים, במקום שתופיע בהוצאה הרגילה של עובדים המועסקים לפי התקן.

עובדים רבים מועסקים בעבודות פיתוח שונות שמבצעת המדינה, כגון ברכבת, בדואר ועוד. אין לי ספק שאופיין של משימות פיתוח אלו - לשמחת כולנו - הוא כזה, שעבודות אלה תימשכנה שנים רבות. ויש הסבורים שהעבודות הללו לא ייפסקו, על כל פנים, בעתיד הנראה לעין.

חברי הכנסת, אם נשים לב לעבודה הגדולה הנועשת בפיתוח רשת מסילות-הברזל בישראל; אם ניקח לדוגמה את התוואי החדש מבאר-שבע לאילת שנמצא זה שנים רבות בתיכנון ובביצוע, - הרי אין כל הצדקה שאותם עובדים המועסקים בתיכנון ובהנחת המסילה הזאת יוסיפו להיות מועסקים כעובדים ארעיים, גם בשעת הביצוע, ועל אחת כמה וכמה כאשר ידוע לכל, שהמסילה אשר אנחנו משתמשים בה מחיפה לירושלים, לתל-אביב ולסביבה ועד אילת, בודאי תודקק לכות-עבודה נוסף הן בהפעלה והן באחזקה. הדבר אמור גם במשק הדואר והטלפון. איש מאתנו איננו חושב בריצונות שווהי משימה חולפת. בודאי שנים רבות עוד נצטרך לעסוק בפיתוח קווי טלפון, בהתקנת כבלים ובעבודות נוספות. לא יתכן שבדואר ישראל יועסקו מאות עובדים כעובדים ארעיים שנים על שנים בלי למצוא פתרון נאות. הוא הדין בקשר לסלילת כבישים על-ידי משרד העבודה. רק לפני כמה ימים בישר לנו שר העבודה המשך עבודות הפיתוח. אמנם תהיה הפסקה מסוימת מחמת קשיי תקציב, אבל בסופו של דבר יתרחבו עבודות אלה בד בבד עם הגידול הרב במספר המכוניות הנוספות הנועות בכבישי הארץ, ולדאבוני עלי לציין שמאות עובדים, גם במע"ץ וגם במחלקות אחרות, מועסקים כעובדים ארעיים. לכל אלה צריך למצוא את הפתרון הרצוי על-ידי הענקת בטחון בעבודה קבועה, כמקובל במקומות אחרים מחוץ לשירות המדינה.

האומנם תוכל הממשלה להשלים עם מציאותם של אלפי עובדים במשימות פיתוח ובתנאים של עובדים ארעיים? והרי נציגות העובדים, איגוד עובדי המדינה וההסתדרות לא יוכלו להשלים עם מצב זה, ואכן תובעים הם פתרון לבעיה, - וככל שהפתרון יימצא מהר יותר, כן ייטב.

קבוצה שלישית של עובדים ארעיים מועסקת

יש לבחון, לגבי שירות המדינה, את ביטולו של הסייג המצוי בסעיף 7(2) לחוק שירות המדינה (מינויים), תשי"ט-1959, לפיו החוק אינו חל על קבלת אדם "כעובד בשכר יומי, בעבודה שלפי טיבה אינה צמיחה". (ב) יש לקבוע מחסומים אדמיניסטרטיביים להעסקת עובדים במשימות בלתי-צפויות מראש, במהלך השנה, הנוגעים להגבלת זמן העסקה באורח סלקטיבי לכל תפקיד וסוג, לפי משכו השכיח. כתוצאה מכך תתבטל ההעסקה המוגדרת כיום כ"לחץ עבודה".

המיומנאים של הוועדה והעובדים של יום יום מוכיחים שיש צורך למצוא הסדר מלא ומקיף, שלפיו לא יימצאו עובדים שנתקבלו לעבודה בהיותם צעירים, המועסקים בשירות שנים רבות, לעתים חמש - שבע - שמונה שנים, ועוזבים את השירות כאשר הם מגיעים לגיל 40-45.

מנחם דיד (גח"ל):

האם זה דק בשירות המדינה?

משה ורטמן (המערך, עבודה-מפ"ם):

אני מדבר ברגע זה על שירות המדינה. אם יש לך הצעה אחרת - הגש אותה.

עובדים אלה מגיעים לגיל מבוגר יותר, ואז נגמר התקציב או מסתיימת המשימה, והם מוצאים עצמם מחוץ לשירות ונאלצים לחפש תעסוקה אחרת, שלא קל למצוא אותה לאנשים בגיל כזה ובמצב העבודה בתקופה מסויימת.

חברי הכנסת, לדעתי הגיעה השעה לנקוט יומה לחפש ולמצוא פתרון יסודי והוגן לבעיה זו, ויפה שעה אחת קודם.

אני מאמין שעל-די רצון טוב ובשיתוף-פעולה בין הממשלה, הנהגות ואיגוד עובדי המדינה, ניתן למצוא פתרון שישירת את צרכי המדינה ותהא בו תשובה לבעיות העובדים, לתועלתם ההדדית של כל הנוגעים בדבר.

השאלה רצינית וחשובה. היא נוגעת ל-25%, בקירוב, מכלל המועסקים בשירות המדינה. לשאלה זו יש משקל ציבורי ראשון-במעלה. לפיכך חשוב שהבית יקדיש דיון לנושא זה, ויסיק את מסקנותיו כדי למצוא פתרון לבעיה הזאת.

הי"ר ק. לוז:

רשות הדיבור לסגן שר האוצר, לתשובה.

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. לפי דין-וחשבון מס' 18, שנחפרסם מטעם נציבות שירות המדינה, הועסקו ביום 31 במאוס 1968, 8,391 עובדים ארעיים. רובם מועסקים תקופה קצרה במידה יחסית, אך חלק מהם מועסק תקופה ארוכה יותר.

אני רוצה לתקן כאן רושם שיכול היה להתקבל מדברי חברי-הכנסת ורטמן, כאילו הארעיים מועסקים במדינה עשרות בשנים. רוב רובם מועסקים תקופה קצרה במידה יחסית. חלק מהם מועסק תקופה קצת יותר ארוכה. אבל אין לדבר על תקופה המתמשכת על פני שנים רבות.

לפי הסכם העבודה בשירות המדינה מקבל עובד

לא הוחל על עובדים ארעיים שתנאיהם מושתתים על תנאים והסדרים, הנוגעים בערכם הכספי והמיומנים לעובדים מסוג זה.

כן אומרת הוועדה ש"קיימות מגבלות אדמיניסטרטיביות על קבלת עובדים בשירות המדינה ובמוסדות אחרים המושתתים על תקציב. מגמתן העיקרית של ההגבלות האמורות - הקפאה, או בלימה של התרחבות תקן העובדים הקבועים. להיקף המספרי של תקן העובדים ניתן לרוב פומבי במסגרת התקציב המתפרסם, כעוד שהעסקת עובדים ארעיים מבוססת בדרך כלל בסכומים גלמיים המיועדים במיוחד לתכלית זו".

אנו עדים בתקציב המדינה לשני הסוגים גם יחד.

בפיסקה (2) של אותו סעיף נאמר: "בצד ההגבלות האדמיניסטרטיביות האמורות, קיימים הסדרים פורמליים מעשיים המאפשרים במסגרת התקציב להעסקת עובדים ארעיים (בתפקידים מחוץ לתקן) לפי צרכי העבודה לתקופות קצרות, על-פי ההגדרות: "משימה חולפת" ו"לחץ עבודה". כן קיימים הסדרים מעשיים המאפשרים שימוש בתקציב תקן להעסקת כוח-אדם ארעי. אמנם קיימת החלטת ממשלה האוסרת על משרדי ממשלה להעסיק עובדים ארעיים על תקציב תקן. אולם תקנון שירות המדינה (התקשיר) מתיר בנסיבות מסויימות העסקת עובד ארעי לשם מילוי מקום במשרת תקן. על צורות העסקה אלה לא חל חוק שירות המדינה (מינויים), תשי"ט-1959."

בפיסקה (3) נאמר: "פיטוריהם של עובדים אלה, המתקבלים לפי ההסדרים האמורים בפיסקה (2), געי שים לא אחת לקראת מיצוי האפשרויות האדמיניסטרטיביות הפורמליות של העסקתם, אף שטרם חלף הצורך בשירותם של העובדים ומשימתם מתמשכת. קבלתם מחדש נעשית לאחר זמן קצר במסגרת אותם הסדרים וחוזר חלילה."

בפיסקה (4) נאמר: "דוגמה בשירות המדינה: העסקת ארעית המכוננת לעלות על שישה חדשים טעו"נה, בנוסף לכיסוי תקציבי, גם אישור ועדה לבדיקת משרות, בהרכב נציגי נציבות שירות המדינה, הממונה על התקציבים והמשרד הנוגע בדבר. משעובדת ההעסקה הקצרה את תקופת מחצית השנה ולא ניתן אישור הוועדה לבדיקת משרות, לא משלל אף אישור כזה מסיבות כלשהן, אף שהמשרד ממשיך בביצוע המשימה, הרי שהוא נאלץ להפסיק את עבודתו של העובד. העסקתו מחדש לאחר זמן קצר נעשית אף היא באותו אורח."

אנו למדים מכאן, חברי הכנסת, שעובד המתקבל לשירות המדינה והוא נמנה עם סוג העובדים הארעיים, נתון לתנודות שגם למשרד אין תמיד שליטה עליהן, לא אחת מסיבות תקציביות או אחרות. כל עובד כזה מוצא עצמו ביום בהיר אחד מחוץ למסגרת של השירות, לאחר שאת מיטב שנותיו ויכולתו השקיע באותה עבודה שעסק בה באופן ארעי.

אקרא באוניכם המלצה אחת של הוועדה, ולא אעסיק אתכם בכל ההמלצות, שוודאי יגיעו לכלל דיון בממשלה או בכנסת. בהמלצה מס' 4 נאמר: "מן הראוי שמוסדות השירות הציבורי יקבעו הסדר לבדיקה שנתית של מספר תקני כוח-אדם הדרוש לביצוע משימות המוטלות עליהם באותה שנה, בכלל זה תקנים למשימות חולפות והתאמת התקנים למימצאי הבדיקה. בהקשר זה

— הצעות לסדר-היום (דינשטיין, לוז, ורטמן); חוק פנקס הבוחרים לכנסת (הוראת שעה) (לוז),
בדר) —

עצמו לא פחות מאשר בשירות המדינה. מאחר שזכויותיו מבטחות בקרן ביטוח, ניתנת לו האפשרות לשמור על רציפות זכויותיו כאשר הוא עובר ממקום למקום. אולם אם הוא עובר לקביעות, נפסקת חברותו בקרן, ואם לאחר מכן יש צורך לפטרו בשל סיום העבודה שהועסק בה, אין הוא נהנה עוד מרציפותו של הזכויות שהיו לו בעבר בקרן הביטוח הנוגעת בדבר.

נציבות שירות המדינה עורכת עתה סקר בסוגיית העובדים הארעיים. אם יימצאו פגמים בסדרי העסקתם — הם יתוקנו.

אני רוצה להבטיח לחברי הכנסת ורטמן שקיים רצון טוב, הבעיה מורכבת, לגבי העול והגטל שיכולה המדינה לקבל על עצמה ואופי העבודות שעובדים ארעיים מועסקים בהן. אינני יכול להצביע ולומר שהפתרונות שאומצו עד היום הם הפתרונות היחידים והטובים ביותר. על כן אין לי התנגדות אדוני היושב-ראש וחברי הכנסת, שהבעיה תועבר לדיון ולבחירה מדוקדקת ומפורטת יותר בוועדת הכנסת הנוגעת בדבר, דומני שזאת ועדת העבודה, ושם יתלבן העניין וידון על כל פרטיו.

הי"ר ק. לוז:

האם חברי הכנסת ורטמן מסכים להצעת סגן שר האוצר להעביר את הנושא לדיון בוועדת העבודה?

משה ורטמן (המערך, עבודה-מפ"ם):
כן.

הי"ר ק. לוז:

לפנינו הצעה אחת, להעביר את נושא ההצעה לסדר היום לוועדת העבודה. אני מעמיד הצעה זו להצבעה.

הצבעה

ההצעה להעביר את העניין לוועדת העבודה נתקבלה.

ארעי שכר בהתאם לתעריף המקצועי המקובל במדינה לגבי מקצועו, ואשר נערך על-ידי האיגוד המקצועי. לעומת זאת, עובד מדינה קבוע מקבל שכר לפי סולם השכר המקובל בשירות המדינה, ואשר נקבע גם הוא בהסכם עם האיגוד המקצועי היציג בשירות המדינה.

הזכויות הסוציאליות — חופשת מחלה, פנסיה, וכדומה — של העובדים הארעיים, מבטחות בקרן הביטוח המתאימה: "מבטחים", קרן הביטוח לפועלים חקלאיים וקרן הביטוח לפועלי הבניין. הזכויות הסוציאליות והגמלאות של עובדי המדינה הקבועים ניתנות להם, לעומת זאת, במישרים על-ידי האוצר, הן במסגרת הסכמי העבודה הן על-פי חוק שירות המדינה (גמלאות), תשט"ו-1955.

הסיבה העיקרית המונעת מתן קביעות לעובדים ארעיים היא, שהם מועסקים בעבודות שאינן קבועות. כלומר, אופי העבודות, שבהן מועסקים עובדים אלה, הוא שאינן קבועות. חברי הכנסת ורטמן עצמו הביא כאן דוגמאות בענין הרכבת או מע"ץ. אלה עבודות בעלות אופי ארעי, על כן אלה שמועסקים בהן, מועסקים בהן באופן ארעי. הכוונה בעיקר לעבודות הגעשיות במסגרת תקציבי הפיתוח, תקציבי מחקר מחוץ-לארץ, וכדומה. בגלל האופי הזמני של התקציבים אין המדינה יכולה להתחייב להעסיק את העובדים העוסקים בהן דרך קבע. עובדה זו הוכרה גם על-ידי נציגות העובדים, ובהסכם שנעשה אתה ב-1959 נקבעו סוגים שונים של העסקה ארעית, וכן באילו נסיבות חייבים להעביר עובד ארעי למעמד של קבע, ומתי. ובכן יש גם הדבר הזה, כלומר נתונים ונסיבות שלפיהם חייבים להעביר עובדים ארעיים למעמד של קבע.

יצוין כי העברת עובד ארעי למעמד קבע, בלי שהובטח כי אמנם יועסק במשרה קבועה, פוגעת בעובד

ג. חוק פנקס הבוחרים לכנסת (הוראת שעה), תשכ"ט—1969 *

(הצעת חברי הכנסת ב. אזוניה, ר. ארזי, י. בדר, י. גולן, י. רפאל)

להקל על הזכאים, על בעלי זכות הבחירה, להשתמש בזכותם זו.

מבחינה זו רגיל הוא בשנת בחירות, כאשר הבחירות הן לא רק אפשרות היפותטית, אלא שמצפים שהן תתקיימנה למעשה, לעשות מאמצים מיוחדים, בנוסף על כל הפרוצדורות שנקבעו בחוק, כדי להבטיח אותן מטרות שדיברתי עליהן: מתן אפשרות מקסימלית לבעלי זכות הבחירה לממש את זכותם, ומתן אפשרות פיסית מעשית שישתמשו בזכות זו. הייתי מוסיף שאני חושב שחובתנו — וזה גם כתוב בחוק, לגבי יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית — חובתנו כולנו לעודד את האזרחים להשתמש בזכות הבחירה שלהם ולהשתתף בפועל בבחירות.

בדרך כלל פנקס הבוחרים מוכן משנה לשנה. כשקבענו את המועדים בחוק הפנקס לכל שנה — אם זו שנה של בחירות אפשריות ואם זו שנה של בחירות

הי"ר ק. לוז:

אנו עוברים לסעיף ל"ה בסדר-היום: הצעות חוק של חברי כנסת, דיון מוקדם. נדון בהצעת חוק פנקס הבוחרים לכנסת (הוראת שעה), תשכ"ט—1969, הצעת חברי הכנסת ב. אזוניה, ר. ארזי, י. בדר, י. גולן, י. רפאל. רשות הדיבור לחברי הכנסת בדר.

יוחנן בדר (גח"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת. לפי הטיעון של פנקס הבוחרים לבחירות הבאות יהיו לנו בישראל 1,684,000 אזרחים הרשאים להצביע, כן ירבו. מספר זה יהיה ב-185,000 גדול יותר מאשר בבחירות הקודמות. מחובת כולנו, גם בכנסת וגם בוועדת הבחירות המרכזית, להבטיח שמספר אזרחים גדול ככל האפשר יוכל להשתמש בזכות הבחירה שלו, ושאזרחים אלו ישתמשו בה בפועל. כן מחובתנו לעשות הכל כדי

כן. יש להעריך סידור זה, אבל סידור זה במהותו משאיר את היומה לאורח. והרי לא כל האזרחים יודעים באיזו לשכה ממשלתית מתקבל האזרח בסבר פנים יפות, ובדרך כלל יש היסוסים. אני מצטער על כך, אבל יש היסוסים לאורך שלוח את תעודת הזהות שלו בדואר למשרד או ללכת למשרד בעצמו, ולפיכך דרושים צעדים נוספים.

ועדת הבחירות המרכזית, תוך שיתוף-פעולה עם משרד הפנים, מכינה עכשיו תכנית מקיפה לעידוד הבוחרים שיידיעו על שינוי המען. הפרוצדורה תהיה כזאת שתאפשר לבוחר להודיע על שינוי המען בכתב. לשם כך תספק הוועדה המרכזית לכל משפחה טפסים מיוחדים. הפרוצדורה תהיה פשוטה במידה יחסית. אין אנו יכולים לדעת באיזו מידה תהיה גם יעילה. הדבר חשוב לנו במיוחד, מכיוון שהצעת חוק מימון הבחירות, שגם היא תבוא היום לדיון בכנסת, מטילה בין שאר הדברים על ועדת הבחירות המרכזית את החובה של הסעת הבוחרים הבין-עירונית. ומה שלא נעשה עכשיו - יתבטא גם בהוצאה כספית ובחובה כבדה יותר ביום הבחירות בהסעת בוחרים. אנחנו יודעים שבשנת הבחירות האחרונה, בשנת 1965, הוגשו 41,600 בקשות לרישום שינוי המען. באותה שנת 1965 נאלצו בוחרים רבים להגיש עירעורים לבית-המשפט. אין זה רק עניין של כתובת, כמובן. בשביל רבים זאת עצם הבעיה, אם לאדם פלוני יש זכות לבחור או אין לו זכות לבחור.

עם כל הכבוד לכל הרישומים שלנו ולכל פנקסי הבוחרים שלנו ולא לפונים ולרשימות הבוחרים שלנו, איש לא יוכל לצפות שהכל יהיה בסדר גמור. יש דברים שמשרד הפנים יכול לעשות, יש דברים שוועדה יכולה לעשות, יש דברים שאם נרצה לעשותם, נצטרך לשנות את החוק. מפני כך באה אותה הצעת חוק של קבוצת חברי כנסת.

לפי הלוח הקיים, משרד הפנים שולח הודעה לבוחרים עד ל-4 במאי. הבוחרים ששינו את מענם או שלא קיבלו הודעה או שלא נכללו בפנקס הבוחרים, זכאים להגיש את העררים שלהם ואת התיקונים שלהם מיום ה-5 במאי עד יום ה-25 במאי 1969. לכאורה יש כאן כעשרים יום. למעשה אין זה כך. אין שום אפשרות מעשית להגיש עררים ולהכניס תיקונים בטרם יהיו מוכנים האלפונים של הבוחרים לכל עיר ועיר. את האלפונים האלה מציגות לשכות הבחירות החל מיום 11 במאי, פירוש הדבר, שכל התקופה, שנשארת לבוחר כדי לבחון אם שמו, מצטמצמת לימים מ-11 במאי עד ה-25 במאי. זהו זמן לא-מספיק.

הסיבה לקביעת התאריך היא בכך שאנחנו רוצים שפנקס הבוחרים בשנה מסוימת יהיה מוכן במועד מוקדם ככל האפשר, למקרה שהבחירות יתקיימו באותה שנה. הפעם אין שום סכנה שהבחירות יהיו בחודשים יולי, אוגוסט, ספטמבר. הבחירות יתקיימו ב-28 באוקטובר, במצב זה היה בודאי מספיק לנו שהאלפון הסופי עם כל התיקונים יהיה מוכן, ננית, בתחילת חודש אוקטובר. אין לנו הצעה כזאת.

אנחנו מציעים לתת לוועדת הבחירות המרכזית את האפשרות להאריך את המועדים, ובפרט את המועד להגשת עררים ועירעורים, בעשרים ואחד יום. פירוש

מחייבות - בכל המקרים קבענו כמה מועדים, לא הבדלנו בחוק, וכתוצאה מכך גם המועדים האלה הם מאוד חסכוניים, הם מאוד קצרים באופן יחסי. הסיבה לכך היתה שרצינו להבטיח ככל האפשר שבבחירות - אם יוחלט עליהן לאלתר, לא מקץ ארבע שנים אלא בחי-רות מוקדמות - יהיה הפנקס יותר ויותר up-to-date, אקטואלי יותר, ולא נצטרך בבחירות, אם יהיו למשל בתחילת אוגוסט, להשתמש בפנקס שהוכן למחצית אוגוסט של השנה הקודמת.

מלבד זאת, לפי החוק הקיים, לכל שנה מודיעים לבוחרים חדשים בלבד, לא לכל הבוחרים, על זכותם ועל הקלפי שבה הם צריכים להצביע. זה מה שנקרא "הודעה לבוחר". דאגנו תמיד, אדוני היושב-ראש, ואגיד: בפרט מאז נפטנו, בדרך השם, מקיצוב המזון - דאגנו שהבוחרים יהיו באמת באותו מקום ששם הם רשומים. כי האזרחים בישראל מחליפים את מעניהם בקצב מהיר ובהיקף רב מאוד. כשהיה קיצוב, אזרח שעבר ממקום ישוב למקום ישוב, אפילו מרחוב לרחוב, מוכרח היה להודיע על שינוי המען, מכיוון שצריך היה להבטיח לו את מנת המזון מן הקיצוב. בפרק-זמן מסוים היה אפילו קיצוב של הלבשה והנעלה. כיום אין אותו לחץ על האזרח. והתוצאה היא שאזרחים רבים, רבים מאוד, מחליפים את מענם ולא מודיעים למרשם התושבים. מתוך נסיון העבר ולפי החישובים שאפשר לעשות על סמן ההודעות לבוחר, שנשלחו לבוחרים האחרים בשנה האחרונה - יש להניח שבין 150 ל-200 אלף בוחרים גרים לא במקומות הרשומים במרשם התושבים או בפנקס הבוחרים. והמפלגות - גם המפלגה שלי - שב-66/65 לקחו עליהן את החובה האזרחית, כהתנ-דות, להסיע בוחרים מעיר לעיר, והוציאו על כך סכומי כסף ניכרים מאוד ביום הבחירות - יכולות לאשר שביום הבחירות המון בוחרים עוברים ממקום למקום, ממקום מגוריהם בפועל למקום מגוריהם הרשום, כדי להצביע שם. ומוכן מאלינו שבוחרים לא מעטים, כשעלי-הם לנסוע לעיר אחרת כדי להצביע שם, מעדיפים לא להצביע כלל. עובדה היא שבישראל בערך 20% של הבוחרים - בדרך כלל קצת פחות - אינם משתמשים בזכותם לבחור. היתה לנו אפילו שנה, דווקא בזמן של שינוי כתובות רב מאוד, 1951, ש-27% מן הבוחרים לא השתתפו בבחירות. גם בבחירות האחרונות היו כמעט 20% מכלל הבוחרים שלא השתתפו בבחירות. וברי-שמותבנו, מעל לעניינים המפלגתיים, להבטיח שיצביע מספר גדול ככל האפשר של בוחרים.

עלי לציין שמשרד הפנים, במסגרת החוק וגם לפי הצעת ועדת הבחירות המרכזית, עושה צעדים חיוביים וגם חיוניים כדי לעודד להצבעה המונית יותר. אחד הצעדים של משרד הפנים הוא הסכמתו לשלוח בשנה זו הודעות לבוחר לא רק לבוחרים חדשים אלא לכל הבוחרים. אבל הודעות אלו ימצאו אותם בוחרים שגרים בכתובות הרשומות. הן לא ימצאו אותם בוחרים שאינם גרים בכתובות הרשומות. נדע אז כמה הודעות לא קלטו למטרה, כמה בוחרים עזבו מקומות מגוריהם ועברו והלכו למקומות אחרים. והמספר לא יהיה מלא. כי לא כל ההודעות, שלא נמסרו לבוחר, חוזרות למעשה למשרד הפנים. יתר על כן, משרד הפנים עשה סידורים כדי לאפשר תיקון מען לא רק במסגרת הזמן שנקבע בחוק פנקס הבוחרים, אלא גם לפני כן ואפילו אחרי

לועדת הבחירות לפעול לשינוי נוהל בין בחירות לבחירות. מאידך גיסא, חוק הפנקס נקבע סופית, ונקבע בדרך נקשה. הפנקס הוא שנת, והוא עשה על-ידי מיכון. גם המיכון עשה טעויות, אבל טעויות אלה הן מקריות ולא מתוך שיקולים מיוחדים.

באה הצעת החוק של חבר-הכנסת בדר ואומרת: הפנקס צריך לעבור לידי ציגי המפלגות. ואם כמה מפלגות ירכזו רוב, הן יחליטו מה שיחליטו; יעבדו את פנקס הבוחרים, יעקפו אותו, יעשו בו שינויים, ועל-ידי השינויים האלה אפשר לקבוע שלא יהיה פנקס בוחרים בזמן הבחירות. אפשר להגיע למצב כזה. יש כל מיני שמועות. לי ברור שמגמה זו מסוכנת ביותר. ואני אומר במפורש: חבר-הכנסת בדר, אינני חושב אף לרגע שיש לך מגמה או כוונה כזו. אתה האחרון שהייתי חושד בו שיש לו כוונה כזו. משום כך קראתי עליך את המימרה "לפום חורפא שבשעתא". לא ירדת לעומק העניין. האם רק מתוך רצון שלא הפקידות יכינו את הפנקס אלא המפלגות, אתה מוכן ללכת בכיוון כזה?

טוען חבר-הכנסת בדר: אני רוצה לתת אפשרות לאנשים להודיע על שינוי מען. ראשית, בהצעה אין מדובר רק על מועד אחד, המועד של הערדים. בהצעה נאמר: כל מועד, גם מועד הגשת הערדים, וגם הפנייה לבית-המשפט, וגם כל מועד אחר. חבר-הכנסת בדר בעצמו אומר, שכל הנענות נגד האפשרות של שינוי מען, והודעה על כך, חלות השנה יותר מאשר בכל השנים הקודמות. בכל שנת בחירות היינו נוהגים לשלוח הודעה-לבוחר לכל הבוחרים. גם השנה ייעשה הדבר. והודיע על כך חבר-הכנסת בדר. מלבד זאת, נענינו לבקשת ציגי המפלגות בוועדת הבחירות המרכזית, ואמרנו: אף-על-פי שהדבר מסובך, כי הוא גלול לגדום טיטושים, טעויות, ואפילו לתת מקום לזיופים — נחיר במשך חודשיים לשלוח גלויה על שינוי המען, וכבר בה, אם כמובן לא תבוא התנגדות. כמובן, אנו נוהגים באמצעי זהירות. ואם במקרים מסוימים נראה שיש הברלים יכירים, נפנה לחברי המועצה המקומית ונשאל אם יש להם התנגדות. אבל הסכמנו שבמשך חודשיים אפשר יהיה להודיע על שינוי מען בגלוית דואר.

מה המצב היום? כל אדם יכול לשנות מענו ולהודיע על כך על-ידי פנייה ללשכת המרשם, לרשות המקומית, ולפקיד הדואר שיעשה את המלאכה בשבילו. אמרו שדבר זה אינו מספיק, כי אדם אינו רוצה לפנות לפקיד דואר. זה טורח גדול מדי. אין זה נאה. פקיד-דואר הוא פקיד ממשלה. על כן אמרנו, שיודיעו על שינוי המען בגלוית-דואר. עד ה־20 במאָרס, שהוא היום הקובע, יכול כל אחד לנקוט כל אחד מן האמצעים שצינינו כדי להודיע על שינוי מענו. מלבד זאת, מה־1 במאָרס עד סוף אפריל, במשך חודשיים, תהיה אפשרות לכל אדם לשלוח גלויה למרשם, וכל גלויה כזו תיחשב כערה, אם כתובתו אינה מתאימה לו שבפנקס. אחד כך ניתן זמן של שבועיים נוספים, בערך, פירוש הדבר שאפשר להודיע על כך בדרך זו גם למרשם התושבים וגם לפנקס. קיימת ההוראה שכל ההודעה לפנקס חלה גם על מרשם התושבים ולהיפך. למעשה יש איפוא יותר משלוש דרכים — 1 במאָרס — וזמן היום, זמן ארוך יותר — להפלטות לפעול, לדבר ולעודד אנשים להודיע על

הדבר, שבמקום שיהיה מוכן הפנקס עד ה־17 במאי, יהיה מוכן אי-שם, וזאת אפשרות קיצונית ביותר. לפני תחילת ספטמבר. דבר זה יתן לבוחרים עשרים ואחד יום נוספים, ולא רק לבוחרים, אלא לכל הגורמים הציבוריים, המעוניינים שהבוחרים יתקנו את מעניהם ויגישו עררים מוצדקים. וזאת הצעת החוק.

אינני יודע מה הספקות לגבי הצעה זאת. ועדת הבחירות המרכזית החליטה ברוב גדול, עשרים וארבעה בעד ושלושה או ארבעה נמנעו — להמליץ על קבלת חוק זה. ועדת הבחירות המרכזית, מבחינת הרכבה, היא מעין שלוחה של הכנסת. היא מורכבת לפי ההרכב הסיני של הכנסת. לפיכך אני מבקש את החברים שיתחשבו בהמלצה זו ויציבו בעד העברת הצעת החוק לועדת החוקה, חוק ומשפט.

הי"ד ק. לוי:

רשות הדיבור לסגן שר הפנים, לתשובה.

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. על חבר-הכנסת בדר, הצעתו וטענותיו אני יכול לקרוא היום את המאמר "לפום חורפא שבשעתא". קדם כל, נסתכל בהצעת החוק. הצעת החוק אומרת שוועדת הבחירות המרכזית "רשאית, אם תראה סיבה מספקת לכך, לשנות את המועד, אך לא תאריך הוועדה מועד ביותר מעשרים ואחד יום". לאמור, על-ידי דחיית שלושה מועדים יכולה ועדת הבחירות המרכזית להביא לידי כך שהבחירות לכנסת יהיו לא לפי הפנקס החדש אלא לפי הפנקס הישן. שלושה מועדים ולא יותר.

יוחנן בדר (גח"ל):

אלה מועדים בפנקס ולא בחוק הבחירות.

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

אני מדבר על המועדים בפנקס. אבל אם הפנקס צריך להיכנס לתקפו ב־30 ביולי, ושלושת המועדים נדחים ב־21 יום, הרי במקום ה־30 ביולי ייכנס הפנקס לתקפו ב־3 באוקטובר והבחירות צריכות להתקיים ב־28 באוקטובר. על כן, מכיוון שהמועדים בחוק הבחירות מתחילים בערך 40 יום לפני הבחירות, יצטרפו הבחירות להתקיים לפי הפנקס של השנה הקודמת ולא לפי הפנקס של השנה. זהו החשבון המדויק.

יתירה מזו. אם רוצים, אפשר לבוא להציע: נדחה את הבחירות לכנסת. וכבר היו שמועות כאלה. אם יש שנתון חדש ועולים חדשים, שעלולים שלא לקבל זכות בחירה, הרי זו עילה רצינית לדחות את הבחירות לכנסת; לדחות את הבחירות לרשויות המקומיות — ודאי וודאי שזו עילה רצינית. זו עילה ששר הפנים היה מקבל אותה. הוא היה אומר: אינני רוצה לשלול זכות בחירה. הוא דחה את הבחירות באום-אל-פחם מפני שלא רצה לשלול זכות בחירה.

יש לנו פנקס בוחרים. יש הבדל בין חוק פנקס הבוחרים ובין חוק הבחירות לכנסת. גם בחוק הבחירות לכנסת אנו הולכים בכיוון — והכנסת הולכת אף היא בכיוון זה, אם כי אינני יודע אם המפלגות שבעות רצון מכיוון זה — שאי-אפשר יהיה בכל שנת בחירות לשנות דברים, אלא לקבוע בחוק הוראות ברורות. אבל בחוק הבחירות יש בכל זאת איזה מרחב מחיה, המאפשר

— חוק פנקס הבוחרים לכנסת (הוראת שעה) (בן-מאיר, אבנרי, לוז) ; הצעות לסדר-היום (נצר, ש. תמיר) —

שבדבר. אולי נצמצם זאת לאיוו נקודה אשר יש בה, בכל זאת, כדי לצמצם את הבעיה, ונחליט על כך בוו-עדה.

משום כך אין לי התנגדות, אדוני היושב-ראש, שהעניין יועבר לוועדה. אבל ראיתי חובה לעצמי להצביע על הסכנות הכרוכות בדבר.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש) :
הצעה נוספת, כבוד היושב-ראש.

הי"ד ק. לוז :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אבנרי, להצעה.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש) :

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. הקשבתי לדברי המציע ולדברי המשיב בתשומת-לב רבה, ללא כל דעה מוקדמת, והאמנתי כי סגן השר, עם כל הכבוד, יסיים את דבריו בהצעה להסיר את ההצעה מעל סדר-היום, באשר הוכח בעליל, ללא שום שמץ של ספק, שיש להסיר את ההצעה מעל סדר-היום. תחת זאת הציע סגן השר להעביר את ההצעה לוועדה, מתוך שיקולים קואליציוניים שאינם לעניין.

שיקולים כאלה אינם נוגעים לי, ואין הם מעניינים אותי. לכן אני מציע, במקום המשיב הנכבד, להסיר את ההצעה מעל סדר-היום.

הי"ד ק. לוז :

לפנינו שתי הצעות. האחת — להעביר את הצעת החוק לוועדת הפנים; השנייה — להסיר אותה מעל סדר-היום. אני מעמיד אותן להצבעה זו מול זו.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדת הפנים

— רוב

בעד ההצעה להסיר את הצעת

החוק מסדר-היום

— מיעוט

ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדת

הפנים נתקבלה.

הי"ד ק. לוז :

אנו מכריזים על הפסקה עד לשעה 14.00.

הישיבה הופסקה בשעה 13.13 וחודשה בשעה 14.03.

ד. הצעות לסדר-היום

1. ההשפעה הגוברת של הטלוויזיה והרדיו על החיים המדיניים, הציבוריים והחברתיים בישראל

שמואל תמיר (המרכז החפשי) :

גברתי היושב-ראש, כנסת נכבדה. הטלוויזיה בישראל, ומחוצה לה, היא מכשיר ההסברה, התרבות והבידור העז ביותר בחברה המודרנית. שנים על שנים לא הבינה הממשלה, שחלשה על הארץ הזאת, את ערכה של הטלוויזיה, את משמעותה בחיים המודרניים ומנעה את הקמתה. לאחר מכן, בעקבות הזעזוע של

שינוי מענם. שלושה חודשים אלה לא יספיקו, אלא 21 יום הנוספים הם אשר יביאו את הגאולה? זה מזוה, מזוה מאד.

אני חושש מפני תיקון זה, כי ברור שאי-אפשר לשנות רק מועד אחד; אם משנים מועד אחד, כל המועדים משתנים. חבר-הכנסת בדר טוען, שזמן הכנת הפנקס קצר מדי, כי מתוך רצון הדדי להכניס יותר אנשים לפנקס, קיצרנו את המועדים. למעשה, מ-1959 עד היום לא נשתנו מועדי הפנקס. מה ששינוי הוא התאריך הקובע, וזאת כתוצאה מן ההתקדמות שחלה בזכות המיכון. אמרנו שבמקום שהיום הקובע יהיה 31 בדצמבר, יהיה הוא ראש חודש ניסן, שהשנה חל ב-20 במאסר. והוספנו עוד אפשרויות לשינוי המועד בפנקס אפילו אחרי היום הקובע. בכל זאת היום הקובע הוא ה-20 במאסר. הפנקס נכנס לתקפו ב-30 ביולי. פירוש הדבר שיש למעלה מארבעה חודשים להכנת הפנקס. האם זהו זמן קצר? אמרתי באחד הדיונים שאני מקווה שבעוד כמה שנים נוכל לעשות זאת במשך חודשיים. אז שוב נדחה את התאריך הקובע ונכניס מספר עוד יותר גדול של אנשים לפנקס. אחרי ההתקדמות שחלה בהכנת הפנקס על-ידי המיכון וקידום התאריך, באים ואומרים: לא, אנו רוצים להאריך את הזמן. על-ידי כך, על-ידי הארכת המועד, ניכנס למעשה לתעמולת הבחירות.

לכן אני חושב שחבר-הכנסת בדר וחבריו — חברי הכנסת אונייה, ארזי וגולן (חבר-הכנסת רפאל הודיע לי שהסיר שמו מן ההצעה) — לא בדקו את העניין עד תומו.

אף-על-פי-כן איני מתנגד להעברת הצעת החוק לוועדה. יתכן מאוד שיש מקום לשינויים, אך לא בנוסח זה. ייתכן שבכל זאת רצוי לשנות את המועד לגבי העדרים, אולם זאת אפשר לעשות על-ידי תיקון החוק ולא על-ידי מתן סמכויות לנציגי המפלגות להחליט על כך על-ידי משא-ומתן ביניהם. ואם מבקשים לתת סמכות — במקרים לא-רגילים, כשאין הכנסת יושבת — להכניס שינויים, ולא רוצים לתת סמכות זו לשר הפנים, יתנו אותה ליושב-ראש ועדת הבחירות, ולא לשיקולי-דעת מפלגתיים. אל נגלגל זאת בין נציגי המפלגות, ולכל מיני דיונים ביניהן. כאשר נשב בוועדה, אני מוכן להסביר את כל העניינים ולהראות את הסכנות

הי"ד ד. נצר :

עם תום ההפסקה, אנתנו ממשיכים בסדר-היום שהתחלנו בו בשעות שלפני הצהריים — הצעות לסדר-היום. נדון תחילה בהצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת שמואל תמיר: ההשפעה הגוברת של הטלוויזיה והרדיו על החיים המדיניים, הציבוריים והחברתיים בישראל. רשות הדיבור לחבר-הכנסת תמיר.

שתי הרשויות בכל הנוגע לחדשות ולתכניות, אך מס' חבר שיש מי שהחליט לא להשלים עם הפרדה זו, ומנסה לגבור עליה.

גם בטלוויזיה וגם ברדיו, גברתי היושבת-ראש, הולכת ומתבלטת לאחרונה מגמה ברורה, הגוברת והולכת, לשתלטנות, לניצול קיצוני, מפלגתי ואישי, ולהחנקה והדרגתית אך מהירה של הקולות הלא-קונפורמיסטים במדינה. אפילו אנו לא חשבנו שהתפתחותו של תהליך זה תהא מהירה כל-כך.

עודני זוכר את ימי דוד בן-גוריון בארץ הזאת. אז, למעשה, החלו בקביעת רשימות שחזרות. היו לי הזכות והכבוד להימנות ברשימה השחורה שקבע דוד בן-גוריון ושאסרה על הכלולים בה לגשת למיקרופון בישראל.

כבר אמרנו מעל במה זו, שאחת הסגולות הנאות של ראש הממשלה הנוכחי, סגולה ששיבחנו אותה מעל במה זו היא הפשרה מסויימת ביחסי הפנים במדינה. האמננו, שהפשרה זו תימשך ושמבחינה פנימית תהיה אווירה של יותר קשב הדדי ויתר חופש, ללא רשימות שחזרות למיקרופונים ולטלוויזיה. אולם מסתבר, שמהו קם המערך מתפתחת ההרגשה של "אני ואפסי ערד" ואין מהססים, ומפלגות גוררות אומרות אמן, והימים של הסגנון ההוא שקבע דוד בן-גוריון מתחדשים בממשלה זו ללא ראשותו של דוד בן-גוריון. יש ארצות חפשיות שבהן ניתנים לאופוזיציה 50% מן הזמן המוקצב לפרלמנט, למשל. אינני ממליץ על כך במצב הקיים, אולם אין לעבור מקיצוץ ניות לקיצוניות. צריך לדעת לשמור על איזון.

היה מדור "יש שאלות" ברדיו. הופיעו בו חברי כנסת, לרבות חברי כנסת אופוזיציוניים. עכשיו בוטל מדור זה לגבי מי שנמנה עם האופוזיציה בכנסת.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):
לא לכל האופוזיציה.

שמואל תמיד (המרכז החפשי):

כלולה, לאיש מן האופוזיציה אין גישה. התירוצ היה, שבכלל לא תינתן גישה לחברי כנסת אבל לנציגי הממשל אורגנו מסגרות הופעה בולטות ובלעדיות. לעומת המדור "שאלות מן האולפן", העומד לרשות השרים, אין מדור שיעמד לרשות האופוזיציה.

לאחרונה, גם בדיווחים מן הכנסת — גם בחדשות וגם במדור "השבוע בכנסת" — אנו מרגישים את היד המכתיבה, עם עליונות מוחלטת, בכל מקרה, לשרים. יכול שר לא לומר כלום ויכול חבר כנסת לומר הכל, אבל היחס בזמן תמיד מוחלט. כאשר השר מוסר הדעה בשם הממשלה, אמנם ראוי הוא לעדיפות מסויימת, אבל לא אוטומטית ובכל מצב.

גם במדור "בכנסת ובוועדותיה" מסתמן צימצום גובר והולך וסגירת השערים.

היה נסיון בטלוויזיה לקיים ויכוח, כמקובל בטלוויזיות אחרות, בין שתי דעות, במסגרת "במחיצה אחת". ייסלה לי אם אתייחס לתכנית שהשתתפו בה. יכולה להיות דעה זו או זו על הצלחת השידור, אבל לדעת המומחים עצם הוויכוח היה חי, תוסס ומועיל. למחרת, מסיבות שקופות למדי, בוטלה צורה זו כליל, ונותרה רק הצורה הנוחה, השקטה, השלווה, בעלת הגוון האחד.

המלחמה, החלו לדבר בחצי פה על טלוויזיות-חירום, עכשיו משקמה, ומשטעמה את הטעם "יורא כי טוב", עבור הממשלה לקיצוניות אחרת והחלה שתלטנות שאין דוגמתה בשום ארץ חפשית בעולם, לא בארצות-הברית ששם הטלוויזיה היא פרטית, לא באנגליה ששם פועלת זו בצד זו טלוויזיה ממלכתית וטלוויזיה פרטית, ולא בקנדה ששם המצב דומה; אולי בצרפת של היום, הטוטליטרית-למחצה, במשטרו של דה-גול, יש לשלטון יצרי השתלטות על הטלוויזיה, דוגמת המסתמנים לאחרונה בישראל.

כל אלה נעשים על גביו של משלם המסים בשר-אל, בשעה שלא היה צורך בכך. בשעת התנהלה מעל הבמה הזאת ויכוח מסויים בין השר גלילי ובני, אם ניתן היה להקים טלוויזיה שתהא נתונה לביקורת ציבורית על בסיס פרטי ושלא תעלה למשלם המסים אף פרוטה אחת. השר גלילי אמר אז שאני אשף המאמין כי הדבר ניתן. לאחר מכן הבאתי לפניו הוכחות חד-משמעיות שאכן ניתן גם ניתן הדבר, מתוך שמירה על רמת הטלוויזיה ומתוך חסכון של עשרות מיליוני ל"י לשנה. אולם הממשלה לא רצתה לוותר על הריכוזיות המוחלטת, היא יוצרת חוויות בטלוויזיה ממלכתית, וממלכתית בלבד, אלא שמסתבר שאין היא ממלכתית אלא ממשלתית, וממשלתית בלבד.

גברתי היושבת-ראש, הטלוויזיה — כוח מאגי לה. היא פועלת סימולטנית על חושים רבים של האדם, היא נותנת לו את תחושת הנוכחות הישירה, היא מוקרנת כלפיו באווירה אינטימית כשהוא נינוח ונוח לקלוט ולהקשיב. היא יוצרת חוויות משותפות בקרב מאות, אלפים ומיליוני בני-אדם. היא יוצרת אחדות רוחנית מסויימת בחברה, על היתרונות ועל הסכנות הכרוכים בכך. עוצמתה — אין לה שיעור. באנגליה הובהר במשאל, שנערך לאחרונה, שהאנגלי הממוצע מקדיש לטלוויזיה ולרדיו כשלוש שעות וחצי ליום, לעומת שלשים וחמש דקות שהוא מקדיש לקריאה. בישראל צופים בטלוויזיה כממוצע חצי מיליון צופים לשידור. התוצאה המיידית — פחות פעילות חברתית של האזרחים, פחות השתתפות בפעילות ציבורית ואפילו באמונתיות או בידורית. רוצה לומר: לפנינו מכשיר אדיד-עוצמה, רב-פוטנציה, אבל באותה עת עצמה הרה-סכנות אם לא נדע להשתמש בו כראוי.

מן הדין לציין כי צוות הטלוויזיה, על אף העדר נסיון בעבר, וחרף קשיים מרובים בגלל לחץ הזמן, הוכיח כמה וכמה הישגים ראויים לשבח. מן הראוי לומר דברים דומים גם על הצוות של "קול ישראל", ששיפר תכניות רבות וקידם אותן. בשני שירותים אלה יש כיום למדינה מאגר מסויים של כוח-אדם, שאנו רשאים להתבקר בריבים מפעיליו.

אולם, נוכח כוחות-ענק המרוכזים בטלוויזיה וברדיו, ובחולשים עליהם, הזהרנו בשעת חקיקת החוק, עוד לפני שבועות לא רבים, כי יש להקים ועד מנהל שלא הממשלה תמנה אותו, למנות מנהל שלא יהיה תלוי בממשלה, וכי יש לקיים רשויות נפרדות לחלוטין לטלוויזיה מזה ולרדיו מזה. מה שקרה למעשה הוא שהוועד המנהל הוא ביסודו — אינני רוצה לעשות הכללות — על טהרת הסיעות הממשלתיות. מנהל אחד חולש על שתי הרשויות. אמנם החליטו על הפרדה בין

מרגע שקיים המסך הקטן, כל דיבור על דמוקרטיה בישראל מכוח ההצבעה הבלעדי, אין לו שום משמעות, – אם כזו תהיה הטלוויזיה בארץ ואם מגמות אלו ישתלטו גם על שידורי הרדיו.

אין לך דבר שאמצעי התקשורת המודרניים אינם יכולים להכניס לדאשו של אדם. תלמידי בתי-הספר התיכוניים ותלמידי האוניברסיטה מתהלכים ברחוב ובפניהם פזמונים מסתריים. פזמונים אלה נתקעו לראשם. דברי האינולות הגדולים ביותר, אם ישודרו עשר פעמים ביום, יחדרו למוחו של אדם. כך שולטים בארצות הטוטליטריות. בארצות הטוטליטריות הטלוויזיה חזקה מהרבה דיכוינות.

אני רוצה להביא לפני הכנסת הלכה שקבע בית-המשפט העליון בישראל כאשר דובר על צנזורה ביומני החדשות. כך אמר בית-המשפט העליון: "אין טעם לנהוג בדרכי בתי-היענה בעניינים כגון אלה שלפנינו, ואין מסלקים תופעה חברתית שלילית על-ידי שמעלימים את גילוייה מעיני הציבור במקום להילחם בה בדרך החינוך וההסברה הנאותה... זכות האזרח להפיץ דיעות על המתרחש סביבו, בתוך גבולות המדינה בה הוא חי, ומחוצה לה, קשורה קשר אמיץ בזכות לחופש הביטוי, ומשום כך שייכת גם היא לאותן זכויות-יסוד שאינן כתובות על ספר. אלא הן נובעות במישרין מאופייה של מדינתנו כמדינה דמוקרטית השוחרת חופש...". ועוד אמר בית-המשפט העליון, בהסתמך גם על בית-המשפט העליון של ארצות-הברית: "שלטון הנותן לעצמו את הרשות לקבוע מה טוב לאזרח לדעת, סופו שהוא קובע מה טוב לאזרח לחשוב, ואין סתירה גדולה מזה לדמוקרטיה אמיתית שאינה מודרכת מלמעלה".

גברתי הישבת ראש, נושא מרכזי זה יקבע במידה רבה את דמות המדינה. אני מציע לא להתחמק ממנו ולקיים עליו דיון במליאה.

2. בעיית ההופעות בטלוויזיה

הטלוויזיה "קול ישראל", מבחינת הדברים שדצוני לדבר עליהם, הוא כהבדל בין מחלה קשה, ממושכת, בלתי-נעימה ומכאיבה לבין מחלה חדשה. מה שאני יכול לטעון בעניין הטלוויזיה, יכול אני לטעון שבעתים בעניין "קול ישראל", ואני יכול להבטיח לשר גלילי, שתהיה לו עוד הזדמנות לשמוע אותי בעניין זה.

אשר לטלוויזיה, אינני טוען שהבעיה היא בעיית חופש העתונות. הטלוויזיה בישראל היא מכשיר מונופוליסטי. הואיל ומדובר במכשיר מונופוליסטי, אין בעיה של חופש פנימי, שהרי חופש אינו סובל מונופולין ומונופולין אינו סובל חופש. הבעיה היא איפוא: איך מנצלים את המכשיר המונופוליסטי, שהוא במהותו ממלכת, ומי שולט על המכשיר הזה?

אשר לשאלה: כיצד צריך לטפל במכשיר הזה? – דומני שאישי לא יחלוק עלי – על כל פנים לא בקול רם – אם אומר שבמכשיר כזה צריך להשתמש באופן הלוואלי ביותר. דווקא מפני שהוא מונופוליסטי, צריך שכל הגישות, הדעות והבעיות בקרב הציבור יבואו בו

אם היה צורך בנושא או פרשה נוספים שיאירו באור מלא את המגמות הללו – זכינו לפרשת מי שהיה רב-אלוף – חיים לסקוב. הוברר שהוועד המנהל, שיש בו אנשים טובים, נתפס לדרך פסולה מאוד. הוועד המנהל, שצריך היה לקבוע מדיניות כללית, נהפך לעורך, למתערב בכל – קבע צנזורה. נתנו לו רשימה של שלושים איש שמהם יבחר מועמדים לראיון. הוא אמר: נתנו לי רשימה של עשרה אנשים. נתנו לו רשימה של עשרה אנשים והוא החליט על שישה. מה זאת אם לא צנזורה מובהקת והתערבות ישירה בשיקולים מקצועיים, ענייניים, שהיו צריכים להיות עניינים של בעלי-המקצוע? תשובתו של הוועד המנהל – מפי היושב-ראש – היתה: "ההופעה לא תתרום להרגעת הרוחות". מר בקר יכול לדבר. למר פרץ, דובר הוועד, מותר לדבר, אבל רב-אלוף לסקוב אסור להביע את דעתו "ההופעה לא תתרום להרגעת הרוחות" והשידור בוטל כליל. ועוד הודיע הוועד המנהל ואמר: "הנושא רגיש מדי". בצדק אמר מר לסקוב או הדובר שלו, שזוהי "סתירת פה ומעשה לא-דמוקרטי". כל העתונות ללא יוצא מן הכלל, וגם הפרופסור כץ, ראש צוות ההקמה של הטלוויזיה – כולם הסתייגו מן המעשה החמור הזה.

אני שואל את עצמי ואת הכנסת: אם כלפי פקיד ציבור בכיר, המקובל על כל שדרות הציבור, כמו רב-אלוף-לשעבר חיים לסקוב, זו המדיניות – איזה סיכוי יש, לאורך-ימים, למי שאיננו קונפורמיסט, למי שמוחוץ למימסד, להגיע לביטוי ראוי ונאות מעל המסך הזה, הנהפך לשליט והקובע את דעת-הקהל בישראל? האומנם צריכים אנו בהדרגה ליצור כאן טלוויזיה שתזכיר את היומנים מלפני חמש-עשרה שנה ובהם ראו תפוזים, פרות, הנחת אבני-פינה כאשר השר חותך סרט, או שתהיה טלוויזיה חיה שתצביע על הדברים הרגישים דווקא, על המוקדים המעניינים את הציבור ולא רק על השיגרה?

הי"ר ד. נצר:

בנושא דומה, הצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת בדר: בעיית ההופעות בטלוויזיה. רשות הדיבור לחבר-הכנסת בדר.

יוחנן בדר (גח"ל):

גברתי הישבת-ראש, מבחינתי הנושא אינו דומה, אבל אם גברתי הישבת-ראש חושבת שמבחינת התקנון אפשר לכלול אותו כנושא דומה, בודאי אקבל את דעתה, כפי שאני מקבל אותה גם בדברים אחרים.

הי"ר ד. נצר:

אני רק אומרת שהנושא דומה ולא זהה.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):
לכל הדעות, הדברים אינם דומים.

יוחנן בדר (גח"ל):

אני רוצה להגיד מראש, שהואיל והנושא הוא הטלוויזיה – ורק הטלוויזיה הפעם – כל ההבדל בין

עורך ראשי שבחכמתו המקצועית ובנסיגותו המקצועי קובע לגבי אותה "מחיצה" וסדר הופעות של שישה אנשים למשך שישה שבועות מראש? עורך ראשי שמנתק כל קשר בין האקטואליות והשכל הישר לצרכי האינפורמציה היומיומיים? עורך ראשי כזה פוסל את עצמו עוד בטרם התחיל לעבוד. לעולם לא אסכים שאפשר להגיד כי הוועד המנהל הוא עורך ראשי. הוא יכול לפקח, אבל איננו יכול להיות עורך ראשי. הוא יכול לתת הוראות כלליות, אבל לא להיות עורך ראשי. לעולם לא יהיה עורך ראשי, אף אם כתוב דבר זה במסמך של המחלקה ליחסי ציבור ברשות השידור. מבחינה ביורוקרטית, אולי הדבר כשורה; קובעים מראש שישה אנשים אשר יופיעו במשך שישה שבועות, כל אחד בשבוע אחד, וכעבור שישה שבועות יקבעו עוד שישה אנשים. בעולם יקרו דברים והציבור יצפה לתגובה ולוויכוח פומבי בטלוויזיה, והביורוקרטיה הזאת תתגלגל בלי שום שוני.

אני רוצה לומר לאדוני, שהעורך הראשי נכשל בפעולתו הראשונה ונכשל גם בפעולתו השנייה. יש אנשים במדינת ישראל שאין להם צורך בהערכה, כפי שכתוב בתוכי. אין להם צורך ביחס כבוד. הם אחרים על העם כולו. הם רכשו כבוד כזה בעיני כל חייל, בעיני צעיר וזקן ובעיני חבר כנסת כמוני, עד כי נהפכו לנכס האומה. כאשר יישכחו הדיונים שלנו, וכאשר יישכח העורך הראשי שבראשי, יזכרו כולם את רב-אלוף לסקוב. רב-אלוף לסקוב נטל עליו תפקיד חדש. זהו תפקיד קשה מאוד. זו ירושה אומללה של איננו של משטר מסויים בנמלים, שבו יום עבודה אינו יום עבודה, גורמה אינה גורמה, ראש קבוצת פועלים דרגת שוכרו היא דרגת מהנדס; ואינני יודע מה עוד יש שם. הוא צריך לעשות שם תיקונים לטובת המדינה. הוא עובד בשם כולנו. הטלוויזיה פנתה אליו שיופיע במישדר. יושב-ראש הוועד המנהל אומר: ראשית כל, אין זה טוב שיופיע גורם חד-צדדי, כי זה יכול לעורר מרידות בלב פועלי אשדוד. אחר כך אומרים שיש סדר הופעה של שבעה אישים במשך שבעה שבועות. אולי ירשה הוועד המנהל לרב-אלוף לסקוב להופיע. אם אין בכך עידוד התפקדות בנמל, מה יש בכך? אם אין זו פגיעה באוטוריטה של רב-אלוף לסקוב, בתפקיד שהוא ממלא - מה זה? אין זה עלבון, מה זה?

אילו היו שבעת העורכים, או אותו עורך ראשי, מבקשים פגישה עם רב-אלוף לסקוב ואומרים לו: אנו עומדים לקבל החלטה, אלה הם נימוקינו, סלח לנו אך אנו מבקשים ממך שתסכים, - היה זה דבר אחר. האם רב-אלוף לסקוב צריך לקרוא בעתונות שהוא פסול? בתוכי נאמר: "לא פסלו אותו". בודאי לא פסלו אותו. כל אלה שעשו זאת, אין להם שום יכולת לפסול את רב-אלוף לסקוב. אבל הם עשו מעשה המראה שאין להם שום הבנה ציבורית, שום יחס כבוד לאותם דברים ולאותם בני-אדם הזקוקים ליחס כבוד מיוחד. מה יכול היה רב-אלוף לסקוב לעשות? הוא למד בצבא לשחק; הוא למד בצבא לעשות את שלו ולשתוק. הוא לא ייכנס לוויכוח עם הוועד המנהל.

אני רוצה לומר מיד, אם זהו סדר ההופעות מטעם הוועד המנהל, הרי הירש איננו נופל בהרבה מן המוריש. גם בפעולת העיתונאים, אשר חשבו שיש להם חופש לעשות בטלוויזיה הממלכתית המונופוליסטית מה שהם

על ביטוין באופן הרב-צדדי ביותר ומתוך שמיעתם של כל הגורמים. שמעתי במקום אחר דעה האומרת, שבטלוויזיה לא צריכות להישמע דעות קיצוניות בעניינים מסויימים, אלא רק דעות מפשרות. לדוגמה: כאשר יש סיכסוך עם המורים, אסור שיופיע בטלוויזיה שר החינוך, שיש לו בעיניי זה דעות ברורות וקיצוניות, ועוד ועוד. לא זו בדיק הדוגמה שהביאו לפני, אבל ברוח זו נאמרו הדברים. מכאן אפשר להסיק שאם עולה בעיה הקשורה ברשות הנמלים, הרי מכיוון שמד לסקוב הוא מנהל רשות הנמלים, אסור לשמוע אותו, מפני שהוא חד-צדדי מדי. זה אותו דבר בערך, גברתי היושבת-ראש.

אפשרית גם דעה אחרת: במקרה כגון זה צריך לתת אפשרות של ביטוי בטלוויזיה לחלקי ציבור שונים ולגורמים שונים בהתאם למשקלם הציבורי. דעה זו יכול אני לקבל. את השיטה הראשונה - לא. לכן אדבר ראשית כל על עניין קונקרטי זה של חופש העתונות, כביכול.

גברתי היושבת-ראש, קיבלתי - אינני יודע איך לקרוא לה, הערות, תקציר או שם אחר - קיבלתי מרשות השידור, מן המחלקה ליחסי ציבור בירושלים, מסמך מסויים, ואני אומר: אוי אבוי ליחסי ציבור כאלה ולהגשה ציבורית מעין זו. באותו מסמך מדגישים קודם כל על-ידי סוגריים - וסוגריים, לפעמים זוהי הדגשה חזקה ביותר - שכל עובדי הטלוויזיה הם עובדים ארעיים. בקונטקסט זה מה אומר הדבר? פירושו: היהודי, אתם עובדים ארעיים! היהודי, אינכם קבועים! היהודי, אפשר לזרוק את כולכם! היהודי, הפרופסור כץ, אמנם אתה הקימות יש מאין, אמנם אתה בנית, ובכל זאת אתה עובד ארעי.

נתן פלד (המערך, עבודה-מפ"ם):
אפשר לומר שגם שר בממשלה ארעי.

יחזן בדר (גח"ל):

אני יודע שמבחינה טכנית ומשפטית, ואפילו לפי צורת תשלום המשכורת, הם עובדים ארעיים, אבל תזכיר: מעין זה איננו מתייחס לבחינה טכנית; הוא מטפל בעניין לגופו ולא מה הוא סוג השכר או דבר מעין זה. אני יודע שאילו לא היתה מלה זאת, "ארעיים", מופיעה לא היו העובדים נהפכים על-ידי כך לקבועים. בודאי הם ארעיים. אבל כאשר במקום שמדובר על סיכסוך מסויים, על פעולה עצמאית מסויימת שהיתה בניגוד לסמכות - כמו שכתוב כאן - , מדגישים מיד שכל העובדים ארעיים, חבר-הכנסת פלד, הרי זה דבר אחר לגמרי. כאן יש איום: אל תשכחו שאתם ארעיים, אל תשכחו שאתם יכולים "לעוף"!

נאמר עוד שהוועד המנהל יש לו סמכויות שניתנו לו בחוק. לא זה המקום לדבר על החוק ועל ההסתייגויות שהיו כאשר הוגש לאישור; אני מסכים שיש סמכויות. אבל אומרת המחלקה ליחסי ציבור שעל-ידי כך מקבל הוועד המנהל תפקיד כתפקידו של עורך ראשי. זו איננה צנוורה - לדעתם - , זהו עורך ראשי.

אדוני השר, עורך ראשי שאיננו יושב במערכת באופן קבוע, עורך ראשי שאיננו חבר המערכת, עורך ראשי שמורכב משישה-שבעה אנשים, שבעה אנשים שהם עורך ראשי - האם זה יותר מאחד או פחות מאחד?

בינואר שנה זו, לאחר שנתקבל התיקון לחוק רשות השידור, העמידה הממשלה את צוות ההקמה של הטלוויזיה הכללית למרותה המלאה של רשות השידור. בכך חדלה הזיקה של צוות הקמת הטלוויזיה למשרד ראש הממשלה, ובכך הועמדה הטלוויזיה באורח מלא לרשותה של הרשות הציבורית הפועלת מטעם החוק.

חברי הכנסת שדיברו, וכן אולי גם אחרים מקרב הציבור, ראוי שיקנו קצת השכלה לגבי מעמדה של רשות השידור. רשות זו ממלאה את אחד התפקידים החיוניים ביותר במדינה, והיא נהנית מאמונו של הציבור. היא פיתחה רשת מסועפת של ועדות פעילות מטעם המליאה של רשות השידור והוועד המנהל שלה, הפועלות במסגרת של תקנות ועושות את חובתן באורח ראוי לאמון.

למליאת רשות השידור יש, כפי שאמרתי, מערכת של ועדות, כמו ועדה לחינוך, מדע והסברה, ועדה לענייני לשון, ועדה לספרות, אמנות ודרמה, ועדה למורשת היהדות וערכי ישראל, ועדה מיעצת לשידורים בערבית, ועדה לפרסים של רשות השידור, ועדה לבדיקת תכנית הטלוויזיה לשידורים שידורים, וכן, עם הקמת הרשות ביוני 1965, נבחרה על-ידי המליאה ועדת נוהל, שבישיבתה מ-3 באוגוסט 1965 הביאה הצעה בדבר קיום ועדות קבע של הרשות, ובכלל זה החליטה המליאה שלא להקים ועדה מיוחדת לחדשות ולענייני דיומא, אלא שנושא זה יהיה בידי הוועד המנהל עצמו.

הוועדה חזרה ונתנה את דעתה לנושא זה בישיבתה מ-17 בינואר 1966. בתוצאה מן הדיון החזר נקבע שוב שהנושא של חדשות וענייני דיומא יהיה בידי הוועד המנ"ל של רשות השידור עצמו. בדברי ההסבר, שהובאו לפני המליאה בעניין זה, נאמר בין השאר: על-פי החוק, זכותה וחובתה של המליאה לקבוע את קווי המדיניות, אשר יבטיחו השגת התכליות המנויות בחוק, וזכותו וחובתו של הוועד המנהל כגוף אחד לפקח על ביצועם של קווים אלה בעבודה השוטפת. יתר על כן, חוק רשות השידור קובע באורח מפורש בסעיף 20: "הוועד המנהל יקבע את סדרי עבודתו ככל שלא נקבעו בחוק זה או בתקנות על-פיו". בסעיף 33 נאמר: "הוועד המנהל רשאי, באישור ראש הממשלה, לקבוע כללים לניהול של שירות השידור ולפיקוח עליו, ולביצועם היעיל של תפקידיו לפי חוק זה".

שני סעיפים אלה קיבלו לאחרונה תוקף מחדש בעת שהחליטה הכנסת על תיקון מס' 2 לחוק רשות השידור, ואף העניקה לרשות השידור ולמוסדותיה את הסמכות לדון לא רק בתכניות עונתיות או שנתיות של השידורים אלא גם בכל מישור מסוים שייראה לנכון לדון בו.

הוועד אומר שהוועד המנהל של רשות השידור נהנה מסמכות רחבה לנהל את כל ענייני הרשות, והוא נושא באחריות ציבורית לכל ענייני הרשות. הכנסת, על דעת הציבור, הפקיעה את האחריות לענייני רשות השידור מידה של ממשלת ישראל. אינני יודע שום ביטוי מוסמך יותר לדעתו של הציבור בישראל מאשר הכנסת הזאת, שנבחרה באורח דמוקרטי, ומאשר הכנסת הבאה שתיבחר באורח דמוקרטי ותבטא את דעת הציבור בהצבעה. ועם כל הכבוד לחברי-הכנסת תמיר, אבנרי ובדר, ועם כל הכבוד למספר חבריהם בכנסת ולגודל סיעותיהם — הכנסת מגלה דעתה בהצבעת רוב, בהחלטות מוסמכות,

רוצים; גם בטיפול בהופעות היתה אותה שרירות; גם בהופעות בעלות אופי פוליטי וגם בהזמנת אמנים ובטיפול בשטח האמנות. בעניינים פוליטיים הם אימצו להם את האווירה של "קול ישראל", ובענייני אמנות אימצו להם את השיטה הקיימת בין "כסית" ובין "קליפורניה". אבל על כך נדבר בהזדמנויות המתאימות. אני מבקש מן השר גליל, שיצא לו שם של אדם אמין: יסכים נא שהכנסת תקיים בעניין זה דיון מלא.

הי"ד ד. נצר:

רשות הדיבור לשר גליל, לתשובה.

השר י. גליל:

נברתי הושבת-ראש, כנסת נכבדה. בעלותי היום על הדוכן, אינני רואה את עצמי רשאי שלא להידרש — ולו גם במלים מספר — למאורע של ליל אמש, אף שהודעה מאת הממשלה תימסר עוד היום על-ידי עמיתי שר-התחבורה מר כרמל, ולא אפלוש לתחומי.

חברי הכנסת, איננו פטורים מלראות עין בעין את המשמעות הנוראה של ההתנקשות הרצחנית במטוס "אל על" בשדה-התעופה בציריך ואת שלושת התמרוקים בדרך הנפשעת של אלימות והקזת דם: חטיפת המטוס ברומא ביולי 1968, ההתקפה באתונה בדצמבר 1968 ובציריך בפברואר 1969.

חברי הכנסת, התנקשות זו איננה מעשה ידיהם של מטורפים שנמלטו מבית-מחסה, אלא מעשה במחשבה תחילה. כל אדם ברי-דעת שיקרא את דבריהם של שליטי ערב, ובראשם נשיא מצרים, לא יוכל לפטור אותם מן האחריות לכך. המעשה של ליל אמש הוא התגלמות סמלית של תוקפנות רוצחת מזה והתנגונות עצמית מזה.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):

האם אין זה עניין חשוב מכדי להגניב זאת דרך אגב?

השר י. גליל:

חברי-הכנסת אבנרי, אבקש לא להפריעני. אין כאן שום הגנבה. אני רואה מחובתי להתבטא בנושא זה. ואתה חייב להקשיב ולא להפריע.

ראש הממשלה כינס היום את ועדת השרים לענייני בטחון, שהתיעצה בנושא. וחזקה על ממשלת ישראל שתמלא חובתה בנדון.

חברי הכנסת, הקשבתי רב קשב לדבריהם של חברי-הכנסת תמיר ובדר, ושוכנעתי כי הם ראויים לאיזכור מסויים של קורותיה ומהותה של רשות השידור שלנו.

אני רוצה להזכיר לכם כי רשות השידור הוקמה ביוני 1965, על-פי חוק שנתקבל בכנסת זמן קצר קודם לכן. החוק ייסד את רשות השידור כרשות ממלכתית, והפקיע אותה מן הזיקה להוראותיה ולמרותה של הממשלה.

מאז 1965 הלכה הרשות והתבססה במעמדה, בסמכויותיה ובאמון שרוחשים לה המוני העם. ולא זו בלבד שרשות השידור, אשר הפעילה את הרדיו, הלכה והתבססה והתפתחה והתעופה, אלא שממשלת ישראל הביאה לכנסת את הצעתה לכלול במסגרת רשות השידור זרוע חדשה. הלא היא הטלוויזיה הכללית.

האחרונה, בימים האחרונים, - ואני מתיר לעצמי להביא זאת לדיעבך - קרו מקרים נוספים של מה שאתם קראתם בשם "פסילה". מיד יתברר שרבי-אלוף לסקוב ימצא את עצמו בחברה טובה של אנשים "מקופחים", נרדפים, שסותמים את פיהם ופוסלים אותם.

סחה לי חברת-הכנסת מאיר, שפנו אליה מרשות השידור בהצעה כי תתראיין לקראת המישידים על עשרים שנות הכנסת. חברת-כנסת מאיר נתנה הסכמתה, אך לאחר מכן הודיעו לה בצעה, שהדבר אינו יכול לצאת לפועל.

מעמיתי, השר יוסף בורג, שמעתי שביום אחד - אם אינני טועה לפני שבועיים ימים בערך - פנו מן הרדיו אל השר חיים משה שפירא והציעו לו להתראיין בקשר לנושא מסויים. השר הסכים ואף התראיין. כעבור שעות אחדות התגללו לפניו והודיעו לו שמישדר זה אינו יכול לצאת לפועל.

סיפר לי עמיתי שר הדואר, ישראל ישעיהו, כי בעת האחרונה פנו אליו מן הטלוויזיה בהצעה שיתראיין לתכנית "במחיצה אחת" והוא נתן הסכמתו לכך, אך המישדר לא יצא לפועל.

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):
מי הודיעו?

השר י. גלילי:

אני מקבל את השאלה לא כשאלה קנטרנית, ואני משיב לך שפנו אל השר ישעיהו, אל חברת-הכנסת מאיר ואל השר שפירא אנשים מוסמכים מ"קול ישראל" ומן הטלוויזיה.

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):
וההחלטה נפלה על-ידי מי?

השר י. גלילי:

אני מצטער על אשר קרה. אינני חושב זאת לסדר ראוי, שפונים אל אנשים, מראיינים אותם, או מקבלים הסכמתם לראיין ואחר-כך מבטלים. אבל כזאת וכזאת יקרה באמצעי התקשורת ההמונית. יש שהמידע מתיישן; יש שהתרחשויות מביאות עמהן חדשות הראויות לעד; פות בשידור, - ובלבד שלא תהיה אפליה או ניצול לדעה מבחינה מפלגתית ואישית של אמצעי התקשורת ההמונית. אני חושב שלא יעלה על דעתו של שום אדם שפוי, שארבעת האישיים שהזכרתי - שלושה שרים ויושב-ראש רשות הנמלים - נחשבים על-ידי מוסדות בישראל לבלתי-ראויים להופיע ברדיו ובטלוויזיה. ואני מזהיר אתכם מפני ניפוח של מקרים מצעורים - שיש למנוע הישנותם - על מנת שלא להחמיק הוד' לפני לגנח את הממשלה. מה עניין הממשלה לכאן בכך אתם מנגחים לא את הממשלה אלא פוגעים במעמדה של רשות השידור, שכולנו צריכים לרצות ביקרה. עוד לפני זמן קצר, בעת הדיון בכנסת על חוק רשות השידור, הפליגו רבים מחברי הכנסת - ולאו דווקא מן הסיעות המשתתפות בממשלה - בשבחה של רשות השידור ובפתיחתו של "קול ישראל" לדעות וגוונים.

חברי הכנסת, מדברים ומנסים להסית את הטלוויזיה - כפי שעשו זאת בעבר לגבי הרדיו - שתראה עצמה בבחינת "אישיות טלוויזיונית ריבונית"; ריבונית - בפני מי? ריבונית בפני רשות השידור? ריבונית בפני

והיא הפקיעה את האחריות לענייני רשות השידור מממשלת ישראל, לא כדי למסור את הסמכות הזאת לעורך מדור זה או זה, או למנהל חטיבה זו או זו; אלא, הכנסת הסמיכה את רשות השידור לנהל את ענייני הרשות כולם - התכניים והטכניים - לפי מערכת סידורים אשר תקבע אותם רשות השידור מתוך הקפדה על רוח החוק, סעיפיו ולשונו.

אני מצטער מאוד, אך עובדה היא שאיש מן המשיגים על הוועד המנהל של רשות השידור, בעתונות וכאן במליאת הכנסת, לא ניסה - וודאי שלא הצליח - להוכיח לנו כי בנהלים, שלפיהם פעל הוועד המנהל של רשות השידור, היתה סטייה כלשהי מרוח החוק, מלשונו ומסעיפיו.

חברי הכנסת, אני סבור שבעת האחרונה, לרגל המקרה המצער המתייחס למישדר הטלוויזיוני של ידידי רבי-אלוף חיים לסקוב, נעשה נסיון שיש בו עיוות משווע של האמת בכל הנוגע לנהוג ולכוונותיו של הוועד המנהל של רשות השידור, נסיון בלתי-צודק וחסרי-יסוד להציג את הוועד המנהל כאילו התכוון לפסול שידור של רבי-אלוף חיים לסקוב, ראש רשות הנמלים. נסיון זה הוא עניין כושל וכוזב לחלוטין. אין לך דבר שמוכיח יותר את הסילוף שבנסיון זה מאשר העובדה, שבאותם ימים עצמם שידר רבי-אלוף לסקוב ב"קול ישראל", וגם "קול ישראל" כפוף למרותה ולהוראותיה של רשות השידור.

אני מרוצה מאוד שבארצנו ישנה אפשרות לעלות על הדוכן ולהטיח כל ביקורת, ואפילו ביקורת נוקבת. אבל האשמת הוועד המנהל של רשות השידור, כאילו בכוונתו לפסול את רבי-אלוף לסקוב להופיע בטלוויזיה, היא מנוחכת ונטולת כל שחר, ואיש לא יוכל לתת בה אמון. לא יארכו הימים ויתברר שזהו נסיון חסר-שחר, כי זו האשמת שווא.

חברי הכנסת, האמת ניתנה להיאמר, שרשויות מוסמכות ברשות השידור, אם זה ראש מדור, או מנהל חטיבה או עורך, וכל שכן מנהל הרדיו או ראש צוות ההקמה של הטלוויזיה, או הוועד המנהל של רשות השידור, עמוסים תפקיד קשה מאוד. תפקידם הוא לבחור את המישידים שיש להגישם לציבור בנושאים מסויימים ובעמודים מסויימים. כל בחירה יש בה יסוד של העדפה לגבי הנושא, האיש, התפקיד והזמן. שהרי אי-אפשר שכל חברי הכנסת יופיעו כולם בעת ובעונה אחת. ואי-אפשר להזמין בעת ובעונה אחת את כל מי שראוי להופיע במישידים; כל שכן, שמן הנמנע להזמין את כל מי שרוצה להופיע ברדיו ובטלוויזיה. תמיד צריך לבחור. האם בחירה של פלוגי פירושה פסילה של אחרים? הנסיון להציג בחירה בתור פסילה של מי שלא נבחר להופיע באותה עת, הוא נסיון בלתי-צודק, בלתי-רציוני והשפעתו - כהרף עין; כל אדם בידעת אשר ישמע את ההסברים לבחירה, או להעדפה בהתחשב עם הנושא או הזמן, יבין מיד כי ייתכן שהיתה שגיאה - ואיש אינו מחוסר מפני שגיאות -, אבל בודאי לא היתה כוונה רעה, לא סתימת פה, וכל שכן - שלא היתה פסילה.

חברי הכנסת, אני רוצה להזהיר אתכם מפני עירבוב תחומים וטיטוטש ההבדלים שבין בחירה ופסי-לה. אגב אורח, לא יהיה למותר להגיד שדווקא בעת

השר י. גלילי :

הוועד המנהל הודיע: "לשבועות הקרובים אישר שישה מועמדים במסגרת תכנית זו, מתוך רשימה גדולה יותר שהוגשה לו על-ידי ראש צוות הקמת הטלוויזיה. ביום ראשון, 9 בפברואר, נחבקש הוועד המנהל על-ידי ממלא מקום ראש הצוות לאשר שם שלא היה כלול ברשימה שאושרה על-ידו לראיון, ב"מחיצה אחת" ביום 11 בפברואר 1969, הלא הוא רב-אלוף (מיל.) חיים לסקוב. הוועד המנהל שקל את הדבר מכל צדדיו ולא פסל, כמובן, את מועמדותו של רב-אלוף לסקוב להתראיין במסגרת תכנית זו, אך לא ראה סיבה משכנעת להקדים את הראיון עמו על פני ראיונות שכבר אושרו, ועמד על החלטתו הקודמת כי ביום 11 בפברואר 1969 יראיין אחד המועמדים מן הרשימה שאושרה קודם לכן. ההחלטה נתקבלה פה אחד ללא התערבות כל גורם חיצוני, שהרי הוועד המנהל לא ידע שהשאלה תתעורר בישיבה, כי הנושא לא היה כלול בסדר-היום".

גם לי, עבדכם, נדעה החלטתו של הוועד המנהל מן העתונות, כלכל אחד מחברי הכנסת. לא מצאתי לנחוק, ואין זה מסמכות, להתערב בנושא זה, וחוקה על הוועד המנהל שיחליט החלטתו לפי מיטב שיקולו ומצפונו הראוי לאמון הציבור.

מכיוון שכך, איני רואה סיבה לדון בנושא זה במליאת הכנסת.

שמואל תמיר (המרכז החפשי) :
אינו ראוי לדיון?

השר י. גלילי :

זה לא כבר היה דיון על היקף תפקידיה של רשות השידור, אגב דיון על החוק.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש) :
חברי-הכנסת סרדינס חושב אחרת. חכה לפתק של חברי-הכנסת סרדינס.

השר י. גלילי :
נהג כבוד בנושא.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש) :
הנה הפתקה, קרא אותה.

השר י. גלילי :

לכנסת תהיה גם הזדמנות לדון בכל ענייני רשות השידור תוך כדי הדיון על התקציב של משרד ראש הממשלה, ואיני רואה כל סיבה להעסיק את מליאת הכנסת בדיון בנושא זה. אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ד. נצר :
רשות הדיבור לחברי-הכנסת אבנרי, להצעה.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש) :
כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה. כבר אמר הנשיא לינקולן ש"אפשר לרמות חלק מן האנשים כל הזמן, אפשר לרמות את כל האנשים חלק מן הזמן". אך חוששני שהשר גלילי אינו דוגל בהמשך האימרה: "אי-אפשר לרמות את כל האנשים כל הזמן".

כבר שמענו כמה וכמה נאומים מפי השר גלילי

הכנסת? דברים אלה זורעים זרעים מסוכנים לעתיד. אני חושב שמדינת ישראל יכולה להשתבח באמצעי התקשורת ההמונית שלה בכל הנוגע לפתיחותם ובכל הנוגע לזיקתם לערכים ממלכתיים, למרותה של רשות ציבורית ולא-תלות ואי-התערבות מצד הרשות המבצעת.

חברי הכנסת, אין לי אלא להביא לפניכם את ההסבר שקיבלתי מרשות השידור. הוא שופך אור על החלטתו של הוועד המנהל בכל הנוגע למישדר של רב-אלוף חיים לסקוב.

הוועד המנהל מורכב מחמישה אנשים, ובעת האחרונה, לפי בקשתי, משתתף בישיבות הוועד המנהל חבר נוסף. בימינו אלה, אם אומרים שבועד המנהל משתתפים אנשים שיש להם זיקה לסיעות המהוות את הקואליציה, הרי אין מצינים בכך תופעה בלתי-דמוקרטית אלא מביאים לידי ביטוי את המצע הדמוקרטי של רשות השידור, מאחר שממשלת ישראל בהרכבה כמעט חופפת את הכנסת.

שמואל תמיר (המרכז החפשי) :
ה"כמעט" הזה הוא הבדל חשוב מאוד.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש) :
זה ההבדל הקטן בין דמוקרטיה ולא-דמוקרטיה. זה נכון גם ברומניה...

השר י. גלילי :

חברי-הכנסת אבנרי, ההשוואה הזאת היא מגוחכת ואתה ידע שהיא מגוחכת.

שמואל מיקוניס (מקי"י) :
מה אתה רוצה מרומניה?

השר י. גלילי :

ההשוואה שנדרש לה חברי-הכנסת אבנרי בין המשטר הנקוט בישראל לבין המשטר הנקוט בגוש הסובייטי אינה תופסת. אילו הישווה חברי-הכנסת אבנרי את המשטר הנהוג בישראל למשטר הנהוג בצרפת לגבי אמצעי התקשורת ההמונית, גם השוואה זו לא היתה תופסת.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש) :
היא מתחילה להיות תופסת.

השר י. גלילי :

העובדה שלסיעתו של חברי-הכנסת אבנרי אין נציג ברשות השידור, עובדה זו לכשעצמה עדיין אינה עדות לפגמים בדמוקרטיה שלנו. מכל מקום, הוועד המנהל של רשות השידור החליט את אשר החליט פה אחד. הוועד המנהל ראה לנכון להודיע לציבור כי יש להצטרף "אם נגרמה עגמת נפש לרב-אלוף לסקוב אשר חברי הוועד המנהל רוחשים לו כבוד והערכה. אם נגרמה תקלה, הרי היא בעקבות חריגת הפונים אליו מסמכותם, חריגה שאנו — הוועד המנהל — מאמינים כי נבעה מטעות ולא מכוונות רעות".

שמואל מיקוניס (מקי"י) :

הוא גורם עגמת-גוף לאלפי פועלים בנמל. זה סתם כך...

בנושא זה, אבל תליל-תילים כאלה של סופיסיטיקציה כמו שבנה היום, לא ראינו עד כה אפילו אצלו.

הפרשה של רב-אלוף לסקוב אינה אלא חלק ממסכת שלמה. במסגרת התכנית "במחיצה אחת" ותכניות אחרות מבקשים אנשי הטלוויזיה לערוך ראיונות עם אישים הקשורים בעניינים המעניינים את הציבור, כאשר הם מעניינים את הציבור, לפי שיקול עתונאי טהור, וכך צריך להיות. בא הוועד המנהל, שהוא קבוצה קטנה של פונקציונרים מפלגתיים ותו לא, שאיש מהם אינו עתונאי, ואין לו מושג בעתונות (להוציא אחד שהיה פעם איזשהו עורך באיזשהו עתון של מפא"י שפשט את הרגל), ותובע לעצמו את הסמכות לקבוע מי יראיין ומי לא. הוא דרש מן העובדים רשימה של מראיינים. העובדים הגישו רשימה של שלושים שמות. אלא היו אלה אנשים שהיו צריכים להתראיין מיד, אלא אנשים שונים הקשורים בענייני דיומא, שמתוכם התכוונו העובדים לבחור מועמדים לראיונות לפי המאורעות. דבר סביר ומובן מאילוי.

בא הוועד המנהל, פסל את הרשימה כולה וביקש רשימה מצומצמת. הגושה רשימה של עשרה שמות. בא הוועד המנהל ופסל ארבעה שמות מתוך העשרה, את מי פסל? לפי איזה קריטריון פסל?

הוא פסל את חבר-הכנסת לשעבר יצחק בן-אהרן, חבר סיעתו לשעבר של השר גלילי. מדוע? — כולנו יודעים במה דוגל מר בן-אהרן.

הי"ד ד. נצר:
אתה צריך להציע הצעה.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):
גברתי היושב-ראש, אני מנמק מדוע הדבר חייב לבוא לדיון בוועדה של הכנסת.

חבר-הכנסת לשעבר בן-אהרן דוגל ברוטציה בין העסקנים ובפיטוריהם של אנשי ציבור שהגיעו לגיל מסויים. החלטי הוועד המנהל שאסור לראיין אותו. הוא ברשימה חבר כנסת אחר, הקרוב לי מאוד: אני עצמי. גם אני נמחקתי מן הרשימה. נשאר שיש אישים הקשורים בעניינים "אקטואליים" ביותר — כמו הפרופסור קצ'לסקי, השר בוגר, ועוד...

לפני ימים אחדים שאלתי את השר גלילי בכנסת, אם יש בטלוויזיה רשימה שחורה. הוא אמר בצורה פסקנית: לא. ברור שאין "רשימה שחורה". יש "רשימה לבנה" — ומי שאינו ברשימה הלבנה, הוא ברשימה השחורה שאינה קיימת. יש מי שמותר לראיין אותם — ומי שלא נכלל בין אלה, אסור לראיין אותו. לפיכך, לבוא ולומר כאן שאין רשימה שחורה — הרי זה, כדברי השר גלילי עצמו: "עיוות משווע של האמת". ובכן, נשארה רשימה של שישה שמות, שלדעת ששת הפונקציונרים המפלגתיים האלה הם כשרים לראיון, ונקבע שבמשך ששת השבועות הקרובים לא יראיין שום אדם אחר — אף אם הוא קשור בעניין בוער כלשהו. כמו עניין המטוס בציריך. וזה בתכנית הכפופה לחטיבת החדשות אסור לראיין שום אדם הקשור בענייני דיומא, זולת אם הוא נכלל מראש ברשימה שאושרה על-ידי הוועד המנהל. וכשמתקפים מטוס, וכל המדינה רוצה לדעת לגבי המטוס...

הי"ד ד. נצר:

חבר-הכנסת אבנרי, אני מבקשת לדעת מה אתה מציע ובוזה תסיים.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):

גברתי היושב-ראש, איני יכול אלא לחזור ולומר מה שכבר אמרתי: אני מציע שהנושא הזה יועבר לוועדה. לא ייתכן, לדעתי, שהכנסת לא תתן את דעתה עליי.

ובכן, באה הפרשה של רב-אלוף לסקוב, והיא המוכיחה. הוא לא היה ברשימה של השישה. בטלוויזיה לא היו נביאים שניבאו מראש שתוך ששת השבועות האלה פתאום ייעשה עניין הנמלים אקטואלי, יחייב פתאום דיון, יעניין פתאום את הציבור. קבעו ראיון עם רב-אלוף לסקוב — ואז באה אותה הידרה בעלת ששת הראשים, ואומרת: לא; אינו ברשימה. אם ירצה מחר הציבור לשמוע משהו על פרשת המטוס — אי-אפשר יהיה לשמוע; כי האיש המוסמך אינו כלול ברשימה. מוכרחים לשמוע במקומו את הפרופסור קצ'לסקי, מוכרחים לשמוע את השר בוגר. אולי ידבר השר ד"ר בורג על פרשת המטוס, או על שביתת הנמלים.

גברתי היושב-ראש, הדבר הזה מגלה מחלה עמוקה שהזהרנו מפניה עוד בעת הדיון על חוק הטלוויזיה עצמו. הזהרתי אז מפני הסכנה שהטלוויזיה תהפך לכלכל-בית. היום אני קובע שאינה נהפכת לכלכל-בית, אלא לכלכל-שמירה של המימסד. מובטח ששום דבר השנוי במחלוקת אמיתית לא יישמע, ששום דבר שאינו נעים לממשלה או למימסד לא יישמע. ואני סמוך ובטוח שהשר גלילי ימצא תמיד הנמקה פורמליסטית, סופיסיטית, כדי להוכיח שאסור לשמוע מה שהממשלה אינה רוצה שישמעו. העובדה שאינה ניתנת לעירעור היא שדעות השנויות במחלוקת אמיתיות, דעות נוגגות פורמליסטיות באמת, אינן מובעות, לא בדיוק, לא בטלוויזיה. וכל...

שושנה ארבל-אלמזלינו (המערך, עבודה — מפ"ם):
שומעים יותר מדי.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):

אני יודע. הצנזורה הקיימת אינה מספיקה לכם. הייתם רוצים ללחוץ עוד קצת, ואתם עוד תלחצו. אם יהיה לכם, חלילה, רוב יציב בכנסת אחרי הבחירות הבאות — נקל לתאר לעצמנו מה תהיה דמות הטלוויזיה אז.

הי"ד ד. נצר:

רשות הייבור לשר גלילי.

השר גלילי:

איני יודע אם יש תרופה כלשהי העשויה לגמול את חבר-הכנסת אבנרי מן האמונה הנואלת, שעל-ידי דיבורים כמו "הידרה", "כלכל-בית", "כלכל-שמירה", "סתירת פה", "אינקוויזיציה", וכדומה, משכנעים את הבריות.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):
המסך משכנע. רואים אותו.

– הצעות לסדר-היום (גלילי, נצר, ש. תמיר, גולן); הודעת ראש הממשלה בדבר ההתקפה על מטוס "אל על" בציריך (נצה, כרמל) –

הצבעה

	בעד ההצעה לערוך דיון על
21 –	הנושא במליאת הכנסת
26 –	נגד
5 –	נמנעים
	ההצעה לערוך דיון על הנושא במליאת הכנסת לא נתקבלה.
	בעד ההצעה להעביר את העניין
21 –	לועדה
26 –	נגד
5 –	נמנעים
	ההצעה להעביר את העניין לועדה לא נתקבלה.

הי"ד. נצר:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת גולן, להנמקת ההימנעות של סיעתו מהצבעה.

יצחק גולן (המפלגה הליברלית העצמאית):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. נמנענו מחצבעה, כי אין אנו סבורים שבעיה חשובה זו, לאחר שכבר עלתה בכנסת, צריך היה להסירה מעל סדר-היום. לאחר ששמעתי את ההסברים מפי השר גלילי, סבור הייתי שמשקנתו תהיה הפוכה, לא להסיר את ההצעה מעל סדר-היום, וזאת על מנת לתת תוקף לנימוקיו. ההצעה להסיר את ההצעה מסדר-היום מוכיחה כי אכן אולי יש רגליים לדבר, וכי עניין אי-הכללתו של רב-אלוף לסקוב בתכנית לא היה בסדר גמור.

חברי הכנסת, המצב היה שהופעתו של רב-אלוף לסקוב כבר נקבעה. מה היה קורה לו הייתם אומרים: טעיתם! אם התכנית כבר נקבעה, הרי יופיע רב-אלוף לסקוב על מנת לא לפגוע בו, ולא ליצור את הרושם בציבור כאילו נפסל האיש. ההסברים שניתנו, בהודעה לעיתונות וגם בדברי השר, לצערי, לא תיקנו את הרושם הזה. אני חושב שהייתה זאת פגיעה אישית חמורה ביותר, וגם נוהל בלתי-תקין.

בראשית דרכה של הטלוויזיה מתגלים כמה וכמה ליקויים אשר מן הראוי היה לדון בהם, ולו גם בוועדה, אם כבר הועלתה שאלה זו לדיון. על כן לא מצאנו לנכון להצביע בעד הסרת ההצעה מסדר-היום ונמנענו מהצבעה.

ה. הודעת הממשלה בדבר ההתקפה על מטוס "אל על" בציריך

ראה, כדי להמריא לישראל בטיסה 432. הטרוריסטים הסתערו על המטוס מטווח קצר, כשהם מטיילים מספר רימונים לעברו ויורים בתת-מקלעים על צדו הימני של תא הטייסים. הרימונים שהיו מכוונים אל הכנף הימנית של המטוס לא גרמו נזק, ובכך נמנעה דליקה במכל הדלק. בגוף המטוס פגעו עשרות קליעים שהיו מרוכזים בעיקר בתא הטייסים ובין הכנף הימנית של המטוס.

נוסעי המטוס, שבעה-עשר במספר, לא נפגעו, והכל הגיעו היום בריאים ושלמים לארץ. מקרב צוות

השר י. גלילי:

אבל, כל אדם באמונתו יחיה. ובחברה דמוקרטית יכול גם חבר-הכנסת אבנרי לחיות באמונתו זו, אף-על-פי שהמצאות באה ומכיזה אותו וטופחת על פניו חדרות לבקרים.

אני סבור שנאמו זה ייל חבר-הכנסת אבנרי, שיצר תמונה מסולפת כל-כך על אחד הענפים החיוניים של חיינו, שאיננו פועל לא מאחורי הקלעים ולא בהסתר ובאורח כמס מידיעת הבריות, אלא לעיניהם ולאזניהם של רבבות ומאות אלפים – מוכיח כי נעשה כאן נסיון כושל לעוות את המציאות. ואני מקווה שאם חבר-הכנסת אבנרי ינאם נאומים כאלה גם ברחבי הציבור, ייכזב גם מבחינת התוצאות שהוא רוצה להשיג על-ידי סילופים כאלה.

מכל מקום, אני משוכנע שגם הנאום המופלג והמעוות הזה צריך לשכנע שאין טעם, על יסוד תיאור כזה של הנושא, לדון בו בוועדה.

אציע לחברי הכנסת בדרכים מתאימות (אינני רוצה עכשיו לגזול זמן) את רשימת השמות שהופיעו ב"קול ישראל" ובטלוויזיה במדורים של עימות, "יש שא" לות" וכדומה, על מנת שיהיה לכולם מחזור ונהיר עד כמה אמצעי התקשורת ההמונית שלנו גותנים ביטוי לאנשים המעניינים את הציבור, שיש להם מה להגיד לציבור, והם נבחרים להופיע לאו דווקא על-פי השתייכותם למה שקוראים "מימסד", מהם אנשי מפלגות ושאנים אנשי מפלגות.

ולאחרונה אני רוצה להדגיש שהתייחסות כזאת, כפי שביטא פה חבר-הכנסת אבנרי, אל הוועד המנהל של רשות השידור, ואל כל ועד מנהל שלא יהיה נאמן על "העולם הזה" – חותרת תחת אשיות קיומנו הדמוקרטי והאפשרות לקיים רשות ציבורית ראויה לשמה. אני מציע להסיר מסדר-היום גם את הצעתו של חבר-הכנסת אבנרי.

הי"ד. נצר:

חברי הכנסת, הגיעה העת להצביע, לפנינו שלוש הצעות: האחת – לערוך דיון במליאה, השנייה – להעביר את הנושא לועדה, השלישית – להסיר את העניין מסדר-היום.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):
אני מבקש למנות.

הי"ד. נצר:

הכנסת תשמע עתה את הודעת הממשלה בעניין ההתקפה על מטוס "אל על" בציריך. רשות הדיבור לשר התחבורה.

שר התחבורה מ. כרמל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. על דעת הממשלה אני מבקש למסור לכנסת את ההודעה הבאה:
אתמול בשעה 18.40 לפי שעון ישראל הותקף בגמל-התעופה של ציריך מטוס "אל על" 4×ABB, שהיה בתנועה ממשטח חניית המטוסים אל מסלול ההמ-

האנושות הנאורה, במסגרותיה הלאומיות והבין-לאומיות, נגד הברבריות הזאת של פליטת אש ופגיעה בחיי אדם ללא הבחנה, שאיננה מכבדת חוקי מדינות ריבוניות ואינה מניחה מקום בטוח ומשוחרר מפגיעה בשום מקום בעולם.

מחובבתו להתריע על כך, כי השתיקה, הסלחנות והלא-איכפתיות, שנתגלו בעולם כלפי הפגיעות בנתיבי אוויר אזרחיים של ישראל וכלפי מעשי רצח של חפים מפשע, עודדו את הטרוריסטים להמשיך במעשיהם המתעבים ולהרחיב את הפשע על שטחים נוספים ומדינות נוספות, עד כדי סיכון המערכת הבין-לאומית הכוללת של התעופה האזרחית. גישתה החד-צדדית של מועצת הבטחון, אשר מצאה לנכון לגנות את המתנגדים מפני הפיראטיות באוויר, כפי שהיא נתגלתה בשמי רומא ובנמל אתונה, בלא לומר מלה נגד מכבצי התקפות מקרב הטרוריסטים על התעופה האזרחית — יש בה בלא ספק משום עידוד לחטיפות, להתקפות ולמעשי רצח. החלטת מועצת הבטחון מיום 31 בדצמבר 1968, שדנה בפעולת צה"ל בנמל התעופה של ביירות, אף שלא באה אלא בעקבות ההתקפה נגד מטוס "אל על" באתונה, שנועד להזהיר מפני התקפות נוספות על נתיבי האוויר האזרחיים ושנמנעה מכל פגיעה בחיי אדם, — החלטה זו של מועצת הבטחון מצאה לנכון לגנות את ישראל דווקא ואף להזהירה, בלא להזכיר במלה אחת את הסיבה האמיתית לפעולה זו — ההתקפה על מטוס "אל על" מלא נוסעים באתונה — ובלא לגנות פעולה זו, שיכלה להסתיים באסון של מלכדות אש לעשרות נוסעים. מצפונה של מועצת הבטחון לא יוכל להישאר נקי אם לאחר החלטה מפלה זו כלפינו שבו הטרוריסטים וחידשו התקפתם על מטוס "אל על", צוותו ונוסעיו, כפי שקרה בציריך.

חברי הכנסת, עלינו לראות את ההתקפות האחרונה הזאת בציריך במלוא חומרתה, במיוחד כאשר היא חוזרת וזו הפעם השלישית. עוד בטרם ההתקפה הזאת ננקטו אמצעי בטחון למנוע חטיפות מטוסים ולהדוף התקפות עליהם, מתוך תיאום עם השלטונות בכל אותן המדינות שלש מגיעים מטוסי "אל על" ותוך עזרה מצדן, אולם יהיה עלינו לפגוש אתגר חדש זה, להפיק לקח ממנו ולעשות להגברת סדרי הבטחון על כל נושא ישראלי מעבר לגבולות המדינה, בתחום התעופה האזרחית כבתחומים אחרים, במאמץ מירבי ובלתי-נלאה למנוע התנכלויות במטוסיו בכל מקום בעולם ולהבטיח את תנועתם הסדירה בקשר האוויר שלנו עם כל חלקי תבל.

נפנה לכל הגורמים האחראיים בעולם, נעמיד על חומרת מעשיהם של הטרוריסטים ונתבע נקיטת כל האמצעים כדי להבטיח את רשת נתיבי האוויר הבין-לאומיים מפגיעה. כבר פניתי היום פעם נוספת ל-I.C.A.O., האירגון הבין-לאומי לתעופה אזרחית, להחיש את טיפולה בכל הנוגע לבטחון באוויר, אירגון המראה הבנה ורגישות לתנועה האווירית הסדירה, ואשר בישיבת מועצתו ביום 31 בינואר 1969, בדיון על תלונת לבנון נגד ישראל על מניעת תחבורה בביירות, סירב לגנות את ישראל ודחה את החלטתו בנדון, כאשר הוא מסיר למעשה מסדר-היום את התלונה נגד ישראל. חובת האו"ם לעשות בדחיפות, ביעילות וללא

המטוס, המונה אחד-עשר איש, נפצעו שניים: חניך טיס יורם פרס נפצע קשה בבטנו ונותר אמש בחצות, ואין עוד סכנה לחייו לדעת הרופאים; קצין ראשון משה היכל נפצע קל בידו ומצבו אינו מעורר דאגה. למטוס נגרם נזק קל ויש תקווה שיוכל לחזור לשירות תוך ימים ספורים. בעת ההתקפה על המטוס נהרג בירייה אחד מחמשת התוקפים, ואילו ארבעת האחרים, ביניהם אשה אחת, נעצרו על-ידי כוחות הבטחון של שווייצריה.

חברי הכנסת, זוהי פגיעה שלישית במטוס "אל על" הנמצא בשירות אזרחי בנתיבי האוויר הבין-לאומיים, מחוץ לגבולות המדינה. ב-23 ביולי 1968 נחטף מטוס "אל על" שהיה בדרכו מרומא לישראל, הובא לאלג'יר והוחזק שם, על צוותו ונוסעיו, במשך שלושים ותשעה ימים. ב-26 בדצמבר 1968 הותקף מטוס "אל על" בא-תונה ברומניה וביריות, התקפה בה נהרג נוסע אחד ונפצעה דיילת. אמש בוצעה התקפה נפשעת נוספת על מטוס נוסעים ישראלי בציריך, וזו גרמה לפגיעתם של שניים מאנשי צוות המטוס.

לפי הידיעות שבידנו, תוקפי המטוסים בכל שלוש הפעמים נערכו להתקפותיהם בלבנון ויצאו לפעולותיהם תחת הרצחוניות מביירות. אירגון "החזית העממית לשחרור פלשתינה" הודיע אמש בבירות, כי הוא הנושא באחריות להתקפה וכי אנשיו הם שהתנקשו במטוס "אל על" בציריך, והוא לוויה הדעתו בדברי התפארות. אותו אירגון הוא גם האירגון שביצע את חטיפת מטוס "אל על" והכוונתו לאלג'יר, ואנשיו הם שתקפו את מטוס "אל על" באתונה, לפני קרוב לחודשים. האירגון הכריז, כי בדעתו להגביר את המאבק נגד ישראל בשטחה ומחוצה לה.

התקפות רצחניות אלה נגד מטוסים אזרחיים על נוסעיהם, אשר בנס לא נסתיימו באסונות ובקיפות חיי אנשים רבים חפים מפשע, רק מבליטות את אופיים השפל של אירגוני הטרור הערביים ואת מורכבותם של שליחיהם, הנמנעים באופן עקבי מכל עימות עם כוחות הבטחון של ישראל, בחפשים להם פורקן לשנאתם בהתנכלות באזרחים שלווים, כדי לרצחם בכל מקום שם יכולים הם להגיע אל קרבנותיהם. באין אחיזה למעשיהם בתחומי הארץ, עקב היעילות הגדולה של פעולות כוחות הבטחון והצלחותיהם של כוחות הבטחון במלחמה בחבלנים, ועקב התנגדותה של האוכלוסייה הערבית בארץ לתת מחסה ובסיסים לכנופיות — הם מעתיקים את פעולותיהם ההרסניות אל מטרות אזוריות בתעופה הישראלית, הרחק מגבולות הארץ, בתקווה להגיע להישגים קלים יותר וביטחון פחות. דבר זה מתבצע תוך כדי פגיעה נפשעת בחוקי מדינות ריבוניות ותוך כדי הפיכת נמלי-תעופה אזרחיים שלווים לשדות קטל.

שיטות פעולה אלה, של פגיעה וזדוניות בחיי אזרחים בחלקי עולם שונים, הן פשע בין-לאומי חמור. מן הראוי שיעורר סלידה בקרב האנושות והרבותיה, הבוחלת בהתנכלויות נפשעות לחפים מפשע ובהפקרת חיי אדם לדחל-לכם של צמאי-דם. לראשונה בתולדותיה של התעופה האזרחית בעולם מרצחים תוקפים אותה ואת המשתמשים בה, במטרת הרג ללא כל הבחנה. מן הדין שיישמע עתה, יותר מאשר בעבר, קולה של

חייגית לחברה האנושית כולה, והוא מונח ביסוד האי-טורסים של מדינות ערב וישראל גם יחד.

מדינות ערב, המעוניינות בקיום קווי תעופה בין-לאומיים של ארצותיהן, והגורמים האחראיים בקרב חברות התעופה הערביות היו מיטיבים לעשות לו נקטו מיד אמצעים נמרצים לריסון החבלנים ולמניעת התקפות על מטוסים ישראליים. כדי למנוע התדרדרות והרס בקווי התעופה של המזרח התיכון.

ישראל מקיימת בידה את הזכות המוסרית ואת הכו-שד המביצעי לאחוז בכל אמצעי התגוננות שיידרש ובכל מקום שיידרש כדי לשבור את כוח המתנכלים לנו ולמטוסינו ולהבטיח את התנועה האווירית החפשיית של נתיבי האוויר של ישראל.

כבוד היושבת-ראש, בטוחני כי הכנסת תהיה שותפה עמי בביטוי ההשתתפות בצער שנגרם לנוסעי המטוס המותקף, ישראלים ולא ישראלים, בציריך, וכן בברכת החלמה מהידה לפצועים מקרב טייסי "אל על".

1. דיון

החלטת מועצת הבטחון, עמדת רוסיה וצרפת אחרי המקרה באתונה, נתפרשו אצל הערבים כהסכמה לפירטיות אווירית. האם מוכנים לכך העמים ומדי-נות העולם?

בצדק הכריז בשעתו שר הבטחון שאם מטוסי "אל על" לא יוכלו לטוס בשלום, לא יוכלו גם מטוסים ערביים לטוס. אין אלטרנטיבה לעמדה זו. אנו מכירים את מכוני מהלכיהן של מדינות ערב, שאינם רואים את הגולד ואינם לומדים לקח. נכון, מדינות ערב לא למדו לקח כאשר רצו לשלול מאתנו את חופש השיט. מפלתן לא הפילה את רוחן. הן ממשיכות ואינן מבחינות בהתדרדרותן. אבל היא ברור: כשם שמדינת ישראל לא השלימה כאשר רצו הערבים לשלול מאתנו את חופש השיט, כך לא תשלים ישראל עם שלילת חופש הטיס. ותגובתנו בלבנון הוכיחה זאת לערבים ולעמי העולם.

סיעתנו אינה נמנית עם הקואליציה הממשלתית, ועד היום אף נשללת מאתנו ההשתתפות בוועדת החוץ והבטחון, אף-על-פי שידועה שותפותנו והודהותנו במערכות החוץ והבטחון. אנו רוצים להשתמש בהזדמנות זו ולומר לקובעים בממשלה ועם זה לעולם:

ידוע, ועברנו בכל המערכות הוכיח זאת, שכוחנו וסגולותינו אתנו להשיב מנה אחת אפיים כאן ושם, גם מחוץ לגבולותינו. אם חכמי ערב רוצים להתמודד אתנו מחוץ לגבולותינו ומחוץ לגוהלים המקובלים, אמנם אין אנו רוצים בואת, אבל במעלליכם תגורו זאת. ולא תהא לנו ברירה ונתמודד, ואילוסיות וחיווי-נת שווא והפנטסיות המזרחיות יתנפצו בהתנפצויות ובהתנפצויות שיהיהו בכל מקום שהיכם רוצים להיאבק. משום כך דווקא, משום שגם הערבים וגם עמי העולם ומדינות העולם מכירים בכוחותינו ובסגולותינו ובהחלטתנו הנחושה כי לא נניח לערבים לפגוע בנו ובחופש שלנו, חופש השיט כמו חופש הטיס וחופש החיים, לפיכך ומשום כך אנו חייבים לקחת בידנו את מה שקרה אמש בציריך ולזעזע מצפון העולם, להזהיר,

משוא-פנים לעצירת ההידרדרות בנתיבי האוויר הבין-לאומיים.

חברי הכנסת, נתיבי האוויר של ישראל הם בדרגה חיונית עליונה לנו, ביוחד נוכח הלוחמות הקיימת עדיין בשכונתנו והמצור היבשתי המלא אשר סביבנו. בטחונם של נתיבי האוויר יישמר, יובטח ויוגן בכל אמצעי שבידנו. פגיעה בהם לא תיסבל, כי בנפשנו הדבר. צריך להיות ברור כי האחריות להתקפות הנפשות על מטוסינו אינה רק על המבצעים, אלא גם על המדינות ששם מתארגנים הטרוריסטים, מתכננים את פעולותיהם, מצטיידים בנשק ויוצאים משם למעשיהם הנחשבים. לבנון, שמתוכה יצאו הטרוריסטים זה שלוש פעמים לתקוף את מטוסינו, חייבת לעקור מתוכה את קניי הפירטיות האלה. בטחון התעופה האזרחית חשוב לכל מדינות העולם, בכלל זה מדינות ערב וישראל. השלמה עם חטיפות, התנכלויות והתקפות על נתיבי האוויר תגרום בהכרח נזק חמור לכל, לרבות מדי-נות ערב. שמירה על העקרון של בטחון נתיבי האוויר

היו"ר ד. נצר:

חברי הכנסת, לפי סעיף 56 לתקנון החליטה ועדת הכנסת לתת אפשרות של הודעות לסיעות במסגרת של חמש דקות.

רשות היבור לחבר-הכנסת פרוש, בשם סיעת אגודת ישראל, ואחרי כן - לחבר-הכנסת דוד הכהן, בשם סיעת המערך (עבודה-מפ"ם).

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה. במלחמת-העולם הראשונה וגם השנייה, כאשר אירופה כולה היתה בלהבות, אש, עמים ומדינות זועזעו עד היסוד, נשמרה שווייצריה בנייטרליותה, למרות העובדה שהיא בטבורה של אירופה, ואילו מדינות ערב במאבקן נגד מדינת ישראל עברו כל הגבולות, התחילו באלג'יריה, משם עברו לאתונה וקפצו עד לשווייצריה.

האם יתעוררו אומות העולם לחזות ולראות לאן מכוונות מדינות ערב מהלכי הקרב, האם יבחנו אומות העולם חומרת משמעות פירטיות אווירית לשלום ולחיו-פש העולם, האם ילמדו אומות העולם לקח מכשלונן בשתיקתן למראה מעלליהם של מבקשי נפשנו, ולעומת זאת בהגבתן נגדנו בעמדתו על נפשנו? הדברים אמורים לכל העמים, לכל המדינות. בכוונה נפשעת הוציאו הערבים את המערכה גם אל מחוץ לשדות המערכה כאן במקום, וברגע שעמי העולם ומדינות העולם שתקו כאשר הערבים עשו את הצעד הראשון בכיוון זה באל-ג'יה, וכאשר עמי העולם ומדינות העולם גינו בחרי-פות כה חזקה כאשר הגבנו על מעשה אתונה, הרי במישרין קיבלו הערבים עידוד למהלכים אלה והגיעו אמש עד לשווייצריה.

האם מוכנים עמי העולם ומדינות העולם להק-ריב למען הברברים הטרוריסטים הערביים את הנכס היקר - התעבורה העולמית, ולהרשות ניפנוף חרבות בשדות-התעופה ברחבי העולם, לטלטל את העולם כולו בג'ונגל?

— חודעת הממשלה בדבר ההתקפה על מטוס "אל על" בציריך (דיון) (פרוש, נצר, הכהן, לנדאו) —

החומרה שבעצם קיומם ואת האחריות הרובצת על כל המעורבים אותם, בעולם הערבי ומחוצה לו.

אתמול, חברי הכנסת, בדיוק בשעה שהותקף המ"טוס בציריך, כאשר הגיע תורי לעלות על הבמה בדיון על תקציב משרד החוץ, אמרתי בין היתר, מעל במה זו, שמדינות ערב, שאין כוחן אתן להתמודד אתנו במלחמה גלויה, הפקירו עצמן לחסדם של אירגוני חבלה שאינם נזקקים כביכול להסכמים על הפסקת המלחמה ומכריזים עלינו מלחמה ומנסים לנהל מערכוֹתיהם בתנאים הרצויים להם. עוד אמרתי, שאנו אף במקומות התורפה שבגבולות לא הפרנו את חיינו המסודרים ולא יעלה על הדעת, כי נשאיר ספק בלב הערבים, ומעבר להם בלב העולם כולו, שלא יילחם בכל האמצעים היעילים, כאשר פוגעים בנו. יילחם על הגבולות, בפנים הארץ ומעבר לגבולות, מקום שם מתארגנים, מתאמנים ובאים החבלנים, ובכל שטח ששם הם פועלים לפגוע בנו. יהי ברור, שאם נקטו החבלנים שיטות המפירות סדרי חברה שלוה ותרבותית בעולם, ובמיוחד נסיונות לפגוע בתחבורה האווירית, ננקוט אנחנו כל האמצעים כדי לקיים את קווי התחבורה שלנו, להרתיע את ארצות ערב המעוניינות אף הן בקווי תחבורה חפשיים, ולמנוע לתת יד בכל צורה שהיא למעשי פשע כאלה.

כשם שאנו ערים ומוכנים לכל פעולות חבלה ורצח המבוצעות בשטח ישראל, כך נהיה ערים ומוכנים לגבי פעולות נגד יעדים ומטרות ישראליות ברחבי עולם. נהיה אחראים לנוסעי "אל על" כפי שאנו אחראים לנוסעים בבכיש הארץ. כל נסיון תכלתי להפריע לניהול חיינו בארץ נתקל בתשובה מוחצת. בדיוק כך נדע להשיב למבצעים מחוץ לגבולות ארצנו.

נצפה לתגובות העולם ומוסדותיו הבין-לאומיים, ונקווה שיינקטו צעדים לחיסול הפשע הנתעב לצמיתות, אך בו בזמן לא נשליך ייבנו על פעולת אחרים ונפעיל את אמצעינו אנו. האחריות תיפול על אירגוני הפושעים ומעורריהם.

לבסוף, גברתי היושבת-ראש, נשלח עידוד לחברת "אל על" ולכל הנוסעים במטוסיה באמונה שלא יופרו סדרי עבודתה, וברכת החלמה לפצועים מן המטוס. שבח והודיה לאזרח האמיץ שהראה תפארת גבורת ישראל.

היו"ר ד. נצר:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת לנדאו, בשם סיעת גח"ל.

חיים לנדאו (גח"ל):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת. זו הפעם השלישית הותקף מטוס "אל על" על-ידי רוצחים ערביים כאשר נגד עיניהם שתי מטרות: האחת, רצח יהודים באשר הם יהודים, והשנייה, פגיעה בחברת התעופה הלאומית שלנו "אל על", למען שיתוקה.

לא עלה ביד שתי ההתקפות הראשונות — גם לא של זו הרצחנית באתונה — לפגוע במדינה כלשהי ב"אל על". לא תצליח גם ההתקפה מאתמול בציריך. זאת חייבים לדעת המחבלים ושולחיהם.

אם לאחר פעולת האהרה בביירות המשיכו הם במעשי הרצח שלהם נגד מטוס "אל על", אין זה אלא

להתרות ולהעמיד על חומרת ההתפתחות ולומר: אם אתם תעמדו מרוחק נגד מבקשי נפשנו, ניאליץ אנו לעמוד על נפשנו, על קיומנו, וידעו העמים ומדינות העולם, כי המערכה כבר חרגה משטחי מדינת ישראל. הפעם חובקת המערכה זרועות עולם; הפעם עליהם לנקוט אמצעים חמורים נגד מדינות ערב, לשים קץ לפירטיות הערבית העלולה לסכן את התעבורה בעולם כולו.

על ממשלת ישראל להרחיב הסברתה על חומרת המערכה בשדות-התעופה. רק בחסדי השם לא קרו אסונות גדולים ממעשה החטיפה באלג'יריה ומההתקפה באתונה וכן מההתקפה אמש בציריך. לולא השם שהיה בעזרו, יכול היה להיות בכל אחד מהמקרים אסון וקיפוח חי אגשים שלווים ושקטים, לא רק אזרחי מדינת ישראל. הטרויסטיים הערביים זוממים בדעתם להתנקש ללא אבחנה בחופש הטיס. נראה, נחכה להיווכח אם העמים ומדינות העולם הכירו לדעת את חומרת המצב ואם הם מוכנים לנקוט צעדים חמורים.

דווקא אחרי תגובתנו בלבנון, כשהעולם כולו יודע כי אנו מסוגלים להגיב ולהשיב שבעתים לחיק מענינו — יכולה וחייבת הממשלה להיות הפעם זהירה ולהתאפק מלבצע כל תגמול. דווקא כאשר הכל יודעים ומעריכים את כוחותינו וגבורתנו, תהא הפעם גבורי-חנו — התאפקותנו. איזהו גיבור — הכובש את תגובתו. ההתאפקות הפעם תתרום יותר מאשר איזה צעד מהיר. נצא בהסברה מקיפה על חומרת ההיזדרדות הערבית שתסכן את התעבורה האווירית בעולם כולו, ותהא אוזרתנו אוזרה תמורה, ואולי עלינו אף לומר: אוזרה אחרונה. הפעם נזהיר, והשם יהא בעזרו.

היו"ר ד. נצר:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת דוד הכהן, בשם סיעת המערך (עבודה-מ"ם):

דוד הכהן (המערך, עבודה-מ"ם):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. אירגון חבל-גים, שמרכזו בלבנון, הכריז על אחריותו לפשע בציריך, אולם לא רק בחבלנים אנו עוסקים. אנו יודעים היטב מי עומד מאחוריהם וממי הם שואבים את יזמותיהם. שליט מצרים ואתו תוסין ואחרים מכריזים בכל הודמ'נות, כי הם שלמים ומזדהים בכל לבם עם פעולות החבלנים, על כל אירוגניהם, כתנועה להחזיר את זכויות פלשתינ'ן, כלומר, חיסול מדינת ישראל, ומחובת מדינות ערב לסייע להם.

הנה הולכות וגולשות פעולות החבלה הרחק מעבר לגבולות ארצנו. אין ספק, שכל הציבור הערבי ומונהיגיו יתהלל בהישג מפואר זה, כאשר הריע למקרה באלג'יר ובאתונה. לא קיים כל מסווה למדיניות של ארצות ערב ובמיוחד של שליט מצרים, המכריזים על נכונותם להסכם מדיני ובו בזמן מעלים על נס פעולות לוחמה, כמעשה הנתעב של אמש.

טרור ורצח אלה בניגוד לנוהג היסודי של יחסים לא רק בין עמים — אשר גם לכן אנו זוכים, — אלא גם לגבי השימוש החדוני בטריטוריות גייטרליות ושלוות, לאחר כשלונותיהם של החבלנים בחידרות לגבולות ארצנו ולאחר שנכשלו כל נסיונותיהם לעורר מרי אזרחי בשטחי יהודה ושומרון, מראים לעיני כל את

מה הדרך היעילה ביותר להגן על חיי אזרחיה — והיא תעשה זאת.

חברי הכנסת, גם כלפי פנים יש לומר: כל רתיעה מצדנו, כל התרשמות-יתר מתגובות הבאות מן החוץ, כל דאגה יתירה "לקלסתר" על שבון בטחוננו — רק יעדרו את המרחצים, יקשו עלינו במערכה המדינית וירפו ידי ידידים.

אחת הברירה לפנינו: להירתע ולהבליג, כדי להיות מוכים יותר, או להכות כדי להרתיע את המרצ' חים. אין לי ספק באיזו משתי הדרכים בחרנו — כי בחרנו בחיים.

גברתי היושבת-ראש, יורשה לי לשלוח ברכת החלמה לשני אנשי צוות המטוס אשר נפגעו, והערכה לכל הצוותים של "אל על" אשר טסים ויוסיפו לטוס בשמי העולם.

וצל"ש — צל"ש של כל העם — לאיש ישראל, אשר היה במטוס ונחלץ תוך סיכון חייו להגן על המטוס ועל גוססיו, תקף את הרוצחים ומנע אותם מלבצע זממם.

היו"ר ד. נצר:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אונא, בשם סיעת המפד"ל.

משה אונא (מפד"ל):

בכבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה. הנסיון האחרון של הטוריסטים הערביים לפגוע בישראל, עלי-ידי פגיעה בתעופה האזרחית שלנו, הוא החמור מכל הנסיונות שהיו עד כה, כי הוא נעשה במרכזה של אירופה, בארץ שהיא, כידוע, מרכז תחבורה בין-לאומי. על כן העניין חמור במיוחד.

גם הפעם רק בדרך נס, והודות לגבורה ולמסירות-נפש למופת של איש בטחון שהיה במטוס — ואני רוצה לשלוח את ברכתנו אליו מעל במת הכנסת — רק הודות לכך לא נגרם אסון גדול.

מה נותן להם, לטוריסטים האלה, את ההעזה להמשיך בדרך נפשעת זו, למרות כל האזהרות מצדנו, למרות כל המכות שהנחתנו עליהם? אין ספק שהיחס הסלחני מצד האומות מהווה בכך גורם בעל חשיבות רבה. הגינוי של מועצת הבטחון אחרי ההתקפה בצה"ח התעופה בביירות, יחד עם השתיקה אחרי ההתקפה באתונה, מוכרחים היו להביאם לידי המסקנה, שלהם מותר. הנה קראנו היום בעתון כיצד אורח בריטי מתפאר — זהו סימן ליחס הכללי — שהשתתף באיזה דיון של טוריסטים, בארץ ערבית, על פגיעה במטוס "אל על", והאיש איננו מבין שבכך נעשה שותף לפשע, ועל-ידו כל אלה ששומעים ושותקים.

אנו דורשים מכל האומות, ובמיוחד מאירגון האומות המאוחדות, שיכירו באחריות הגדולה המוטלת עליהן אם לא יגיבו בצורה ברורה ותקיפה ביותר, והאשמה תהיה בהם אם יישנו, חלילה, מקרים כאלה. עליהם גם לחשוב על הסכנה שמא מעשים כאלה ייהפכו למטבע עובר לסוחר בסיכסוכים בין-לאומיים. עליהם לראות בעליל את הדבר הזה על כל התוצאות החמורות הנובעות מכך.

שקיבלו עידוד להמשך מעשיהם מעמדתה הצבועה של מועצת הבטחון, מדיבורים מתחסדים של מדינאים בעולם, וייתכן כי גם הטו אוזן לדעות שנשמעו אצלנו לאחר הפעולה בביירות. הם הניחו כנראה, כי לאחר כל אלה מותר להוסיף ולפגוע במטוסי "אל על" וישראל לא תגיב, לא תסה, לא תרתיע.

על כן חובה עלינו להשמיע היום את דברינו לשלוש כתובות. הראשונה — הרוצחים ושולחיהם, אירגוני הרצח ומדינות ערב שבצלן הם חוסים ורק בסיוען ובעי" דודן הם יכולים לפעול. נאמר להם במלוא הפשטות: לא נסבול כל פגיעה בנו, לא בארץ ולא מחוצה לה. דעו, מטוסיכם פגיעים יותר משל "אל על", ואני מאמין כי גוביה לכם זאת אם טרם שיכנעה אתכם ביירות-ואם תמשיכו בדרככם, מטוסי "אל על" יוסיפו לטוס — ובהיקף גדול יותר מאשר היום —, אך מי יודע מה יהיה על חברות התעופה שלכם. מערכה זו לא תהיה חד-סטרית, ואת ראשית טעמה כבר טעמנו.

את מלחמתנו בכם, במגמה העיקרית, והיא מניעת רצח עם, לא ננהל בדרך של מאבק צמוד. נכה בכל מקום ובכל עת שתיראה לנו; נכה חזק, שיכאיב עד ירתי, עד אשר תשוכנעו שלא כדאי לפגוע בנו.

נדמה לי, כי ראשי "אל-פתח" סבורים כי הם בטוחים בבסיסהם ובריכוזיהם, וראשי מדינות ערב אולי מניחים, כי לא נשתמש בזרוע הארוכה שלנו לפגוע בהם. טעות זאת יש להוציא ממוחם, וככל שנקדים — מוטב. אני יודע כי לא יועילו דיבורים — רק מעשים ישכנעו, והם חייבים לבוא.

ולכתובת השנייה, מועצת הבטחון, נאמר: הגינוי שלכם לאחר הפעולה בביירות הוא שגרם במישירים להתקפת הרצח בציריך. אתם גייגתם את המתגונן ועברתם לסדר-היום על מעשה הרצח של ממשלות הרצח. לא רציתם לראות את אתונה על הדם שנשפך בה והצבעתם על ביירות שבאה כאזהרה ולמען לא יישנה מעשה אתונה. אף הזהרתם, אף אימתם ואמרתם כי לרוצחים רשות להכות בנו וזכות ההתגוננות מאתנו והלאה.

בדרך של צדק כזה אינכם אלא עלולים לדרדר את העולם תהומה, אך אנו איננו מוכנים להיות קרבן ל"צדק" זה שלכם. אין לכם עוד כל זכות להטיף לנו מוסר ולקבוע את דרכי התגוננותנו. דחינו את גינוייכם, ובתוקף המוסרי של זכותנו להיות להתגונן מול תאנות הרצח של אויבנו אנו דוחים את פנייתו של או-תאנט מאתמול. מר תאנט העז לומר לנו: אל תגיב, והוסיף כי עלינו לזכור שאחרי הפשיטה בביירות גוינו על-ידי מועצת הבטחון. הוא בא להזכיר לנו אקט בלתי-מוסרי של מועצת הבטחון, במקום להביע צער כי הגינוי ההוא רק המריץ את אויבנו להתקפתם החדשה בציריך.

ולכתובת השלישית, לראשי מדינות אשר ראו בפעולת ביירות פעולה "מוגזמת", נאמר: אתם טרם התגייסתם במערכה של רצח עם. ישראל מנוסה. נסיונה זה עלה לה ביוקר רב — במיליונים של בניה. עתה היא עומדת על סף נסיון נפשע זה בשנייה. ישראל החליטה להכות בנאצים הערבים כדי למנוע תהליך דומה ברא-שיתו. עתה, לאור הנסיון, ישראל ורק היא זכאית לקבוע

— הודעת הממשלה בדבר ההתקפה על מטוס "אל על" בציריך (דיון) (אונא, נצר, טיאר, גולן) —

מדינת ישראל, כי בשום תנאי לא נסכים כי נתיבי הים הבין-לאומיים יהיו פתוחים לצד אחד בלבד — עקרון זה חייב לחול בדיוק באותה מידה לגבי נתיבי האוויר הבין-לאומיים.

עם זאת, ההגיון המדיני והצבאי כאחד מחייב, כי התגובה הישראלית אינה צריכה להיות דווקא במקום שהאוייב מצפה לה ובהתאם לאופי הפעולה שהאוייב מצפה לה.

ואוסוף עוד מלה אחת, אך אשמיע אותה היום כזהירות. עלינו לשאול גם את עצמנו: האם בצד מיבצע המופת של כוחות צה"ל נגד אירגוני הרצח, אין מוטלת חובה על הגורמים הממשלתיים לשמור מוצא פיהם, בדבריהם ובהתייחסותם לאירגוני הרצח, על כל המשתמע מכך?

היו"ר ד. נצר:

רשות הדיבור לחבר הכנסת גולן, בשם סיעת המפלגה הליברלית העצמאית.

יצחק גולן (המפלגה הליברלית העצמאית):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. ההתקפה על מטוס "אל על" בשדה-התעופה ציריך הוא מעשה נפשע וחמור מאין כמוהו. זו הפעם השלישית שאנשי האירגון, הקוראים לעצמם בשם "החזית העממית", תוקפים מטוס "אל על", פעם על-ידי חטיפה באוויר ופעמיים בשדות-תעופה זרים. בפעם הקודמת היתה כוונת התוקפים לא רק לפגוע ברכוש, כי אם גם להרוג ולרצוח אנשים, נשים וטף. גם הפעם התרחש הנס ומכילי הדלק לא נפגעו ובכך נמנע אסון גדול של פגיעות חמורות בנפש.

שיטה זו של אירגוני החבלה חושפת לעיני כל את אופיים הרצחני, חסר ההבחנה, של אירגוני הטרור, אשר דבר אין להם ול"לוחמי שיחורור" או כפי שרוצים לראות בהם אירגוני "רויסטאנס". מעשיהם הנפשעים, המבוצעים בשיטות פראיות, מעידים על העדר צלם אנוש.

אירגונים אלה אינם פועלים בחלל ריק וללא גיבוי. אין לנו ספק כי ממשלות ערב מעודדות אותם בפומבי ונותנות ליגליזציה לפעולותיהם, תומכות בהם בכסף, בציר ובנשק, נוטלות עליהן את האחריות הראשית למעשים נפשעים אלה ולתוצאותיהם. מנהיגי ערב מדמים בפומבי כי הם רואים בפעולות החבלנים זכות והצדקה, או שלב הכרחי לפני המלחמה העתידה עם ישראל, וחושפים את עצמם לאחריות ישירה למעשיהם. עליהם לדעת איפוא כי כלש מזהימתייהם הקודמות סוכלו ובכל ההתמודדויות עד כה יצאו בבושת-פנים, כאשר ידם על התחתונה, כך יסוכלו גם נסיונות אלה ולא יצליחו לערער כהוא-זה את כוח עמידתה של מדינתנו ויכלתו של העם היושב בה להיאחז בעמדותיו ובעת הצורך בן להשיב מלחמה שזרה. כל אלה המנסים לפגוע בנו מויקים לעצמם.

אלה שבחרו במלחמת חבלה והטרדה יודעים שאין בכוחה של שיטה זו להכריע את המערכה ועליהם לדעת כי מולם ניצבת אומה בעלת כוחות פיסיים ורוחניים שאין לעדרם, אפילו במעשי פשע וטירוף. וכלפי אומות העולם ייאמר, שפשע ציריך מן ההכרח שיעורר מחשבות ופעולה בעולם כולו, כי מעשי

בל יזהירו אותנו. עליהם לכוון את אזהרותיהם אל הכתובת הנכונה: אירגוני הטרור והממשלות הערביות, כי עיקר האחריות חלה על ממשלות ערב הנותנות את כל תמיכתן לאירגוני הטרור והמצהירות על כך יום יום ובלי בושה. בל יחשבו שיוכלו להתחמק מאחריות זו על-ידי העמדת פנים והסוואות. הדברים ברורים ויודעים לכל, ואנחנו נקח אותם כיסוד לפעולתנו.

אנו דורשים שאומות העולם יטילו על הממשלות הערביות את מלוא האחריות בצורה שאיננה משתמעת לשני פנים. אנו דורשים מאומות העולם שיידעו למנוע מעשים כאלה בתחום ריבונותן. אנו דורשים מהן שיגנו על מטוסינו בצורה יעילה. נראה לנו שחוסר הפעולה מצד ממשלת יוון, במקרה ההתקפה על המטוס באתונה, וביחוד השהיית המשפט נגד המתנקשים בשדה-התעופה אתונה, תרמו לכך שהטרוריסטים הרגישו עצמם בטוחים ועל כן ממשיכים במעשי הפשע שלהם.

אנו פוגים לממשלת שווייצריה שתוציא מסקנה מלקח זה ותביא למשפט מהיר את המתנקשים בנמל-התעופה ציריך, בו יטילו עליהם עונשים מרתיעים. אני בטוח כי דבר זה ישמש אמצעי חשוב במלחמה נגד מעשים נפשעים אלה.

אנו מצפים כי הממשלה שלנו תעשה את כל מה שבידה על מנת להביא לידי כך שהטרוריסטים, ועמהם הממשלות הערביות, יבינו כי לא כדאי להם לעשות עוד נסיון שכזה. פעולתנו תהיה אפקטיבית, כך אנו מקווים, אם תיעשה בצורה נכונה ותקיפה הן אצל אומות העולם והן כלפי מבצעי הפשע.

היו"ר ד. נצר:

רשות הדיבור לחבר הכנסת טיאר, בשם סיעת המרכז החפשי.

אברהם טיאר (המרכז החפשי):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. בשם סיעתי ובשמי הרינו שולחים מכאן ברכת רפואה שלמה לשני הטייסים הפצועים, ברכת עידוד וישר כוח לאורח הישראלי, אשר לחם באומץ מופתי, לצוות "אל על", לנוסעים ולציבור המראה נאמנות לחברה במאבק העקרוני והחיוני שהיא מנהלת מול מזימות הרצח, התחבלה והחנק, אלה שבאו על גילויין הקיצוני והמזוויע, על אדמת שווייץ, אשר נייטרליותה נשמרה על-ידי העולם כולו במשך מאות בשנים.

ההתקפה השלישית על מטוס "אל על" מוכיחה בעליל, כי כוחות האוייב מתכוונים למה שהזהרנו מפניו מיד לאחר חטיפת המטוס מדומא, דהיינו — להטיל על ישראל מצור אווירי וימי, בנוסף על המצור היבשתי. אין ספק שאירגוני הרצח ושולחיהם מקווים כי ישראל נבהלה מהחלטת מועצת הבטחון, אשר נתנה לפעולותיהם יתרון עקיף, וכי ישראל ירתע מלפעול כדין להגנתה, להגנת אורחיה, אורחיה ומטוסיה.

מכאן חייב לצאת היום קול אחד: נתיבי האוויר הבין-לאומיים חייבים להיות פתוחים, והם יהיו פתוחים לישראל כמו למדינות הסובבות אותה. לא יהיה מצב שהאוייב ינסה לחסום את נתיבינו בעוד שמטוסי ארצות האוייב יטוסו באין מפריע. העקרון שקבעה

קוראים לממשלה לשמוע בקול התבונה, כדוגמת קריאת המזכיר הכללי של האו"ם, אית'אנוט, ולא לנקוט צעדים העלולים להחריף את המצב עוד יותר.

אנו מאחלים לפצועי ההתקפה החלמה מהירה, ומאחלים לכולנו — יהודים וערבים, בישראל ובארצות הערביות — ראייה מפוכחת ומאמצים עילאיים למניעת ההידרדרות וחתימה החלטית לפתרון שלום צודק.

הי"ד. נצר:

רשות הדיבור לחבר הכנסת אבנרי, בשם סיעת העולם הזה — כוח חדש.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה. עוד לפני שנגנה את התבלינים, נעלה על נס את אומץ-הלב, כושר התושיה ומידת ההקרבה העצמית של האיש שהגן על המטוס, נוסעיו וצוותו. כל עוד יש לוחמים כאלה לישראל, נעמד מול כל סכנה בטוחות.

תקית זו מוכיחה כי עדיין מצטיינים כוחות הבטחון בתכונתם החשובה ביותר: אין הם מזלזלים באויב. הם מתמודדים עם האתגר הצבאי של מלחמת הגרילה של אירגוני החבלה הפלשתינאיים, והלוואי ואותו הדבר היה נכון לגבי המוסדות המדיניים.

מה שמחמיר את הסכנה הוא שהאירגון המתקרא "החזית העממית לשיחרור פלשתיין", שביצע פעולה זו, נמצא עתה במצב של התמרדות כלפי המימסד הערבי הנאצרי. בעבר נהנה אירגון זה מתמיכתו של גמאל עבד-אל-נאצר, שראה בו מכשיר לצמצום השפעתו של ארגון "אל פתח", שפעל אז בניגוד למגמותיו של נאצר בעולם הערבי. לאחרונה כרת נשיא מצרים ברית עם מנהיג "אל-פתח", יאסר עראפאת, ואף מסר לידו את האירגון לשיחרור פלשתיין. חזית השיחרור ראתה את עצמה מקופחת, ועתה היא הקיצונית ביותר בין כל אירגוני החבלה. מטרתה הברורה היא לחסל כל אפשרות של הסדר-שלום במרחב, ולכפות הצוה על עמי ערב.

כבוד היושבת-ראש, בית זה מאוחד בגינוי מעשה-חבלה זה. שיכול היה להביא לאסון מחריד ולהרג סיטוני של אזרחים. בית זה מאוחד גם בהחלטה נחושה להגן על נתיבי האוויר בכל הדרכים היעילות.

יש ויכוח על השאלה מה היא הדרך היעילה-מתחנן ביקורת על יעילותה של פעולת-תגמול בביירות. בעת הדיון עליה השמענו מעל דוכן זה את האזהרה שהיא לא פגעה בחבלנים, וממילא לא תמונע פעולות נוספות מסוג זה. צר לנו שניתוח זה הוכח כנכון.

המלחמה באירגוני החבלה אינה מלחמה צבאית בעיקרה, ואם נבחרתם האישית של אנשי הבטחון שלנו לא תשים לה קץ. אני חוזר על דבריו של ראש המטה הכללי, רב-אלוף חיים בר-לב, שהכריז לא מכבר שוב שאין אפשרות צבאית לחסל את מלחמת הטרור, וכי רק פתרון מדיני לבעייתם של הפלשתינאים יחסל את מוקד הטרור. התעלמותה של ההנהגה המדינית מאמת יסודית זאת, הברורה כל-כך להנהגתה הצבאית, יש מה כדי לסייע למגמות הקיצוניות ביותר של אירגוני החבלה.

האספקציה של מערכת הטרור לא תשרת את עניין השלום במרחב ובארץ. כאיש ששם את השלום

הפקר אלה מסכנים את התעופה האזרחית בעולם ואין איש מסוגל לחזות את ההתדרדרות ואת תוצאותיה. אין מזכיר האומות המאוחדות צריך להוכיח לנו את הגינוי של מועצת הבטחון, לאחר תגובת בירות. מוטב שיהרהר הוא אם החלטת הגינוי לא היתה עידוד למעשה בציריך ולא שפכה שמן על הגלגלים המתדרדרים.

כל אלה מנציגי האומות, ובעיקר ברית-המועצות וצרפת ונשיאה דה-גול, שמצאו את הלשון החריפה ביותר לגינוי ישראל ולא מצאו מלת גנאי למעשה ההתקפה באתונה — כל אלה יהרהרו עתה על עמדתם בעבר, וישמש פשע ציריך אות אזהרה חמור. ואלי גם יבינו מדוע ישראל אינה יכולה להפקיד גורלה ביד מדינות, המעודדות מעשים אלה, ועל שום מה היא מתעקשת ואינה מוותרת על גבולות בטוחים ומוסכמים.

אין אנו יכולים להסתפק עוד במילות גנאי מפי נציגי האומות המאוחדות או אחרים. ממשלות ערב חייבות להכריז כי לא תרשינה פעולה חבלנית מתוך ארצותיהן ולא תיתנה חסות למעשיהם של החבלנים. צריך שיהיה ברור לכל כי ישראל לא תפקיד את אזהרה וגם לא תוותר על מלוא זכויותיה בשום מקום בעולם. מטוסי "אל על" יסיפו לטוס, ואין בכוחה של איוו יד פושעת לערער את רצוננו להחלט-תנו זו. כי יש בכוחנו לסכל כל מזימה המכוונת לפגוע בזכותנו לטיס חופשי.

ההתקפה זו לא תפחיד נוסעים יהודים ואף לא-יהודים מלטוס ב"אל על". אדרבה, כל סכנה הנשקפת לנו מחשלת את העם ומגבירה בו את רגש האחריות ואת ההחלטה הנחושה להגן על זכויותיו.

הי"ד. נצר:

רשות הדיבור לחבר הכנסת חביבי, בשם סיעת הרישימה הקומוניסטית החדשה.

אמיל חביבי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. ההתקפה הנפש-עת וחסרת ההגיון על מטוס "אל על" בנמל-התעופה הבינ-לאומי של ציריך זיעזעה אותנו כפי שזיעזעה את כל האנשים המצפים לאירעה, להפסקת שפיכות-הדמים ולהצלחת המאמצים להביא להסדר שלום צודק ובר-קיימא בסיכסוך הישראלי-הערבי האומלל.

סיעתנו הקומוניסטית מוקיעה התקפה נפשעת זו ואלה העומדים מאחוריה, כפי שהוקענו את ההתקפה הקודמת על מטוס "אל על" בשדה-התעופה של אתונה. התקפות נפשעות והרפתקניות אלה הן במהותן פרובי-קציות להכשלת המאמצים הבינ-לאומיים להביא לפתרון שלום של המשבר הנוכחי. תמכנו והגנו מוסיפים לתמוך במאמצים מבורכים אלה, בפתרון שלום של המשבר שימנע חידוש המלחמה ויפתח דף חדש ביחסים בין ישראל והארצות הערביות. התנגדנו והגנו מוסיפים להתנגד לכל פעולה מכל צד שתבוא, אשר תקשה על מציאת פתרון זה ותכשילו.

חובתנו הציבורית היא לחזור ולהתריע מפני תוצאותיה ההרסניות של כל פעולת תגמול, כפי שקרה בהתקפה על נמל-התעופה הבינ-לאומי בביירות. התנגדנו ונוסיף להתנגד לפעולות התגמול אשר לא חיתקו את בטחונה של ישראל ולא הגנו על זכויותיה, אלא הגבירו את המתוחות ואת שפיכות-הדמים. אנו

— הודעת הממשלה בדבר ההתקפה על מטוס "אל על" בציריך (דיון) (אבנר, נצר, מיקוניס);
(סיכום הדיון) (נצר, ברעם) —

הטיס הבין-לאומי של ישראל, הכרוכים בסכנות לשלום הטיס הבין-לאומי בכלל. יהי מה שיהיה גדלם ומשקלם של הכוחות התומכים או האוהדים — במישרין ובעקיפין — את אירוגני הטרור הערביים, הרי תאמת עליהם כפי שהם תחלה במקדם או במאוחר ותפרץ לעצמה דרך ממעבה "הכזב הקדוש".

ההתקפה על מטוס "אל על" בשדה-התעופה של ציריך היא התגרות קשה במדינת ישראל. אולי היא נועדה למלא תפקיד כלשהו במסע הבהלה הערבי הכללי על "התפוצצות צבאית" באזור, שתכליתו ללחץ על המעצמות הגדולות למען "חסדר כפוי" על ישראל. אך תהי מה תהיה המטרה, הרי שומה יהיה על מדינת ישראל להבטיח את חופש הטיס הבין-לאומי של ישראל ואת שלום נוסעי "אל על". שומה יהיה עלנו לעורר את דעת-הקהל העולמית ולהפכה למנוף מוסרי-ציבורי נגד הגנסטריסם של הטרוריסטים הערביים. יהיה צורך לעורר להתנגדות את כל האירגונים הבין-לאומיים המתאימים.

אני רוצה להניח, כי הממשלה למדה את כל הלך-חיים מפשיטת התגמול הישראלית בשדה-התעופה של בירות, הביאה בחשבון את ההסתייגויות שהובעו לרגל זה ואשר צדקתן הוכחה ללא כל ספק. אני רוצה להניח כי הממשלה תשכיל הפעם לשקול לא רק את כושרנו ויכולתנו בתגמול, אלא גם את כל הצדדים של מצבנו הפוליטי, את כל ההשלכות הבטחוניות והמדיניות האפשריות מסוג זה או זה של תגובה על ההתקפה הנפשעת של הטרוריסטים הערביים.

שוחרי השלום באזור ובעולם כולו, אם אינם רוצים להפוך את הטיס הבין-לאומי לגיוגל-בריבוע, חייבים להחליט בהקעת הפשע הנחשב ולתת את ידם לעקירת שרשי האיבה הגוענית באזור, לקירוב ישראל וערב, להשכנת שלום-אמת ישראלי-ערבי שיבטיח לעמים בטחון, ריבונות, שלווה, שיגשוג כלכלי ופרוגרס חברתי ותרבותי. ולסיום, רצוני לשלוח איחולי החלמה לפצועים; איחולי עידוד לטייסי "אל על" ולעובדיה והכרת תודה וכבוד לאזרח הישראלי האמין אשר בפעולתו הנועזת הציל את המטוס ונוסעיו מהרס וחורבן גמור.

בראש מאוויי, כאיש המאמין בשלום שיבוא תוך חסדר בין ישראל והעם הפלשתינאי, — תוך סיפוק הזכויות הלאומיות של שני העמים בארץ — אני פונה אל ממשלות ערב ואל בני העם הפלשתינאי בדרישה נמרצת למנוע אסקלציה זו.

למטבע הטרור יש שני צדדים. אל נביא למצב שבו יהיה המרחב שלנו כולו מנותק מנתיבי האוויר של העולם.

היו"ר ד. נצר:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת מיקוניס, בשם סיעת המפלגה הקומוניסטית הישראלית.

שמואל מיקוניס (מק"י):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. העם כולו והכנסת כולה זועזעו שוב על-ידי ההתקפה הרצחנית של קבוצת הטרוריסטים הערביים על מטוס "אל על" בשדה-התעופה של ציריך. זוהי הפעם השלישית שזרועות אירוגני הטרור הערבי, הנהנים מחסות שליטי הארצות הערביות, מתנכלים לחיי נוסעים ולחופש הטיס הבין-לאומי של ישראל. אך לא רק חסות זו של שליטי ארצות ערב, אלא גם ההתעלמות מההתקפתם הנפשעת על מטוס "אל על" באתונה בהחלטתה של מועצת הבטחון, שדנה בפשיטה בשדה-התעופה של ביי-רות, נתנה ומוסיפה לתת להם עידוד. עידוד לא מועט מקבלים אירגונים טרוריסטיים אלה גם מאותם החור-גים השמאליים, האנטי-אימפריאליסטיים, אשר מגדירים אותם כ"לוחמי חופש", הראויים לסלחנות, גם כאשר מעשים נפשעים אלה או אחרים מטעם אותם אירגונים אינם מתקבלים על דעתם.

גם האמצעים המיבצעיים של אירוגני הטרור הערביים, במקרה זה של "החזית העממית לשיחרור פלשתינה", מעידים על אופיים הפוליטי. יחסנו השלילי לאירוגני הטרור הערביים נובע מיחסנו השלילי לתכנית הפוליטית הגוענית והרצחנית שסיסמתה היא — חיסול מדינת ישראל. תכניתם הפוליטית הגוענית היא המכתיבה להם אמצעים נפשעים כאלה, כמו התקפת רצח על נוסעים חפים מפשע ונסיגות פגיעה בחופש

2. סיכום הדיון

היו"ר ד. נצר:

אני מעמידה להצבעה את הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חבר-הכנסת ברעם בשם הכנסת כולה.

ה הצבעה

הצעת הסיכום, שהובאה על-ידי חבר-הכנסת ברעם, נתקבלה פה אחד.

היו"ר ד. נצר:

אני קובעת שהצעת הסיכום נתקבלה פה אחד. ואני שולחת ברכת החלמה מהירה לפצועים.

היו"ר ד. נצר:

לאחר ששמעת ההודעות נשמע הצעת סיכום בשם הכנסת כולה, מפי חבר-הכנסת ברעם.

משה ברעם (המערך, עבודה-מפ"ם):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. לסיכום הדיון הקצר על הודעת הממשלה בעקבות ההתקפה הנפשעת שאירעה אמש בציריך, הנני מביא את הצעת הסיכום הבאה:

הכנסת מזדהה עם הודעת הממשלה שגמסרה על-ידי שר התחבורה.

1. חוק הבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות בשנת תש"ל (מימון, הגבלת

הוצאות ובקורת), תשכ"ט-1969 *

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד. נצר :

כשורה, ניתן יהיה להטיל עיקול, אם העיקול נובע מהתחייבותה של אותה מפלגה בתקופת הבחירות. הכוונה ברורה, שלא לאפשר למפלגות לשעבד כספים, שקיבלו לצורך הבחירות, לכיסוי החובות שלא שולמו על-ידן בבחירות הקודמות. זו היתה הצעתו של חברי הכנסת תמיר, שבחלקה קיבלנו אותה, ובחלקה - לא.

אלה הם שני השינויים שאנו מציעים לבית עם הביאנו את החוק לקריאה שנייה ושלישית.

בסוף דברי אני רוצה להעיר שתיים שלוש הערות קצרות. קודם כל אני שמח לציין שאין בבית הזה שום איש שמתנגד למימון המפלגות על חשבון המדינה, כלומר על חשבון משלמי המסים. ההסתייגויות הקיימות, שנשמע את הנמקות, נובעות מסעיפי החוק ולא מעצם הרעיון. הסעיף העיקרי הוא שהמימון יתבצע על-ידי אוצר המדינה.

דבר שני רוצה אני להעיר למבקרים השונים, שהם לא מועטים, ואשר מתחו את ביקורתם במכתבים למערכת העיתונאים, ברשימות שונות וכו'. אני מחשיב מאוד דברי ביקורת וקדאתי בעיון רב את הביקורת הזאת. לינמה אחת בביקורת הזאת אני רוצה לכוון את דברי. אינני יודע בכמה אזרחי הארץ מדובר, ברבים או במעטים, אבל כאן לא הכמות קובעת. אזרחי המדינה החושבים שבתקופה כזאת אסור להוציא כספים למימון מפלגות כי יש צרכים רבים אחרים - ונכון שיש צרכים רבים אחרים, על כך אין ויכוח - טועים טעות רבה בהבנת החוק. חוק זה הוא חוק חסכון. כאשר דנו היום בוועדת הכספים בתקציב משרד מבקר המדינה הדגש שהדבר החשוב בחוק הזה הוא שהוא בא לחסוך. הנטייה של החוק הזה היא לחסכון. אותם סכומים שהוצאו במשך שנים לא יוכלו להיות מוצאים עוד. העתונות שמפרסמת עכשיו דברי ביקורת, בצורת מאמרים או מכתבים, על החוק הזה, בתקופה קודמת נקבה סכומים עצומים שהוצאו למעורבות הבחירות, 100 מיליון לירות, 80 מיליון לירות, 70 מיליון לירות. קשה לדעת מהו הסכום האמיתי, כי המאזנים לא התפרסמו ברבים. על כל פנים, החוק הזה בא לחסוך למדינה ולאזרחיה, שבצורה מן הצורות שילמו במשך שנים את הסכומים הללו.

אין ספק שמלבד החסכון יביא החוק לידי כך שכל אותה האווירה הבזבזנית - ואין איש שיכול לומר שלא היתה כזאת - שהכל היו שותפים לה בצורה מן הצורות, אין לי ספק שלא תהיה עוד. אין לי ספק שהמפלגות ישתפו פעולה עם מבקר המדינה, או נכון יותר: עם הכנסת, ואם החוק הזה מטיל עליהן חובות, הן יקפידו לשמור על החוק, כפי שנתקבל בכנסת.

עוד תהיה לי ההזדמנות לעמוד על פרטים שונים בחוק, אבל אני רוצה להעיר לעניין העונשים כלפי אותם גופים שלא יקיימו את החוק. העונש החמור ביותר בעניין

הכנסת תעבור לסעיף ל"ה בסדר-היום: חוק הבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות בשנת תש"ל (מימון, הגבלת הוצאות ובקורת), תשכ"ט-1969, קריאה שנייה ושלישית. רשות הדיבור לחברי הכנסת קרגמן, יושב-ראש הוועדה המשותפת לוועדת החוקה, חוק ומשפט ולוועדת הכספים.

ישראל קרגמן (יו"ר הוועדה המשותפת) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. הנני מתכבד להביא לקריאה שנייה ושלישית את הצעת חוק הבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות בשנת תש"ל (מימון, הגבלת הוצאות ובקורת), תשכ"ט-1969. הוועדה המשותפת להכנת החוק לקריאה שנייה ושלישית הכניסה כמה תיקונים בחוק, ואלה הם התיקונים :

התיקון האחד - בסעיף 2 לחוק מציעה הוועדה כי במקום תוספת אחת תהייה שתי תוספות. בסעיף 2(א) (1) ייאמר: "לכל המפלגות המנויות בתוספת הראשונה יוקצב מאוצר המדינה סכום כולל של 14.4 מיליון לירות למימון הוצאות הבחירות. חלוקת הסכום האמור בין מפלגות אלה תהיה כמפורט בתוספת הראשונה. למפלגה ששמה נקוב בתוספת השנייה יוקצב מאוצר המדינה סכום של 480,000 לירות למימון הוצאות הבחירות".

פירוש הדבר, שבמקום תוספת אחת קבענו שתי תוספות. הדבר נובע מן העקרון, שהדריך אותנו בהכנת החוק, והוא שחלוקת ההקצבות על חשבון המדינה תהיה לפי תוצאות הבחירות לכנסת השישית. לכן בתוספת הראשונה מופיעות כל אותן סיעות ומפלגות שנבחרו לכנסת השישית והביאו אתן כך וכך צירים.

בתוספת הראשונה מופיע גם חברי הכנסת דוד בן-גוריון, לא כסיעה, כי עניין זה לא הוסדר על-ידי ועדת הכנסת. החלטנו להציע לכנסת לכלול בתוספת הראשונה גם הקצבה לחברי הכנסת בן-גוריון.

בתוספת השנייה מופיעה סיעת המרכז החפשי ובה ארבעה חברי כנסת. היא הוכרה על-ידי ועדת הכנסת כסיעה, עקב השינויים שחלו בכנסת, לא כתוצאה מבחירות אלא כתוצאה מהתפתחות מסויימת.

לכן סעיף 2 התפצל לשתי תוספות: האחת, בהתאמה לתוצאות הבחירות לכנסת השישית, והתוספת השנייה נובעת מן השינויים שחלו בכנסת, ומתוך רצון שכל הבית יהיה לו חלק במימון הבחירות על-ידי אוצר המדינה.

השינוי השני שחל בחוק הוא בסעיף 8, האומר שהמקדמה בשיעור של 70% שמקבלת כל סיעה, אחרי שמילאה את התחייבויותיה כלפי מבקר המדינה וכלפי ועדת הבחירות המרכזית - אי-אפשר יהיה להטיל עליה עיקול. לעומת זאת, על 30% הנותרים שתקבל כל מפלגה, אם קבע מבקר המדינה שהכל מתנהל

— חוק הבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות בשנת תש"ל (מימון, הגבלת הוצאות ובקורת) (קרגמן, סנהדראי, אבנרי, גולן, פלד) —

יצחק גולן (המפלגה הליברלית העצמאית):
איך תממן את הבחירות?

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

זוהי השיטה המקובלת במדינה המסודרת ביותר שבה יש מימון בחירות, בגרמניה המערבית. ואם חבר-הכנסת גולן שואל את שאלתו, הרי זה מוכיח שהוא לא קרא את ההסתייגויות, כרגיל בבית הזה לעתים קרובות.

הצעתנו המפורטת היא: תשולם מפרעה בסך חמש לירות לקול, לפי תוצאות הבחירות האחרונות. העודף ישולם לפי ההישגים של כל רשימה בבחירות הבאות. מבחינה זו דין רשימה חדשה כדין רשימה ישנה. כל רשימה, שתעבור את אחוז החסימה ותוכה במנדט בכנסת הבאה, תקבל את המימון. אם רשימה ישנה תקבל פחות מנדאטים מכפי שהיו לה בכנסת הקודמת, תקבל פחות. ואם כבר שולמה מפרעה למפלגה שלא תקבל בכלל מנדאטים, תפסיד המדינה רק חצי מן הסכום המוצע בהצעת החוק.

סיעתי היא הסיעה היחידה שהצביעה נגד החוק בקריאה הטרונית ובקריאה ראשונה. מי שמעיין בהסתייגויות יבין שהיא גם היחידה שיש לה הסתייגויות עקרוניות לחוק הזה, להבדיל מכמה הסתייגויות שוליות של סיעות אחרות. לכן יהיה זה עוול משוער, שהציבור לא יקבל אותה, אם תימנע מסיעתי האפשרות לנמק—אפילו לא לנמק, אלא רק להזכיר—את ההסתייגויות שהגשתי. זהו דבר הגובל באבסורד.

נתן פלד (המערך, עבודה—מפ"ם):
במסגרת הזמן שעומד לרשותך.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):
התקנון אומר, גברתי היושבת-ראש, שמובטחות לי חמש דקות לכל הסתייגות. אני מרצון...

ישראל קרגמן (יו"ר הוועדה המשותפת):
אחרת לא היינו מאשרים את כל ההסתייגויות. היה הסכם.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

אני אומר: החוק נותן לי חמש דקות לכל הסתייגות. אמרתי מראש שאינני עומד לנאום פה נאומים. את הנאום העקרוני כבר נאמתי בקריאה הראשונה. אבל צריכה להינתן לי האפשרות להגיד מה ההסתייגות. אילו קראתי אותן בלבד, היה זה אורך יתר זמן.

לחלופין, האפשרות השלישית—אם השניים הראשונים לא תתקבלנה—היא לצלם את תמונת הכנסת כיום מסויים, ולשלם לפי הקיים ביום המסויים. והיום המסויים לדעתנו הוא בעתיד: יום לפני הבחירות. בצורה זו נמנע את השערוריה הזאת, שיש בכנסת, כביכול, 124 חברי כנסת. התנגדנו להצעה שהיו 122, התנגדו לנו וזו נתקבלה, — ועכשיו יש 124.

השיטה הרביעית, אם שלוש האפשרויות הללו לא תתקבלנה, היא להפחית את ההוצאות הכלליות על ידי העקרון שנתקבל בשאר מערכות: הכנסת, דהיינו: כל מפלגה תקבל מניימוס מסויים, נגיד: 120 אלף לירות כפי שהוצע עלי ידי הוועדה, ומעל למניימוס זה

זה אינו עונש כספי בחיים הציבוריים-הפוליטיים, אלא עונש מוסרי ציבורי. כלפי המפלגה לא יהיה עונש גדול יותר מאשר אם דין-וחשבון מבקר המדינה יודיע בדבים שמפלגה זו או זו לא שמרה את החוק. יהיה זה העונש הגדול ביותר מבחינה מוסרית-ציבורית, וכל מפלגה חייבת ורוצה בוודאי, במשטר דמוקרטי, לשמור על דמותה. תהיה לי עוד האפשרות להשיב למסתייגים. בהתאם לתקנון זכאית הוועדה לקבוע אילו הסתייגויות להניח על שולחן הכנסת ואילו לא. בכל זאת אמרנו למסתייגים שאיננו רוצים לעסוק בסלקציה, אבל סוכם שההסתייגויות תהיינה בגבולות של 15 דקות.

היו"ר ט. סנהדראי:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אבנרי, להנמקת הסתייגויותי.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. אנמק את הסתייגויותי לסעיף 1 ו-2 יחד. זהו נושא מהותי, ואני מציע שלא נכרוך אותו עם יתר ההסתייגויות שלנו.

דבר אחד אני חייב לתקן בדברי יושב-ראש הוועדה. לא נכון לומר שכל הכנסת מאוחדת סביב העקרון של מימון המפלגות. אני מקבל את העקרון של מימון הבחירות, אך אני בפירוש כופר בעקרון של מימון המפלגות, ומכאן נובעת הסתייגותי הראשונה והעקרונית לחוק הזה.

לסעיף 2 של החוק יש לי הסתייגות עקרונית, ושלוש אלטרנטיבות לחלופין.

ההצעה הראשונה היא: לא יהיה מימון מפלגות בכלל. אף אגודה אחת לא תועבר מאוצר המדינה לאוצר המפלגות. זו בשבילי עמדה עקרונית (וכבר היתה בעניין זה פרשה מסויימת, בקנה-מידה קטן יותר, שחברים מסויימים רגילים להזכיר אותה מעל דוכן זה מתוך סילוף פרטיה). במקום העקרון של שליחת המחאות של המדינה למפלגות אנחנו מציעים שהמדינה תעמיד לרשות המפלגות את המכשירים הדרושים לניהול מלחמת הבחירות. תקדים לכך כבר קיים. לפי חוק הבחירות, עומד הרדיו הממלכתי לרשות המפלגות, על-פי שיטה מסויימת של חלוקת הזמנים. אנחנו מציעים להרחיב את השיטה הזאת על כל אמצעי הבחירות. כלומר: המדינה תעמיד לרשות הרשימות את הרדיו, את הטלוויזיה, את האולמות, את המדורים בעתונות, את לוחות המודעות—כל זה על-פי חלוקה צודקת, כפי שתיקבע על-ידי יושב-ראש ועדת הבחירות.

זאת היא ההסתייגות העקרונית, ופה ההבדל העקרוני בין כל השוללים מימון מפלגות ובין הרוצים בו.

לחלופין, אם לא יתקבל עקרון זה, אנחנו מציעים עקרון אחר, והוא מימון הוצאות הרשימות בבחירות על-פי תוצאות הבחירות, ולא לפי תוצאות הבחירות הקודמות. כלומר: הבוחר, בשלשלו את הפתק לקלפי, קובע בעצמו למי הולך אותו חלק ממסיו המוקצב למימון הבחירות. אם זה עומד על עשר לירות לקול, הרי הן תשולמנה אחרי הבחירות, לפי תוצאות הבחירות עצמן.

חבורת י"ה, ישיבה שע"ח

– חוק הבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות בשנת תש"ל (מימון, הגבלת הוצאות ובקורות) – (אבנרי, סנהדרא, חביבי, ברעם, קרגמן) –

די אוצר המדינה. התקפות אלו – או שהן דימוגיות ומתעלמות מאחת הדרישות הדמוקרטיות העיקריות בתנאי ארצנו, והיא: ההתייצבות נגד הסכנות הגובות רות המאיימות על המשטר הפרלמנטרי בישראל, סכנות של צימצום החירויות הדמוקרטיות וחופש הפעולה הפוליטית בישראל, או שהן התקפות ריאקציוניות נגד עצם החוקיות הפרלמנטרית.

בעמדתנו החיובית לחוק זה איננו מתעלמים מן העובדה כי במשטר קפיטליסטי כמו בישראל אין שוויון אמיתי בפעולה הפוליטית. גם החוק מדגים אי-שוויון זה. היחס לפעולתה הפוליטית של מפלגתנו הקומוניסטית, למפלגה היחידה בישראל העומדת באופוזיציה עקבית למדיניות המלחמה וההתפשטות הטריטוריאלי – מדגים את האופי המעמדי-פוליטי הצר של הדמוקרטיה הבורגנית. לא רק שהשלטונות מנסים למנוע מאתנו אולמי אסיפות ורדפים את תומכיהם מפלגתנו, אלא אין כמעט חבר ערבי של מפלגתנו אשר לא הוצא נגדו צו ריתוק או צו הגבלת תנועה. כאשר מצטרף חבר חדש למפלגתנו, הוא יודע כי עם פגוס החברות יקבל מיד צו ריתוק. אנו ממשיכים בפעולתנו למניעת מלחמה חדשה, ולמען הסדר שלום צודק, למרות קשיים אלה, ורוכשים אהדה ציבורית גדלה והולכת.

מפעם לפעם אנו שומעים מעל במה זו דיבורים כאילו מישוה עושה לנו טובה כאשר סובל את נוכחותנו בבית זה.

משה ברעם (המערך, עבודה – מפ"ם) :
זה נכון.

אמיל חביבי (הרשימה הקומוניסטית החדשה) :
אלה הם דיבורים של אנשים שהמשטר הפרלמנטרי הוא כצנינים בעיניהם. אולם אנו חושבים כי אכן נוכחותנו היא לטובה. היא לטובת מעמד הפועלים הישראלי ולטובת עתידו, לטובת המשטר הפרלמנטרי בישראל, לטובת השלום הישראלי-ערבי, ולעיתים אחרות העמים.

הי"ר ט. סנהדרא :
רשות הדיבור ליושב-ראש הוועדה המשותפת.

ישראל קרגמן (י"ר הוועדה המשותפת) :
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. בהצעת החוק שלנו, בהצעה הטרומית ובקריאה הראשונה, וכן בקריאה השנייה והשלישית – התייצבו הרוב (או מציעי החוק) לימין עמדה אחת ברורה : שחסכים יוצא בהתאם לתוצאות הבחירות לכנסת השישית. כל המציע שהתשלומים יהיו בהתאם לתוצאות הבחירות לכנסת השביעית אינו אלא מונע ביקורת של מבקר המדינה. דבר זה הוברר לנו. לכן אנו דוחים את ההסתייגות שהיה חשבון כלשהו בהתאם לתוצאות הבחירות הבאות.

מלבד מה שכבר הסברתי – או לא הסברתי, אבל ניסיתי להביע ולהגדיר את עמדתנו – , איננו רוצים להיות פיתוי להקמת רשימות נוספות, שמתוך חשבון שאולי יוכן בתמיכה יתארגנו למען הקמת רשימות נוספות. יש די רשימות ; יש פה כ-15.

לכן אני מציע לדחות את ההסתייגות של חברי הכנסת אבנרי.

– סכום קטן יותר לכל חבר נוסף. אני הצעתי, למשל, 30 אלף לירות לכל חבר נוסף. בצורה זו נפחית מיליונים מהתקציב המנופח שהועמד לרשות מימון הבחירות. אני חוזר איפוא, גברתי היושבת-ראש : הצעתנו היא בארבע שיטות לחלופין :

(א) לא לממן את המפלגות, כי אם את הבחירות, על-ידי שיועמדו אמצעי הבחירות לרשות הרשימות ;
(ב) לחלק את מימון הבחירות על-פי תוצאות הבחירות עצמן ;

(ג) להוריד את ההקצבות למפלגות לסכום סביר ;
(ד) לקבוע יום קובע לקביעת גודל הסיעות, וכך להוריד את מספר חברי הכנסת בחזרה ל-120 חברי כנסת.

הי"ר ט. סנהדרא :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת חביבי, להנמקת הסתייגותו לסעיף 2.

אמיל חביבי (הרשימה הקומוניסטית החדשה) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. סיעתנו תומכת בהצעת החוק הזה, ונצביע בעדה בקריאה שלישית. מבלי להתעלם מהמניעים האנוכיים של אחדים ממציעי ההצעה, אנו רואים בחוק זה צעד המבסס את החוקיות של המשטר הפרלמנטרי בישראל, אבות התנועה של מעמד הפועלים, מקאשית דרכה, העלו את הדרישה, כי נציגי הפועלים בבית-המחוקקים וברשויות המקומיות יקבלו תשלום תמורת עבודתם הציבורית. אחרת, לא יוכלו לקיים את חובתם הציבורית, וייצוג זה יהיה רק באפשרותם של בעלי היכולת.

אנו רואים בחוק זה, למרות מגרעותיו, המשך – בתנאים המודרניים של המשטר הקפיטליסטי – למחשבה זו ולעקרון זה.

ההסתייגותנו מתייחסת לסעיף 2 של החוק, המסדיר את חלוקת ההקצבה למפלגות. אנו מציעים בפשטות לחלק את ההקצבה למימון הוצאות הבחירות על-פי מספר חברי הכנסת השייכים למפלגה, לסיעה, ביום כניסת חוק זה לתקפה. אז לא יהיה צורך במספר פיקטיבי של חברי כנסת, וחכותו של כל חבר כנסת – אפילו הוא יחיד – תובטח.

כן תמנע ההסתייגות מותן הקצבה בסכומים מעל למספר האמיתי של חברי סיעה פלוגית או אלמונית.

כאשר הגשתי הסתייגותי זו, עדיין לא היה מוסדר עניינם של חברי-הכנסת ב"גוריון וכהן-צידון. התכוונתי בהצעתי להבטיח את זכויותיהם הפרלמנטריות למרות חילוקי-הדעות אשר בינינו. בקשר לחבר-הכנסת כהן-צידון – רציתי בכך להרגיע אותו, כדי שלא יצטרך לנקוט צעדים לא-פרלמנטריים במלחמתו האישית המזוהה נגדו.

רצוני להעיר כי נפלה טעות בהסתייגותי השנייה, המתייחסת לתוספות. אינני מציע למחוק כליל את התוספות, אלא רק את הסכומים הנקובים בהן, ולהשאיר את שמות המפלגות. אני מסיר הסתייגות זו, ומצטרף להסתייגותו של חבר-הכנסת אבנרי בשאלה זו. כנסת נכבדה, אנו דוחים את ההתקפות על העקרונות של מימון הוצאות הבחירות של המפלגות על-

— חוק הבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות בשנת תש"ל (מימון, הגבלת הוצאות ובקורת) (קרגמן, שופמן, סנהדראי, אבנרי, שוסטק) —

הי"ד ט. סנהדראי: אנו עוברים להצבעה.

הצבעה

התיקון של חבר-הכנסת א. אבנרי לסעיף 1
לא נתקבל.

סעיף 1, בנוסח הוועדה, נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת א. חביבי
לסעיף 2 לא נתקבל.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש)
גברתי היושבת-ראש, אם הדברים הם לחלופין, הרי
אף-על-פי שהתוצאות ידועות מראש, אין מנוס אלא
להצביע עליהם בנפרד.

הצבעה

התיקון של חבר-הכנסת א. אבנרי
לסעיף 2 לא נתקבל.

התיקון האלטרנטיבי הראשון של חבר-הכנסת
א. אבנרי לסעיף 2 לא נתקבל.

התיקון האלטרנטיבי השני של חבר-הכנסת
א. אבנרי לסעיף 2 לא נתקבל.

התיקון האלטרנטיבי השלישי של חבר-הכנסת
א. אבנרי לסעיף 2 לא נתקבל.

סעיף 2, בנוסח הוועדה, נתקבל.

הי"ד ט. סנהדראי:

לסעיף 3 הסתייגות לחבר-הכנסת שוסטק. רשות
הדיבור לחבר-הכנסת שוסטק להנמקת הסתייגותו.
האם הנך מוכן לנמק את כל הסתייגויותי לכל הסעיפים
ביחד?

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):
בהחלט.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. ההסתייגות
שלנו לסעיף 3 אומרת: "לא תוציא מפלגה להוצאות
בחירות סכום העולה על סך-כל המורכב משניים אלה:
(1) סכום ההקצבה שהיא זכאית לו לפי התוספת
הראשונה או השנייה; (2) סכום גוסף מכספיה היא,
ובלבד שלא יעלה על שליש מסכום ההקצבה המידי
הניתן לסיעה כלשהי לפי התוספת".

כבר בקריאה הראשונה אמרתי כי אנו חושבים
שטוב היה לו היה החוק מבוסס על תוצאות הבחירות
שתהיינה ולא תוצאות הבחירות שהיי. דבר זה היה
מוגע, בכנסת ומחוצה לה, הרבה מאוד בלבול...

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):
למה לא הצבעת לפני רגע בעד הצעה זו? חיתה
בדיוק הצעה כזאת.

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):
הגשת כלי-כך הרבה סעיפים, שאי-אפשר היה לדעת
על מה להצביע.

עוד דבר, אני מוכן לשחרר את חבר-הכנסת
אבנרי מן ההכללה שלו בהודעתי. כך היה נדמה לי.
נדמה היה לי שכל חברי הכנסת רואים במתן תמיכה
למפלגות בבחירות משום עקרון חשוב. הוא
הוציא עצמו מן הכלל, ואני משחרר אותו מכך. אבל
אם הוא משחרר עצמו בגלל עמדה עקרונית — אין
בוה יסוד. זאת גנבת-דעת, ותסלח לי מאוד.

בהצעת חבר-הכנסת אבנרי נאמר: לספק אולמות
ולוחות מודעות. מה זאת אומרת? לספק אולמות למפלגות
הממשלה או ועדת הבחירות המרכזית ידקקו למגוון
כדי לקבוע באיזה אולם תופיע מפלגה פלוגית או
אלמונית, והיא גם תשלם? מה ההבדל אם היא תשלם
או שהמפלגה בעצמה תשלם הוצאה זו? אינני יודע גם
מה יהיה זול יותר. אבל היכן העקרונות שחבר-הכנ-
סת אבנרי מדבר עליהם? כאשר הוא אומר, שאם לא
יקבלו את הדבר העקרוני — ובזה הוא רוצה לזכות
באהדת הקהל, וזה לא ייתן לו — אז הוא אומר: לחלו-
פין אפשר לתת את ההקצבה של 120,000 לירות לכל
חבר כנסת. פירוש הדבר, חבר כנסת השייך לאיזו סיעה.
פירוש הדבר שזה אותו הדבר שאנו מציעים. סחור
סחור, הוא מגיע לכך שכל מפלגה תקבל בהתאם לכוחה
בכנסת הזאת, לפי הקצבה של 120,000 לירות לכל חבר
כנסת.

אני מאוד מצטער על כך, אבל חברי הכנסת יודעים
את הדברים, אלא שאינם מתפרסמים כלי-כך ברבים.
מי שיקרא יראה שכל הסיפור על סיבות עקרוניות
איננו קיים. ואני משחרר אותו מן הקהל הנכבד הזה,
שחשבתי שאני יכול לכלול אותו בו בנקודה זו.

דבר אחרון, אני מבין שדוכבים על הנושא של
122 ו-124 חברים. מכיוון שהתייצבנו על הבסיס המוצק
של תוצאות הבחירות לכנסת השישית, תוצאות של בוח-
רים, של אנשים חיים אשר בחרו באלה ובאלה — נמצאנו
באיזו מציאות מסוימת. יש מציאות מסוימת בכנסת
השישית, ואני מקווה שלא תהיה אותה מציאות בכנסת
השביעית, של נדידה ממפלגה למפלגה, ושל אירגון
כוחות נוספים, פנימיים. אבל מכיוון שזהו חוק ראשון,
רצינו שלא יהיה מישוה שיאמר: אני מקופח. אין כאן
מקופחים. גם חבר-הכנסת בן-גוריון כלל ברשימה. אין
הוא מפלגה, אין הוא סיעה. לא מציעי החוק הציעו
זאת. ועדת הכנסת החליטה על כך, ויושב-ראש הכנסת
הכריז על כך מעל במת הכנסת, ואני מקבל זאת כנתון
לצורך חוק זה. אי-אפשר לומר: אתם עשיתם זאת.

רצינו — ואנו אומרים זאת בגלוי — כי המימון
לא יהיה מן הרזרבות, וגם לא הצענו זאת; אמרנו
לעם בדלים בדורים: הדבר יעלה עוד כמה מאות אלפי
לירות, על מנת שבפעם הראשונה נוכל לבצע את החוק
— זה חוק המיועד לשנת 1969 — וכדי שהכל יהיו
בתוך המסגרת הזאת של תמיכה מאוצר המדינה.

יוסף שופמן (גח"ל):
אפשר להגדיל את...

ישראל קרגמן (י"ר הוועדה המשותפת):
אינני מן הרוצים שמספר חברי הכנסת יגדל. אני
מקווה כי בכנסת הבאה יהיו 120 חברי כנסת, לפי חלוקה
לסיעות קבועות וללא נדידה מגוש לגוש.
אני מבקש לדרוש את ההסתייגויות.

— חוק הבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות בשנת תש"ל (מימון, הגבלת הוצאות ובקורת) (אבנרי, שוסטק, ידיד, פלד) —

באיו זכות יכולות כמה מפלגות ליצור ביניהן קרטל ולא לאפשר למפלגה חדשה, שיכולה מחר לקום, להיאבק על מקום בכנסת ועל עלייה לשלטון? גם לגבי המפלגות, שכבר קיימות במדינה ובכנסת, אתם שוללים מהן כל אפשרות לגדול, כי אתם קובעים להן הקצבה וקובעים שהיא לא תוכל להוסיף סכום מכספיה היא, שיעלה על שליש מסכום ההקצבה שתקבל. זהו דבר בלתי-מוסרי, אשר מכוון מלכתחילה לשמור על מה שיש ולא לאפשר לאחרים להיאבק באופן חפשי. נכון שצריך להיות פיקוח של מבקר המדינה גם על הכספים שכל מפלגה יכולה לגייס מקרב ידידיה וחבריה, אך לא ליצור בחוק הגבלה כזאת כפי שהיא מוצעת. לפי הצעת החוק, אם חבר הכנסת אבנרי מהווה סיעה של אדם אחד, יקבל הקצבה של 120,000 לירות, אך אסור יהיה לו לגייס כסף נוסף בסכום העולה על 40,000 לירות, והרי הכסף הוא גורם חשוב בבחירות במיוחד בארצנו, ומחמת הגבלה זו לא תוכל סיעתו לגדול. באיו זכות אתם יכולים לשלול ממנו את האפשרות לגדול על-ידי שאתם אוסרים עליו להיעזר ממקורות נוספים? זהו הסעיף החמור ביותר.

נתן פלד (המערך, עבודה-מפ"ם):
אם יוותר על ההקצבה, יהא חפשי.

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):
היום אתה כבר במערך.

נתן פלד (המערך, עבודה - מפ"ם):
אין זה קשור במערך.

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):

זה קשור. עכשיו אתה נמצא בקרטל גדול, אולם גם אתה לא היית מסכים אילו לא היו מאפשרים לקיבוצים ולמקורות אחרים להגדיל את מפ"ם בכנסת הבאה. אינני מבין מה זה נוגע למימון המדינה. אמנם יש לערוך ביקורת אם קיבלה המפלגה את הכסף בדרכים ישרות; אולם לא לתת לשום מפלגה לגדול גם בכוחות עצמה ובעזרת חבריה, הרי זה דבר בלתי-מוסרי. לא רק דבר בלתי-דמוקרטי הוא, אלא אף בלתי-מוסרי.

אני משוכנע שאילו לא היתה גח"ל היום בממשלה, לעולם לא היתה מסכימה לדבר כזה, שלמפ"א תהיינה כל האפשרויות, גם הקצבה גדולה, גם המנגנון הגדול שיש לה, ואילו מפלגה אחרת הרוצה ליצור לעצמה אפשרויות כספיות בארץ ובחוץ-לארץ כדי לגדול, לא ניתן לה, אלא בשיעור שליש מגדל ההקצבה.

זהו סעיף חמור מאוד, ולכן הגשנו את ההסתייגות. אמרנו: הראו לנו לפחות שאתם מעוניינים בשוויון של סיכוי במאבק לכל המפלגות, שכל מפלגה תהיה רשאית לגייס סכום נוסף מכספיה היא שלא יעלה על שליש מסכום ההקצבה הניתנת לפחות לסיעה הגדולה ביותר, אולם אפילו לכך אינכם מסכימים. אני חושב שזהו דבר עקרוני מאוד בחוק כולו, כי הוא בא למנוע קרטליזציה של הכנסת, ולא רק מונופוליציה. נכון שצריך לאפשר ביקורת של מבקר המדינה לגבי כל ההוצאות. אך יתר הדברים צריכים להישאר חפשיים. אני מתפלל שנתנו יד להגבלה הזאת, כי אינני יודע איך אפשר לשמור על הדמוקרטיה במדינה אם כובלים את ידיהן של המפלגות בצורה כזאת.

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש):

אם אינך יודע על מה להצביע, זה רע מאוד. אי אפשר להצביע על דבר אחד ולנאום דבר הפוך.

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):
קודם כל, לא הצבעתי נגד.

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש):
לפני רגע הצבעת נגד.

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):
לא הצבעתי נגד. מבחינה עובדתית אני מודיע לך שלא הצבעתי נגד.

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש):
אבל לא הצבעת בעד.

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):
אבל כפי שאמרת, לא הצבעתי נגד.

מלבד זאת, השנה שנבחרה כדי לעשות בה את הנסיון הנוגע הזה לא היתה השנה המתאימה, וכבר בקריאה הראשונה לא היינו שלמים עם הצעת חוק זו. כאשר חזרה הצעת החוק מן הוועדה, לא תוקנו דברים רבים שצוינו בעת הקריאה הראשונה. אמנם תוקנו כמה עניינים, אולם ביסודו של דבר נתקבל העקרון שהמימון הוא לפי הכנסת הקיימת עכשיו. אולם גם אם מקבלים את העקרון הזה, צריך לעשות זאת לפי התמונה של הכנסת ביום צאתה.

למרות מה שאמר כאן היום יושב-ראש ועדת הכספים, תגובותיו של הציבור לגבי חוק זה לא היו חיוניות ביותר. אי-אפשר להשוות זאת למימון הוצאות הבחירות של המפלגות בארצות אחרות, כי המבנה שלהן אינו דומה למבנה המפלגות בארץ.

ברם, התומרה הגדולה ביותר הקיימת בחוק זה - וזהו הסעיף שאני מסתייג ממנו - היא שהמפלגות הגדולות יצרו ביניהן קרטל כדי לא לאפשר למפלגות אחרות לגדול. בחוק זה קובעים שמחויץ להקצבה המתחלקת לפי מאזן הכוחות הקיים עכשיו בכנסת, - שהמפלגה הגדולה מקבלת יותר והמפלגה הקטנה מקבלת פחות, - לא תוכל המפלגה להוציא לצרכי הבחירות יותר מאשר שליש נוסף על מה שהוקצב לה על-ידי החוק; ועל-ידי זה ניטל מהן השוויון במאבק לקראת הבחירות. אילו היתה מתקבלת ההצעה של מימון הבחירות לפי תוצאות הבחירות הבאות, מן הנמנע היה שיעלה דבר כזה על הדעת, כי אז היו כל המפלגות יוצאות למערכה מתוך כוחות שווים, וכל מי שהיה מצליח יותר, היה זוכה אחר-כך להשתתפות גדולה יותר של מימון המדינה בהוצאות הבחירות.

מנחם ידיד (גח"ל):

אתה מחפש תירוץ לכשלון?

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):

אני מחפש תירוץ שלא יהיה סילוף בחלוקה ושללא תהיה לזות-שפתיים. אולם לא זה העיקר.

אילו נתקבל העקרון שאנו מציעים, לא היינו צריכים להתווכח בעניין זה. אך אם העקרון הזה אינו מתקבל וקובעים את ההקצבה לפי המפלגות הקיימות,

— חוק הבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות בשנת תש"ל (מימון, הגבלת הוצאות ובקורת) (סנהדראי, אבנרי, פלד, קרגמן, ש. תמיר) —

הי"ר ט. סנהדראי:

רשות הדיבור לחבר הכנסת אבנרי, להנמקת הסתייגותו לסעיף 3.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

כבוד היושב-ראש. ברור שמגמת החוק הזה היא להקפיא את המימסד הקיים כמו שהוא. ברגע שנתקבל העקרון שהמימון הוא לפי הבחירות האחרונות, שאבד עליהן הכלת, ולא לפי הבחירות שאותן באים לממן — נקבע דבר זה למעשה.

למעשה, הצעתי הראשונה לסעיף זה כבר נדחתה, מפני שהיא התייחסה להסתייגותי לסעיפים הקודמים. הסתייגותי השנייה לסעיף זה באה לסתום חור, שנותן דווקא לפי השיטה המוצעת על-ידכם. אני רוצה להעיר לחבר הכנסת קרגמן, שאם אני מציע עכשיו תיקונים לשיטה שלכם, אין זה מחייב אותי לקבל את השיטה שלכם. גם לאחר שאני פוסל את כל השיטה עצמה, אני סבור שתפקידי הוא להסתייג מפרטים שלה שאינם בסדר במיוחד.

בשיטה שלכם נוצר מצב משונה: הרשימות הקיימות בכנסת הנוכחית מוקפאות, כפי שהסביר עכשיו חבר הכנסת שושטק, מבחינה כספית. לעומת זאת, אם תיווצר מחר רשימה חדשה, היא חפשיית לגמרי להוציא אפילו 20 מיליון ל"י. אם מחר יקים השר דיין רשימה חדשה משלו — ויש מי שדוחף אותו לכך — הוא יכול להוציא 20 מיליון ל"י ו-50 מיליון ל"י, כי אין לכך כל הגבלה. יש הגבלה על כל מי שנמצא בכנסת הזאת — בשבילי נקבע סכום קבוע, שמוותר לו להוציא, ואילו לאחרים אין כל הגבלה.

נתן פלד (המערך, עבודה—מפ"ם):

רק אם הוא מקבל את ההקצבה. אם תוותר על ההקצבה — אתה חפשי להוציא כמה שתצוה.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

בוודאי.

הי"ר ט. סנהדראי:

חבר הכנסת אבנרי מוגבל בזמן, תן לו להצטמצם בדבריו.

נתן פלד (המערך, עבודה—מפ"ם):

אני קורא לו קריאת ביניים.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

אינני מתנגד לקריאות ביניים.

באופן פורמלי אתה צודק. אך אם המגמה של החוק היא להגביל את ההוצאות — והרי זוהי העילה המצדיקה בכיכול חוק זה — ולכל מה שקיים כאן להוסיף עוד אלפי לירות, הרי זה דבר שאין הדעת סובלתו. איני מסכים שאפשר לקנות חופש-ביזוח על-ידי ויתור על ההקצבה. אני חושב שנכון יהיה לקבוע סכום מקסימלי של חצי מיליון לירות. שלכל גוף שאיננו נכלל ברשימה הזאת מותר יהיה להוציא.

הי"ר ט. סנהדראי:

רשות הדיבור ליושב-ראש הוועדה המשותפת.

ישראל קרגמן (יו"ר הוועדה המשותפת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. נתגלה פה דבר מעניין. מה רוצים המסתייגים? הם רוצים שלא יהיה חוק. הם רוצים שהפרק החשוב בחוק, אשר צריך למנוע ביוזב, אשר צריך להתור לקראת חסכון — לא יהיה. המסתייגים מבקשים שלא תהיה עליהם הגבלה, ושתינתן להם אפשרות לגייס כספים מן הבוחרים.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

עד הגבול של מה שיש למפלגה הגדולה ביותר.

ישראל קרגמן (יו"ר הוועדה המשותפת):

מובן שעד הגבול, הלא החוק הוא חוק הגבלה, הוא מגביל את הוצאת הכספים כדי שיעור של 120,000 לירות בתוספת שליש. אין ספק שכל מפלגה תאמר שהיא רוצה יותר, אבל אהנו רוצים למנוע תלות של המפלגות במוסדות כלכליים ולמנוע את המפלגות מלפנות למוסדות כלכליים, ולכן באה ההגבלה, והגבלנו את הדבר באופן-מה בצורה מתקבלת על הדעת. נכון, יש סיעות קטנות. סיעה קטנה, אולי תגדל ואולי תיעלם. אם תיעלם, אינני חושב שהכנסת תדרוש ממנה את הכסף בחזרה. יש להניח שהכנסת לא תדרוש את הכסף בחזרה. אין כאן שום עניין של קארטל, חבר הכנסת שושטק. ואני רוצה להזכיר, דע לך שחברי הכנסת אבנרי מתנגד שלמרכז החפשי תינתן הקצבה. איזה מין קארטל יש כאן?

כל הצעה הבאה לאפשר לסיעה כלשהי לגייס כספים נוספים ולהוציא אותם לצרכי בחירות — היא פסולה. אפשר כמובן לשנות את החוק, אלא שאז יבטל השינוי את העיקר שיש בחוק — הגבלה. לכן אני סבור שיש לדחות את ההסתייגות הזאת, מפני שאם תתקבל — כל החוק יהיה פרוץ.

חבר הכנסת פלד העיר, שהחוק איננו מחייב את המפלגות לקבל את הכספים הללו. אם חבר של סיעה מסוימת חושב ששכומים אלה אינם מספיקים לו, והוא רוצה לגייס כספים נוספים, הוא זכאי להשתחרר מן המסגרת הזאת ולהוציא כספים ללא הגבלה, ואז לא יבקר מבקר המדינה את הסיעה ההיא, ואז יעמדו לרשותה כספים אחרים. אבל אם סיעות מקבלות עליהן את החוק ומקבלות את הכספים — מן ההכרח שתהא מסגרת.

אינני מזלזל בסכומי הכסף העומדים לרשות המפלגות לצרכי בחירות. המימון הוא חלק חשוב במערכת הבחירות, אבל איננו קובע את הכל. אם מפלגה מסוימת חושבת שיש לה אהדה בקרב העם, היא תוכה עם הכסף ובלי הכסף, ויש מפלגות שגם הכסף לא יועיל להן. דבר זה נתון ביד הבוחר.

אני מציע לדחות את ההסתייגויות.

הי"ר ט. סנהדראי:

אנו עוברים להצבעה.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת א. שושטק
לסעיף 3 לא נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת א. אבנרי
לסעיף 3 לא נתקבל.

סעיף 3, בנוסח הוועדה, נתקבל.

— חוק הבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות בשנות תש"ל (מימון, הגבלת הוצאות ובקורת) (סנהדראי, אבנרי, מלד, קורגמן) —

הי"ר ט. סנהדראי :

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש) :
יש פה איי-הבנה מצדך. הוויכוח איננו על כך. ההערה מתייחסת לנסיעות בתוך העיר.

ישראל קורגמן (י"ר הוועדה המשותפת) :
אני רוצה לומר במלוא גילוי-הלב : מה הוא כל עניין ההסעה ומדוע הוא בא? כידוע, יש חילוקי-דעות בארץ לגבי השיטה הנהוגה אצלנו. בארצות אחרות נהוגות שיטות, שעל-פיהן רשאי הבוחר להצביע בכל מקום שהוא נמצא שם ביום הבחירות. אצלנו, אם אדם עקד את מושבו במאילת לתל-אביב, וטרם נרשם, אין הוא יכול להצביע בתל-אביב אלא עליו לנסוע לאילת. בשבילו זוהי הוצאה עצומה, ובצדק יאמר : מניין יש לי כל-כך הרבה כסף כדי לנסוע מתל-אביב לאילת? או שתעמידו קלפי בתל-אביב ותאפשרו לי להצביע בה, או שתתנו לי הסעה לאילת. מכאן שהוצאות ההסעה צריכות לחול על המדינה.

מקרה אחר הוא אם אדם חולה, למשל, נמצא בבית-חולים ואינו יכול לבוא לקלפי. מדוע אינו מפלגה או אירגון לא יסיעו אותו לקלפי? אנחנו בפירוש מדברים בחוק על הסעה מיוחד לשוב, ובתוך הישוב — אין כל בעיה. אני מציע להסיר את ההסתייגות.

הי"ר ט. סנהדראי :

אנחנו עוברים להצבעה.

הצבעה

התיקון של חבר-הכנסת א. אבנרי
לסעיף 4 לא נתקבל.

סעיף 4, בנוסח הוועדה, נתקבל.

התיקונים א-ג של חבר-הכנסת א. שוסטק
לסעיף 5 לא נתקבל.

סעיף 5, בנוסח הוועדה, נתקבל.

הי"ר ט. סנהדראי :

לסעיף 6 הסתייגות לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש) :
היא מתבטלת, מפני שהיא קשורה בהסתייגות הקודמת.

הי"ר ט. סנהדראי :

נמשיך איפוא בהצבעה.

הצבעה

סעיפים 6, 7, 8, 9 נתקבלו.

התיקון של חבר-הכנסת א. שוסטק
לסעיף 10 לא נתקבל.

סעיף 10, בנוסח הוועדה, נתקבל.

הי"ר ט. סנהדראי :

לסעיף 11 הסתייגות לחבר-הכנסת אבנרי. רשות הדיבור לחבר-הכנסת אבנרי, להנמקת הסתייגותו.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש) :
כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה. הסתייגותי שוב פשוטה, והיא אומרת שהמבקר יבקר את מערכת החשבונות של המפלגה בפרקי-זמן הקודם בשנה ליום הבחירות, והמאוחר בשנה מיום הבחירות, ובסוף הסעיף ייווסף : "המבקר יפרסם ברבים את תוצאות ביקורתו".

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אבנרי, להנמקת הסתייגותו לסעיף 4.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. ההסתייגות הזאת מובנת מאליה במידה כזו, עד שאין טעם להסביר אותה בהרחבה. אני רוצה רק להסב את תשומת-לב הציבור לעובדה שהסעיף הזה מעיד, יותר מכל סעיף אחר, על מהותו וכוונתו של החוק הזה. חלק גדול מאוד מביובו המפלגות הוא בדרך של שיחוד הבוחר ביום הבחירות. לוקחים אדם זקן, נכה, סתם אדם, ונותנים לו מונית לנסוע לקלפי, והוא רואה חובה לעצמו להצביע בעד המפלגה שנתנה לו את ההסעה. ביום הבחירות הייתי באשדוד, וראיתי שם צי של מאות מכוניות המסיעות בוחרים. זוהי דרך של שיחוד, שאנחנו מתנגדים לה. אנחנו מציעים שחמדיה עצמה תסיע לקלפי את הבוחרים הזקוקים לכך. הייתי אפילו מציע הצעה מרחיקה לכת — שביום זה תהיינה הנסיעות בארץ חינם.

נתן מלד (המערך, עבודה-מפ"ם) :

גם נסיעה לחוץ-לארץ.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש) :

על כל פנים, מה שאתם עושים כאן זהו דבר מעניין : את הנסיעות הארוכות, שהן יקרות, שהן לא כדאיות לכם — אותן אתם מואילים בטובכם להעביר למדינה, שהיא תישא בעול זה. ואילו את הנסיעות הקצרות, כאשר נדמה למפלגות שהרווח לפי הדרש הוא יותר גדול מן ההוצאה — את זה אתם מבקשים להשאיר לעצמכם. אין זה כן ולא ישר, והציבור יבין את זה היטב. אני מציע לקבל את ההסתייגות.

הי"ר ט. סנהדראי :

רשות הדיבור ליושב-ראש הוועדה המשותפת.

ישראל קורגמן (י"ר הוועדה המשותפת) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. אני מציע לדחות את ההסתייגות. אין אנו בונים על ראיית רע, שהכל רע, הכל שחור ; אולי נחזיק הדבר למישהו, אבל לרוב היושבים בבית הזה אין זה נחוץ. אנחנו בונים על הצד החיובי. הצד החיובי הוא בחוק כפי שהצענו ש"הסעת בעלי זכות הצבעה מתחום ובלותיו של ישוב אחד למשנהו ובחזרה, ביום הבחירות לשם הצבעה, תמומן מאוצר המדינה באמצעות ועדת הבחירות המרכזית ; ההסעה תבוצע בקווי תחבורה ולמרחקים שייקבעו על-ידי ועדת הבחירות המרכזית בהוראות, ובהתאם לנוהלים וסדרים שתורה עליהם." זאת אומרת, אנחנו מעבירים את העניין כולו לוועדת הבחירות המרכזית, ויש לי יסוד להיות סמוך ובטוח — גם הבית יכול להיות סמוך ובטוח — שוועדת הבחירות המרכזית, על חבר עובדיה, תארגן את העניין על הצד הטוב ביותר. כאשר יש מכשיר ממלכתי ומנגנון ממלכתי להסעת מצביעים מאילת לחיפה או מחיפה לתל-אביב, כאשר יש מנגנון שבודאי יהיה יעיל ויעמיד מכוניות או אוטובוסים לרשות תמצביעים — איזו מפלגה תוציא כספים לצורך זה? הרי זה דבר מיותר, והסתייגות זו כולה אין בה אלא פגיעה. ואילו אנחנו, כאמור, בנינו את העניין על צדו החיובי ולא על איזה אספקט שלילי.

לצורך בדיקת ההוצאות, את ההנחיות כיצד לנהוג, מתי מתחילה הביקורת ומתי מסתיימת, וכמה זמן לאחר גמר הבחירות יכול המבקר להניח את הדין וחשבון שלו, — הרי שפרק הזמן, אשר נקבע בחוק, מתאים, ועל כל פנים מבקר המדינה אומר שמבחינתו, מבחינת האפשרות הטכנית לערוך את הביקורת, הזמן מספיק לו כדי לבוא לכלל מסקנה אם מפלגה פלוגית או אלמונית נהגה או לא נהגה על-פי החוק.

אנחנו חייבים להיות עקרוניים ויסודיים בעניין זה. אי-אפשר לשלש פה נושא אחד שאיננו מתייחס למימון הבחירות, כי לא למערכת הכספים של המפלגות. אינני יודע, אבל נדמה לי שהמפלגות לא תרצינה לקבל זאת מפני שהן גופים וולונטריים, כלומר שמישהו, אפילו יחא זה מבקר המדינה, יבקר את חשבונותיהן. אם יתקבל חוק כזה — כי אז לא תהיה להן ברירה.

אני חולק גמרצות על האמירה, ש"מבקר המדינה, עם כל הכבוד" — וכל אחד מוסיף את המלים "עם כל הכבוד" — "לא יוכל לבקר". מדוע, חברי הכנסת, אנו צריכים לדבר כך על מבקר המדינה? סוף סוף, אין זה חוק אובליגטורי, שבו הכנסת מחייבת לפנות למבקר המדינה שיבקר, ומבקר המדינה אינו רוצה בכך, ורק משום שקיים חוק הוא עושה זאת. מבקר המדינה הביע הסכמתו לעשות זאת. והוא מקבל עליו את האחריות. הוא חושב שיוכל לעשות זאת. הוא חושב שיש לו מנגנון טוב לכך. אינני רוצה לומר שהביקורת תהיה ביקורת של מאה אחוז. גם בביקורת אחרת איננו מגיעים למאה אחוז. אבל זהו החוק הראשון מסוגו בארץ. וברוב הארצות אין חוק האומר שמבקר המדינה יבקר את החשבונות אחרי מערכת הבחירות, על-פי החוק המגביל את ההוצאות.

מדוע איפוא לא נעזר את מבקר המדינה ונאמר לו: "ישר כוחך, אתה הולך לעשות, בעקבות החלטה וחוק, דבר גדול, שמטרתו להביא לידי חסכון ולמנוע בזבזן והוצאות מיותרות.

ההצעה שמבקר המדינה יבדוק את חשבונותיהן של המפלגות שנה לפני הבחירות אינה שייכת לחוק זה. ואסור לערבב מין בשניו מינו.

אשר ליכולתו של מבקר המדינה לערוך את הביקורת, עלינו לסמוך על מבקר המדינה. אני שמח שהוא נתן ידו לכך.

היו"ר ט. סנהדראי :

הכנסת תעבור להצבעה.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת א. אבנר
לסעיף 11 לא נתקבל.

סעיף 11, בנוסח הוועדה, נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת א. אבנר
לסעיף 12 לא נתקבל.

סעיף 12, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר ט. סנהדראי :

אני מעמידה להצבעה את הסתייגותו של חבר הכנסת שוסטק לסעיף 13.

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי) :
אני מבקש לנמק הסתייגותי.

אני מאמין שביקורת החשבונות המתייחסת לפרק-זמן קצר של כמה שבועות היא פיקטיבית, ועם כל הכבוד למבקר המדינה, אין כל אפשרות לעשות ביקורת כזאת בצורה אמיתית. אפשר להעביר הוצאות קדימה, אפשר להעביר הוצאות אחורה. אין כל אפשרות לרואה-חשבון, אפילו יהיה המוכשר ביותר, על-פי הכתוב בחוק זה לעשות ביקורת אמיתית. אפשר בקלות להציג למבקר ספר-חש-בונות מצויין, שלא יכלול את האמת.

זאת ועוד. לפי מה שנקבע, יהיו, כנראה, הבחירות להסתדרות בדיוק לפני הבחירות לכנסת. ממילא אפשר להעביר חלק גדול מאוד מההוצאות הבחירות לכנסת, כביכול, אל הוצאות הבחירות להסתדרות. אלה הן לרוב אותן המפלגות, אותן האותיות לרשימות, ואין כל אפשרות להבדיל בין נאום או אסיפה למטרה זו או למטרה אחרת. על כן, אם לא ננהיג ביקורת אמיתית, כלומר ביקורת שתכלול פרק-זמן של לפחות שנה לפני הבחירות ושנה אחרי הבחירות — לא תהיה הביקורת ביקורת אמיתית.

בסוגריים אוסיף שאחת מפעולותי הראשונות בכנסת היתה להגיש הצעת חוק, לפיה אסור לקיים בחירות לאירגונים גדולים בשנה האחרונה שלפני הבחירות לכנסת — וזאת מאותה הסיבה עצמה.

דבר שני: על המבקר צריכה להיות מוטלת החובה לפרסם ברבים את תוצאות הביקורת. הציבור משלם בעד הבחירות האלה, לפי הצעת חוק זו, וזכותו של הציבור לדעת מה הם מימצאי המבקר.

ברשותה של כבוד היושבת-ראש, אנמק גם את הסתייגותי הבאה, הנוגעת לאותו עניין. ההסתייגות אומרת שיש להוסיף בסעיף קטן (א) את המלים: "חשבונות לגבי הזמן שלפני 10 בספטמבר 1969 יומצאו על-ידי המפלגות למבקר תוך עשרה ימים מיום היכנס חוק זה לתקפו, ולגבי הזמן שלאחר מכן עשרה ימים מיום דרישת המבקר". תיקון זה דרוש למקרה שהסתייגותי תתקבל, ותקופת הביקורת תשתרע על פני שנה לפני הבחירות ושנה אחרי הבחירות.

היו"ר ט. סנהדראי :

רשות הדיבור ליושב-ראש הוועדה המשותפת.

ישראל קרגמן (יו"ר הוועדה המשותפת) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. אם מישו מחברי הכנסת רוצה להציע חוק ולגייס תמיכה בו, הדרך פתוחה לפניו. אני מתכוון לחוק בדבר ביקורת של הוצאות המפלגות. לפי שעה המפלגות אינן גופים מולאמים, כי אם גופים וולונטריים, והן יכולות להחליט, כל מפלגה לעצמה, אם היא רוצה שחשבונותיה יבדקו על-ידי מבקר המדינה או שאיננה רוצה בכך. ואגב אורה, אין זה מחייב את מבקר המדינה לבקר, כי צריך להיות חוק מפורש לשם כך. אם מישו לא הצליח לגייס תמיכה לחוק מעין זה, לא צריך להגביר את הנושא הזה דרך אגב. צריך להיות אומץ-לב ציבורי ללחום על כך שתהיה ביקורת על הוצאות המפלגות, אבל אם אין חוק כזה — ולכל אחד דעה משלו בעניין — אי-אפשר לדרוש ממבקר המדינה שיתחיל לבקר את חשבונות המפלגות, לפי חוק מימון הבחירות, שנה לפני שהן בכלל עוסקות בענייני בחירות.

לפנינו חוק למימון בחירות, והוא קובע את התקופה

חוברת י"ח, ישיבה שע"ח

— חוק הבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות בשנת תש"ל (מימון, הגבלת הוצאות ובקורת) (סנהדרא, שוסטק, קרגמן, חביבי, אבנרי) —

מאזן. אם תעשו מעשה כזה, אולי ילמדו מכם יתר המפלגות.

על כל פנים, אני רוצה לציין שהדבר האחד אינו קשור בשני. רק המקבלים תמיכה או הקצבה מאוצר המדינה חייבים להיות מבוקרים. כל היתר יעשו כהכנתם וכחפצם.

מכיוון שאני מגיב שלא אעלה עוד לדוכן היום, רוצה אני בהדמנות זו להודות לכל אלה שנתנו יד להכנת החוק וליוזמי החוק. בעיקר אני רוצה להודות למבקרי החוק השונים. מקצתם ביקרו את החוק מתוך תמימות; מקצתם מתוך חוסר ידיעה ומקצתם מתוך רשעות. אבל לאלה ולאלה אני רוצה להודות. חוק זה, שהוא הראשון מסוגו בעשרים שנה, עמד במבחן הביקורת. אני משוכנע שאלה ששללו את החוק — לא פרט זה או זה בו, שעלו להשתנות במרוצת הזמן — מבחינה עקרונית, יצטערו על כך, ויצטערו על הביקורת שלהם; הם יבינו — והמציאות תוכיח זאת — שחוק זה הוא תרומה חשובה לקביעת נורמות טובות יותר מכפי שהיו במאבקים הפוליטיים של המפלגות עד היום. אין לי כל ספק שהמפלגות ירצו להופיע בהתאם לחוק שיתקבל בקריאה השנייה והשלישית.

הי"ר ט. סנהדרא:

חבר-הכנסת שוסטק, האם ויתרת על הסתייגותך לסעיף 13?

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):

ויתרתי על הסתייגות אחת. אני עומד על הסתייגותי שאחרי סעיף 13 ייווסף סעיף 13א.

הי"ר ט. סנהדרא:

נעבור להצבעה.

ה צ ב ע ה

סעיף 13 נתקבל.

הצעת חבר-הכנסת א. שוסטק להוסיף, אחרי סעיף 13, סעיף 13א לא נתקבלה.

סעיף 14 נתקבל.

הי"ר ט. סנהדרא:

לתוספות יש הסתייגויות לחברי-הכנסת חביבי ואבנרי.

אמיל חביבי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
אני הסרתי את הסתייגותי.

הי"ר ט. סנהדרא:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אבנרי, להנמקת הסתייגותו.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה. כל ההסתייגויות שנשאר לי כרוכות למעשה יחד, והן שייכות לתופעה המשונה של קיום 124 חברי כנסת. אני מבקש מראש לא לראות בדברים, שאותם אני מוכרח לומר עכשיו, פגיעה אישית במישהו.

הי"ר ט. סנהדרא:

חשבתי שנימקת אותה. אם לא — בבקשה.

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. אנו מציעים, שמפלגה הרוצה לוותר על ההקצבה, ינתן לה הדבר. וכן, שמפלגה המוותרת על ההקצבה, לא יחולו עליה סעיפי החוק. אולם איננו מציעים הפקר. איננו מציעים שמפלגה תוכל לממן את הוצאות הבחירות שלה, כפי שהיא רוצה, מתוך שרירות-לב וללא כל ביקורת של מבקר המדינה. אנו אומרים: גם אם מפלגה מוותרת על הקצבת המדינה, ומשתתפת בבחירות תוך מימון ההוצאות בכוחותיה שלה, חייבת היא להעמיד ניהול חשבונות הכספים, לצרכי הבחירות, לביקורת מבקר המדינה.

אני חושב שאינני צריך לנמק מדוע הדבר הגיוני. מי שרוצה לממן את הבחירות על-ידי מימון המדינה לפי חוק זה, חייב לקבל עליו את הזכויות והחובות הנובעות מן החוק. אם הוא מוותר על זכות ההקצבה, אין צריכות לחול עליו חובות החוק, להוציא את החובה העיקרית, שהיא נשמת החוק — פיקוח של מבקר המדינה על מימון ההוצאות.

לכן אני מציע שאחרי סעיף 13 יתווסף סעיף 13א: "רשאית מפלגה שלא לקבל את סכום ההקצבה המגיעה לה על-פי חוק זה, ולא יחולו עליה סעיפי החוק. אולם בכל מקרה חייבת המפלגה להעמיד את ניהול חשבונותיה הכספיים לביקורת מבקר המדינה".

הי"ר ט. סנהדרא:

רשות הדיבור ליושב-ראש הוועדה המשותפת.

ישראל קרגמן (י"ר הוועדה המשותפת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. צר לי מאוד שחבר-הכנסת שוסטק לא הרגיש בחולשת הסתייגותו לסעיף 13. מצד אחד אנו דורשים ביקורת, ביקורת מלאה וקפדנית, שלא יהיו בה פרצות; ומצד שני בא חבר-הכנסת שוסטק ומציע, שאם מבקר המדינה מצא פגמים — ופגמים פירושם שמפלגה הוציאה יותר מההיתר רשאית להוציא...

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):

אמרתי שאני מוותר על הסתייגות זו.

ישראל קרגמן (י"ר הוועדה המשותפת):

אני מקבל זאת.

אמרתי בקריאה הראשונה של חוק זה, כי מי שרוצה שמבקר המדינה יבקר את חשבונותיו, יפנה אל מבקר המדינה. אמרתי לחבר-הכנסת שוסטק: יהי נא מישהו חלוץ, ללא קשר עם חוק זה, ויציע למבקר המדינה לבקר חשבונות מפלגתו. מדוע צריך הדבר להיות קשור בחוק זה? זהו חוק מסוים הקובע, שכל המקבל כספים מן המדינה צריך לעמוד לביקורת מבקר המדינה. מי שאינו מקבל כספים מאוצר המדינה, זכאי לעשות מה שירצה. אני ממליץ לפני המרכז החפשי, שהיה חלוצים ויפנו למבקר המדינה שיבקר חשבונותיהם. אנג, הביקורת אינה חייבת להיעשות על-ידי מבקר המדינה. היא יכולה להיעשות על-ידי רואה חשבון, שיבקר את החשבונות ויפרסם

— חוק הבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות בשנת תש"ל (מימון, הגבלת הוצאות ובקורת) (אבנרי, שם-טוב, ש. תמיר, סנהדראי, קרגמן) —

הכנסת כהן-צידון מצא את דרכו האידיאולוגית אל סיעת המרכז החפשי דווקא ביום שיהיה היום האחרון הפתוח אצל חברי-הכנסת קרגמן ובדעים להעברת 120,000 לירות נוספות מכספי משלם המסים לסיעה הזאת. בכל זאת הדבר מעיד קצת על האסתיטיקה הכללית של הצעת חוק זו.

ויקטור שם-טוב (המערך, עבודה-מפ"ם):
זה מעיד על אסתיטיקה, אבל לא של הצעת החוק.

אורי אבנרי (העולם הזה-כוח חדש):
הצעת החוק גרמה לכך. אילו היתה הצעת החוק אומרת: כל סיעה תקבל 120,000 לירות לכל חבר כנסת ביום האחרון של הכנסת השישית — כל הכבוד, כל חבר כנסת חפשי להחליט לאן הוא רוצה ללכת עם הכסף שלו.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):
אז פתאום זה מגיע? אז לחברי הכנסת יש משמעות?

אורי אבנרי (העולם הזה-כוח חדש):
אני דוגל בריבונות המוחלטת של חבר הכנסת לפרוש מכל מקום, להצטרף לכל מקום. אבל אם הוא פורש, אז לא יוכל להיות שגשגות סיעה בת 26 חברים. המוח שלי אינו תופס זאת, זוהי תופעה מטאפיזית: אדם אחד אינו עוזב את המקום, שבו הוא נמצא, ובכל זאת מגיע למקום אחר.

הפרשה של חבר-הכנסת כהן-צידון נוגעת לחוק זה, כי מה קרה משהו מוזר ביום מסויים.

הי"ר ט. סנהדראי:
רשות הדיבור ליושב-ראש הוועדה המשותפת.

ישראל קרגמן (יו"ר הוועדה המשותפת):
גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת. אין אדם צריך להיות בעל דמיון עשיר כדי לתאר לעצמו מה היה חבר-הכנסת אבנרי אומר מעל במה זו אילו היינו מחליטים לא לכלול את המרכז החפשי ולנהוג לפי 120 חברי כנסת, לפי תוצאות הבחירות, — איזה מין דיבורים היו נשמעים כאן על רמיסת זכויות המיעוט, על אי-התחשבות במיעוט, וכו'.

קראתי ושמעתי, גם בסיעתי וגם פה, שמדברים על 124 חברי כנסת. היתה זו גדלות של הרוב שיכול היה בקלות להחזיר את זה, כדי למנוע את הדיבורים על 124 או 122 חברי כנסת. זו היתה גדלות של הרוב, והוא הוכיח אותה גם במקרה זה. אני רוצה לומר גם לזכותם של אנשי גח"ל, שיש פה בכל זאת איזו רגישות בעניין זה...

שמואל תמיר (המרכז החפשי):
זו אינה זכות שלהם. זו זכות שלנו.

(קריאות מספסלי גח"ל והמרכז החפשי)

ישראל קרגמן (יו"ר הוועדה המשותפת):
הרוב יכול היה להתעלות על מנת להסדיר את העניין, כדי שהכל יהיו כלולים בחוק זה. חושבני שבכך עשינו מעשה טוב, ועמדנו במבחן של הגיונות. אמנם אומרים שסכום זה של 480,000 לירות הוא על חשבון משלם המ-סים. אבל חוק זה יחסוך לאזרחי הארץ עשרות מיליוני לירות.

יש פה תופעה של סיעה של ארבעה חברי כנסת, סיעת המרכז החפשי. ארבעה אלה לא ירדו משום סיעה, מכיוון שהסיעה שממנה פרשו נשארה לפי החוק במלוא כוחה, של 26 חברי כנסת. צצה סיעה חדשה שלא באה משום מקום לפי החוק והגדילה את מספר חברי הכנסת ל-124. דבר זה מעוגן בשתי התוספות לחוק, שמהן נובע האופי הקנונייטי של הצעת החוק.

למה אני אומר אופי קנונייטי? אילו היה נקבע קריטריון — הרכב הכנסת ביום הראשון שלה, הרכב הכנסת ביום האחרון שלה, או הרכב הכנסת היום, קריטריון כל-שהוא שאפשר להתווכח עליו — הייתי מבין זאת. כדי להימנע מלקבוע קריטריון כזה, חיברו יוזמי החוק את התוספות השמיות, אד-פרסונם, אולי צריך להגיד אד-פראקציונם, תוספות שהם פרי של הידברות בין המפלגות.

קודם כל אני רוצה להעיר שיש פה דבר מוזר, גם מבחינה ציבורית. יש פה סיעה של המרכז החפשי. היא לא התייצבה מעולם לבחירות. איננו יודעים מה דעת הבוחר עליה. היא נולדה כתוצאה מהשתלשלות מסויימת בתוך סיעת גח"ל. אין זה ענייני לומר מי אשם ולמה זה בא. אבל היא מקבלת עכשיו, לפי הצעת החוק, כחצי מיליון לירות, אפילו אם לא תעבור את אחוז החסימה. אינני מאחל לה הצלחה, מכיוון שאני מתנגד לדעותיה.

ניקת, לעומת זאת, את המפלגה הקומוניסטית היש-ראלית. מפלגה זו עמדה למבחן הבוחר, קיבלה כך וכך קולות. ודאי לא היה לה קל, אבל היא עברה את אחוז החסימה. היא מקבלת הקצבה של 120,000 לירות. לעומת זאת, סיעה שאינה אינו יודע מה כוחה הציבורי האמיתי, אם בכלל יש לה כוח ציבורי או לא, נקבע לה באופן שרירותי סכום של חצי מיליון לירות, על חשבון משלם המסים.

אינני החסיד המושבע ביותר של משאלי דעת-קהל. עדיין לא הגענו בארץ למידה של דיוק אמריקני בנושא זה. בכל זאת מוזר שבכל המשאלים, בלי יוצא מן הכלל, הסיעה הזאת מקבלת 1%, 1.5%, ולפי משאלים אלה ספק אם תעבור את אחוז החסימה.

לפי מה נקבע הסכום של חצי מיליון לירות? אילו היתה סיעת גח"ל מתנדבת ואומרת: אני מוותרת על 480,000 לירות, כמו שווייזרה מפלגת העבודה — היה זה דבר יפה. מפלגת העבודה ויתרה על 120,000 לירות, הסכום הזה נשאר אצל המפלגה הליברלית העצמאית. חברי-הכנסת הרדי עבר למפלגת העבודה, הכסף שלו — לא. זה לפחות אסתטי. אבל פה הכסף לא נלקח מן המפלגה שממנה פרשו האנשים, אך האנשים שפרשו מקבלים את הכסף. זוהי הבעיה של המרכז החפשי וגח"ל.

בתוך בעיה זו יש בעיה קטנה נוספת של המרכז החפשי וגח"ל. פרשה קטנה זו מעידה על החוק אולי יותר מכל דבר אחר. לפני שבועיים קם חבר-הכנסת כהן-צידון והכריז מעל הדוכן, בפאתוס האופייני לו: אני הולך לבחירות, רות, הקמתי סיעה עצמאית, אני הולך לבחירות כסיעה עצמאית. כעבור שלושה ימים קראנו פתאום בעתונות שחבר-הכנסת כהן-צידון הצטרף למרכז החפשי. במקרה אירע הדבר ביום האחרון לפני סגירת הדלת על התוספת השנייה של חוק זה. לא לי לקבוע מה הקשר בין ההצטרף מות ובין סמיכות שני התאריכים. אך מוזר שחבר-

חוברת י"ח, ישיבה שע"ח

— חוק הבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות בשנת תש"ל (מימון, הגבלת הוצאות ובקורות) (סנהדראי); חוק המהנדסים והאדריכלים (תיקון) (סנהדראי, ארם, הקטין, י. ש. שפירא) —

הז"ר ט. סנהדראי:

אני מעמידה את חוק הבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות בשנת תש"ל (מימון, הגבלת הוצאות ובקורות), תשכ"ט—1969, להצבעה בקריאה שלישית.

ה צ ב ע ה

חוק הבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות בשנת תש"ל (מימון, הגבלת הוצאות ובקורות), תשכ"ט—1969, נתקבל.

הז"ר ט. סנהדראי:

הכנסת תעבור להצבעה.

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר הכנסת א. אבנרי לתוספת הראשונה לא נתקבל.
התוספת הראשונה, בנוסח הוועדה, נתקבלה.
הצעת חוק של חבר הכנסת א. אבנרי לתוספת השנייה לא נתקבלה.
התוספת השנייה, בנוסח הוועדה, נתקבלה.

ז. חוק המהנדסים והאדריכלים (תיקון), תשכ"ט—1969 (*) (הצעת חבר הכנסת מ. ארם)

הז"ר ט. סנהדראי:

הכנסת תעבור לסעיף הבא בסדר־היום: חוק המהנדסים והאדריכלים (תיקון), תשכ"ט—1969, —, הדיבור חוק של חבר הכנסת ארם, דיון מוקדם. רשות הדיבור לחבר הכנסת ארם.

ציבורית, יקבלו גושפנקה של ועדה מוועדות הכנסת. אני מציע שזו תהיה ועדת העבודה.
אני מציע להעביר את הצעת החוק לדיון טרומי בוועדת העבודה.

הז"ר ר. הקטין:

רשות הדיבור לשר המשפטים, לתשובה.

משה ארם (המערך, עבודה—מפ"ם):

גברתי היושבת־ראש, כנסת נכבדה. יש לי הכבוד להביא לפני הכנסת הצעת חוק המהנדסים והאדריכלים (תיקון), תשכ"ט—1969. התיקון מורכב למעשה מסעיף אחד, שאסביר משמעותו בקיצור נמרץ.

אני מציע תיקון בסעיף 12 לחוק המהנדסים והאדריכלים, תשי"ח—1958. סעיף 12 לאותו חוק ינוסח כלהלן: "השר רשאי, לאחר התייעצות במועצה ובאישור ועדת העבודה של הכנסת, לייתר בתקנות פעולות למהנדס רישוי או לאדריכל רישוי. משיחידה פעולה כזו, לא יבצענה אדם אלא אם הוא בעל רישיון לפי סעיף 11".

התיקון בא למנוע תקלה שעלולה להיות חמורה. מדובר בייחוד פעולות המקנה מונופול לקבוצת עובדים אחת, וממילא מגביל כתוצאה מכך את פעילותן המקצועית של קבוצות עובדים אחרות. ייתכן שזה נכון וייתכן שלא. ייתכן שזה יבוא לידי ביטוי במציאות וייתכן שלא. אבל דבר אחד ברור: תקנות מסוג זה, העוללות לפגוע בקבוצה מסויימת של עובדים, ראוי שתקבלנה את הגושפנקה של ועדה של הכנסת. במקצת עות אחרים המוסדרים על־ידי החוק, כגון רופאים, עורכי־דין, מוזיקאים, שמאים, רואי־חשבון ואחרים, ייחוד הפעולות נקבע בחוק גופו. מאחר שלגבי המהנדסים והאדריכלים לא נקבע הדבר בגופו של החוק, מתקין השר תקנות. אבל מותר לכנסת, ואף חובה עליה, לקבוע שכל תקנות מסוג זה, שיש להן השלכה ומשמעות

שר המשפטים י. ש. שפירא:

גברתי היושבת־ראש, כנסת נכבדה. אני לא אתנגד להעברת הצעת החוק לוועדת העבודה, אם כי אני אומר זאת שלא בהתלהבות יתירה. אני חושב שבשבועות הקרובים נביא לפני הכנסת הצעת חוק יסוד: דרכי חקיקה, שבה נציע שכל חקיקת־המשנה, הנעשית על־ידי שרי הממשלה, תהיה נתונה לביקורת הכנסת. לא אדבר עכשיו על פרטים. הפרטים יבואו בהצעת החוק. ואז כמובן תתן הכנסת דעתה וגם החלטתה. לא יהיה איפוא מצב שיש חקיקת־משנה, שבאה לאישור ועדות הכנסת, ויש חקיקת־משנה שאיננה באה לאישור ועדות הכנסת, אלא יהיה שוויון, תהיה אוניפורמיזציה של הביקורת. אבל בינתיים אי־אפשר לבטל דברים על־ידי הבטחות לעתיד.

לכן אני מסכים שהצעת החוק תועבר לדיון טרומי בוועדת העבודה של הכנסת.

הז"ר ר. הקטין:

אני מעמידה להצבעה את ההצעה להעביר את הצעת חוק המהנדסים והאדריכלים (תיקון), תשכ"ט—1969, לדיון טרומי בוועדת העבודה.

ה צ ב ע ה

ההצעה נתקבלה.

ה. הצעה לסדר-היום

הפסקת הבנייה הציבורית בירושלים לאור ההחלטה על ויסות הבנייה

הז"ר ר. הקטין:

הכנסת תעבור להצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת זר: הפסקת הבנייה הציבורית בירושלים לאור ההחלטה על ויסות הבנייה. רשות הדיבור לחבר-הכנסת זר.

מרדכי זר (המערך, עבודה-מפ"ם):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. זכינו ותקופת המיתון תמה. אני מקווה: לבלי שוב, ושלא יהיה צורך לחזור להפסקת עבודות בארץ. ברחבי הארץ נעשית עבודת בנייה עצומה ורחבת-ממדים. עקב פעולות הממשלה: התרחבות התעשייה, בניית שיכונים, מבני תעשייה, בתי-ספר, מפעלים, שיכוני עולים ועוד, מורגש בזמן האחרון חוסר בידים עובדות, עד כי הממשלה החליטה על סדרי עדיפות על-ידי ויסות הבנייה הציבורית.

דבר זה כשלעצמו הוא לגיטימי ומחוייב-המציאות, אך החלטה זו פוגעת פגיעה רצינית ביותר בירושלים, בבנייה, בכוח-קליטתה ובהתרחבותה. לדעתי, לא ייתכן ואסור שהחלטה זו תחול על ירושלים השלמה.

זה שנים שאנו מדברים על פיתוחה של ירושלים. הוקמה ועדת שרים מיוחדת לטיפול בבניית ירושלים, בבנייה ובהתפתחותה. והיא מדבה לעשות למען מטרה זו, ובכל צעד ושעל אנחנו מרגישים את פעולתה זאת, אם כי יש קשיים בביצוע המשימות.

ההחלטה האחרונה תפגע פגיעה רצינית ביותר באפשרות הבנייה של ירושלים, שבלעדיה אין אפשרות לקליטת אנשים נוספים בעיר, דבר שאנחנו מדברים עליו מדי יום ביומו.

חברי כנסת, היקף ההשקעות בבנייה, למעט עבודות כבישים, ביוב ופיתוח, הסתכם בשנת 1968 בירושלים בסכום של 100 מיליון לירות בערך, לעומת 250 מיליון לירות הצפויות בשנת 1969. מזה השקעה במגורים בשנת 1968 - 52 מיליון לירות; המשך בנייתם של בניינים שלא למגורים, בניינים ציבוריים - 47 מיליון לירות; שינויים והתאמות במבנים הקיימים - 5 מיליון לירות.

לעומת זאת, סך 250 מיליון לירות של שנת 1969 מתחלק: 121 מיליון לירות - השקעה בבנייה למגורים; 52 מיליון לירות - המשך הבנייה שלא למגורים, קרי בנייני ציבור; 18 מיליון לירות - שינויים ולהתאמות במבנים הקיימים. אם כן, בבניית בניינים ציבוריים כמעט לא חלה עלייה גדולה, הפרש של 5 מיליון לירות לעומת שנת 1968.

זה שנים שאנו מדברים על העברת כל משרדי הממשלה לירושלים. לפני המיתון היו קשיים בדרך. בתקופת המיתון נאמר שאין אפשרויות בנייה, ובצדק. כיום, ועדת הוויסות פסלה למעשה את המשך הבנייה של משרד השיכון, משרד העבודה, בית-המשפט העליון ומע"ץ. עניין העברת המשרדים ידחה, מי יודע לכמה זמן, כי בלי מבנים לא יועברו המשרדים, ואנו שוב דורכים במקום.

בעיה רצינית ראשונה-במעלה הרי זה עניין הבאת עולים לירושלים. איני מגלה סוד באמרי שלמעלה

מ-50% מן העולים המגיעים לארץ מביעים רצונם להשתקע בירושלים, ואין כל אפשרות להיענות לבקשתם, כי אין דירות בירושלים לא בשיכוני עולים ולא בבניינים פרטיים.

לא פעם פנו אנשי ירושלים ותבעו לבנות ולהחיש בניית שיכוני עולים בירושלים. היה זה לפני שנתיים שלוש, מתוך אמונה שיבואו עולים, כי ירושלים קוסמת לכל. כך היה לפני מלחמת ששת הימים, ובמיוחד לאחר מלחמת ששת הימים.

ירושלים מסוגלת לקלוט את העלייה המגיעה כיום מארצות הרווחה, של בעלי מקצועות חפשיים, וזאת מהיותה עיר האוניברסיטה, עיר בתי-האולפנה הגבוהים, עיר שמדוכים בה משרדי הממשלה עם כל האפשרויות הנובעות מכך.

לצערנו, ירושלים אינה קולטת כיום עלייה, כי לא דאגנו קודם-לכן. האם נחזור על המשגה הוה-שוב? החלטות ועדת הוויסות תביא לידי הגבלת הקליטה בירושלים. ועדת הוויסות החליטה להפסיק או למנוע בניית שמונה-עשר בתי-ספר וגני-ילדים, בניית "המשביר לצרכן", בניית המרפאה המרכזית של קופת-החולים, בנייה בהר הצופים. גשאלת השאלה: אם לא יהיו שירותים אלה, שבלעדיהם אין לתאר אפשרויות גידול והרחבה וקליטת עולים בירושלים, כיצד תוכל העיר לגדול ולהתפתח? כיצד יגדל מספר התושבים היהודיים בירושלים? לים? ירושלים השלמה זקוקה למקסימום עולים, למקסימום תושבים יהודיים אחרים שיבואו וישתקעו בה. כלי שירותים אלה, בלי בתי-ספר, מרפאות ושירותים אחרים, כיצד ניתן להגשים את הרצון ואת ההכרחות המרובות על ייחודה של ירושלים?

מכאן לבניית כוח-האדם. אני יודע את המגבלות בעניין זה ומכיר את הקשיים הקיימים. על בעיה זו ניתן להתגבר לא על-ידי ויסות הבנייה בירושלים, אלא על-ידי פתרון רדיקלי לבעיית כוח-האדם בבנייה. כיום עובדים בירושלים בבניין כ-5,000 פועלים מקצועיים ואחרים, יהודים ולא-יהודים, מירושלים המאוחדת ומן הגדה. לצורך ביצוע התכניות הקיימות להשקעה בבניין בשנת 1969, בסך 250 מיליון לירות, דרושים כ-4,000 פועלי בניין נוספים, מהם כ-1,000 בעלי-מקצוע. יש אפשרות להעביר פועלים ממקומות אחרים לירושלים, "סולל בונה" וקבלנים אחרים יכולים לתרום תרומה גדולה בדרך. אני בטוח שאם תועבר הגזירה של ויסות הבנייה, ויכלו אלה לתרום את תרומתם. במיוחד צריך לעשות מאמצים להכשיר בעלי-מקצוע החסרים בבניין, בעיקר בעבודות פנים, טפסנות, ברזלנות וכו'. לפי חוות-הדעת של אגודת פועלי הבניין, אלה הם המקצועות החסרים. על-ידי לימוד מקצוע בזמן הבנייה, כפי שהיה הדבר בשנים 1950-1955, כאשר היה זרם גדול של עלייה לארץ ולא היו פועלים, ניתן ללמד את הפועלים האלה את מקצוע הבנייה.

עניין זה, רבותי חברי הכנסת, נחוץ לנו גם מבחינה לאומית. לא ייתכן שענף הבנייה יהיה נחלתם של פועלים מן הגדה. זה הזמן להחזיר עטרה ליושנה, ושפועלים יהודיים יעבדו בכל ענפי הבנייה באלפיהם.

שידוע לי, איננה מדויקת: לא החליטו להפסיק את ההכנות להקמת בניין בית-המשפט העליון. לא, לא, לא לפי האינפורמציה שלי. אילו החליטו — היה מישור אחר מערער, עוד לפני שהיה העניין מגיע לכנסת. אבל אני חושב שהנושא דאוי לכך ששר העבודה ואנשיו יופיעו לפני ועדת העבודה, יסבירו את הדברים ויעשו את המאמץ הגדול ביותר כדי למלא את התביעות הצודקות שהביא חבר-הכנסת זר בדבריו.

לכן, כפי שאמרתי, אני מציע להעביר את הנושא לוועדת העבודה.

היו"ר ר. הקטין:

האם חבר-הכנסת זר מסכים להצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה?

מרדכי זר (המערך, עבודה-מ"פ):
מסכים.

היו"ר ר. הקטין:
נצביע איפוא.

הצבעה

ההצעה להעביר את העניין לוועדת העבודה נתקבלה.

ט. שאלות ותשובות

6. האם מוסר מר כנען דו"ח לנציג כלשהו של ממשלת ישראל על מגעיו המרובים והתכופים בירדן?
7. האם נבדקה האפשרות כי שליחויותיו התכופות של מר כנען נעשות בשירות מדינה עוינת או אירגון עויין?

8. אם נבדקה האפשרות — מה העלו המסקנות?
9. האם נבדקה האפשרות כי מר כנען משמש במסעותיו צינור להעברת כספים?

10. אם נבדקה אפשרות זו — מה המסקנות?
11. הדיוע לממשלת ישראל דבר על אפשרות יציאתם של ראשי ציבור ערביים מכאן בשליחויות ציבוריות לרבות-עמון?

12. אם ידוע — מה ידוע על טיבן של שליחויות אלה?

שר-הבטחון מ. דיין:

ראש עיריית שכם, מר חמדי כנען, וכן נכבדים אחרים מבין תושבי הגדה ורצועת עזה נוסעים מדי פעם לירדן (ומשם אף ממשיכים לעתים לארצות אחרות). נסיעותיו של מר חמדי כנען הן, מבחינתנו, פרטיות ואין הוא מתבקש למסור לנו דו"ח עליהן.

בשאלת העברת כספים, ראה תשובתי לשאלה נוספת על שאלתה שלך מיום 4 בפברואר 1969.

היו"ר ר. הקטין:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת תמיר.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

אדוני שר הבטחון, בנסיעות אלו של ראשי ערים, אנשי ציבור, ובכלל בנסיעות הלך ושוב דרך הירדן —

כעת האפשרות והזמן ללמד בני ישראל מלאכת הבניין מתוך הערכה וגאווה, כפי שהיה הדבר פעם, גאווה על היותם פועלי בניין הבונים את הארץ ואת ירושלים. ירושלים השלמה ראויה ליחס מיוחד, לראייה אחרת מאשר כל מקום אחר בארץ. בזה אינני ממעיט במאומה את הצרכים הרבים האחרים, אבל לגבי ירושלים צריכה להיות מדיניות שונה.

החלטה זו של ועדת הוויסות בבנייה לגבי ירושלים איננה מוצדקת, ואנו חייבים לבטלה.

לכן הרשיתי לעצמי להעלות בעיה זו על סדר-יומה של הכנסת, ואני מבקש דיין.

היו"ר ר. הקטין:

רשות הדיבור לשר המשפטים, לתשובה.

שר-המשפטים י. ש. שפירא:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. שר העבודה ביקשני להשיב על הצעה זו, כמו על הצעת החוק של חבר-הכנסת ארם.

אינני חושב שהשאלה אשר העלה חבר-הכנסת זר יכולה להתברר באופן שיביא תועלת לעניין — תועלת מעשית — במליאת הכנסת. אין ספק בדבר שכל טענותיו צודקות. האינפורמציה שלו רק בנקודה אחת, עד כמה

היו"ר ר. הקטין:

נעבור עתה לשמיעת שאלות ותשובות.

1. **נסיעותיו של ראש עיריית שכם, מר חמדי כנען, לרבות-עמון**

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר הבטחון ביום י"ב בכסלו תשכ"ח (3 בדצמבר 1968):

ביום 23 בנובמבר 1968 יצא מר חמדי כנען, ראש עיריית שכם, לרבות-עמון, לביקור שהוגדר על-ידי מקורביו כ"חשוב ביותר". חוגים אלה מסרו כי מר כנען ינסה בביקורו ברבות-עמון להביא בפני שלטונות ירדן את דבר מנהיגי הערבים כאן על הירדניות המצב באזור, נוכח פעולות החבלה האחרונות והתסיסה בקרב הנוער כתוצאה מהסתת תחנות השידור הערביות. בידיעה בעתון "הארץ" מיום 25 בנובמבר 1968 נמסר כי "כמה מראשי הציבור בגדה המערבית דנים באפשרות של יציאה לרבות-עמון באותה שליחות". באותו עתון, בגיליון מיום 28 בנובמבר 1968, נמסר כי מר כנען האריך את שהותו ברבות-עמון.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם ביקורו של מר כנען נעשה בתיאום עם ממשלת ישראל או עם אדם מוסמך מטעמה?

2. האם מטרת נסיעתו של מר כנען ידועה לממשלת ישראל, או לאדם מוסמך מטעמה?

3. אם כן, מהי אותה מטרה?

4. האם הסכימה ממשלת ישראל, או אדם מוסמך מטעמה, לאותה מטרה?

5. האם ישנה הגבלה כלשהי על מסעותיו של מר כנען לרבות-עמון וחזרה לעתים תכופות כל כך?

שבויי מלחמה ולהזהיר את שליטי ארצות ערב נגד הישנות מעשים מסוג זה?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלה 1 — ראה תשובתי מיום 7 בינואר 1969 לשאלתה של חבר-הכנסת שמואל תמיר.

לשאלה 2 — במלחמת ששת הימים בחזית המצרית והסורית, ביום 21 בנובמבר 1967 בתקרית בגבול הירדני, וביום 4 בדצמבר 1968 בהתקפה על חיל המשלוח העיראקי בירדן.

4. פרטים על המשפחות שהתגוררו בשני הבתים שנהרסו בשכונת סגיה בעזה

חבר-הכנסת א. חביבי שאל את שר הבטחון ביום כ"ו בכסלו תשכ"ט (17 בדצמבר 1968):

בעקבות פיצוץ שני הבתים בשכונת סגיה בעזה ב-11 בדצמבר 1968, הנני לשאול את כבוד השר:

1. כמה דירות היו בשני הבתים שפוצצו?
2. כמה משפחות התגוררו בשני הבתים שפוצצו?
3. כמה נפשות התגוררו בשני הבתים שפוצצו?
4. הניתן דיוור חלוף לדיירי הבתים שפוצצו?
5. אם כן — איזה דיוור, מתי, ובאילו תנאים?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלה 1: דירה אחת בכל בית.

לשאלה 2: באחד — שתי משפחות של שני אחים; בשני — שלוש משפחות של בני משפחה אחת.

לשאלה 3: בראשון — 12, בשני — 14.

לשאלות 4-5: לא.

5. הצבת כוחות אלג'יריים בקו הפסקת האש

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר הבטחון ביום ה' בטבת תשכ"ט (26 בדצמבר 1968):

בעתון "ידיעות אחרונות" מיום 20 בדצמבר 1968 מצוין, כי יחידות צבא אלג'יריות מוצבות לאורך התעלה בקו הפסקת האש עם מצרים. כן נמסר שכוחות ממשלת אלג'יריה, שלא חתמה על הסכם הפסקת האש, יוצבו בקו הפסקת האש עם ירדן.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. לפי מיטב האדינפורמציה שבידי כבוד השר, האם נכונות ידיעות אלו?

2. מה האמצעים שנוקט משרדו כדי להביא לידיעת המוסדות הבינ-לאומיים המתאימים על הפרת הסכם הפסקת האש בעקבות כניסת כוחות צבאיים זרים לטריטוריות הנמצאות בקו הפסקת האש עם ישראל?

שר-הבטחון מ. דיין:

1. לגבי התעלה — כן, לגבי ירדן — אין אישור.

2. הנושא הוא בסמכותו של משרד החוץ.

הי"ד ר. הקטין:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת תמיר.

צפונה, כפי שכבודו כבר ציין בהזדמנות, סכנה מסוימת. אבל היה יחס מסוים בין היתרונות לבין הסכנות. לאור מעשה הפשע האחרון בציריך, והעובדה שחלק מהמבצעים הם תושבי ערים ישראליות — האם לא שוקל משרד הבטחון אפשרות לשנות את מדיניות הגשרים הפתוחים, המאפשרים ניידות כזאת, ואולי אף לאנשי אירגוני הרצח?

שר-הבטחון מ. דיין:

השאלה של הגשרים הפתוחים היא נושא שיש מקום מדי פעם לדון בו לאור מצב הבטחון ושיקולים אחרים. אינני יכול לומר שהפשע האחרון בשווייץ צריך לשמש בסיס לדיון מחדש. ייתכן שכן, וייתכן שלא. הדבר יתברר רק לאחר שנדע יותר פרטים על כך.

2. חקירת תלונה בעניין העצור ראגב מועטי אבו-ראס, תושב אל-בירה

חבר-הכנסת א. חביבי שאל את שר הבטחון ביום כ' בכסלו תשכ"ט (11 בדצמבר 1968):

הגיע לידיעתי כי למשרד הבטחון הועברה תלונה בעניין העצור ראגב מועטי אבו-ראס, תושב אל-בירה. האיש התלונן כי נעצר ב-13 ביולי 1968 ועונה קשות במשך 38 יום. בעת החקירה הוכנסו כלבים לתאו; החוקרים תלווהו בידי וכן עקרו כמה מציפורני ידיו. הוא הושם בצינוק ואולץ לשתות מדלי שבו עשה את צרכיו.

הנני לשאול את כבוד השר:

1. הנערכה חקירה בעניין הזה?
2. מה תוצאותיה?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלה 1 — התשובה חיובית.

לשאלה 2 — הדברים אינם נכונים.

3. מקרים של רציחת טייסים ישראלים שנמנעו וצנחו בשטח האויב

חבר-הכנסת ו. שם-טוב שאל את שר הבטחון ביום כ"ו בכסלו תשכ"ט (17 בדצמבר 1968):

לאחר גפילתו של סגן נדב נהוראי בהתקפת חיל האוויר נגד מטרות צבאיות בשטח ריכוזי חיל המשלוח העיראקי בירדן, פורסמו בעתונות ידיעות על רציחתו של הטייס לאחר צניחתו על הקרקע.

אבקש את כבוד השר לענות:

1. האם נערכה חקירה על נסיבות מותו של הטייס, ואם כן — מה היו תוצאותיה?
2. באילו מקרים ובאילו תזויות נרצחו טייסים ישראלים שנאלצו לצנוח בשטח האויב מאז ה-5 ביוני 1967?

3. האם קיימות אמנות בין-לאומיות האוסרות רצח ברברי של טייס הצונח ממטוסו שנפגע בקרב? האם במלחמות אחרות בין העמים לא נוצרו גורמות הומניות-מוסריות הנשמרות על-ידי הצדדים הלוחמים ביחסם לטייסים הצונחים בשטח אויב לאחר שמטוסם הופל?

4. האם יש בדעת הממשלה לשקול אפשרות של נקיטת אמצעים כדי למנוע רצח ברברי של טייסים

הדיעה הורשה הפקיד הבכיר לבקר בירושלים, בשטחים המשוחררים וביתר תחומי ישראל.
לפקידים בכירים ישראליים, כידוע, אין היתר לבקר בעבר הירדן המזרחי.

אבקש את כבוד שר הבטחון להשיבני:

1. האם נכונה הדיעה?
2. אם כן, מדוע נתקבלה ההחלטה לאפשר לפקיד זה לסייר גם בתחומי מדינת ישראל שלפני ה־5 ביוני 1967?
3. האם מילא הפקיד שליחות רשמית מטעם ממשלת ירדן בביקורו זה?
4. אם כן, עם אילו ממלאי תפקידים רשמיים נפגש בארץ?
5. אם כן, על אילו נושאים נסבו השיחות?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלות 1 – 2: רשיונות לביקור ביהודה ושומרון מוצאים לתושבי הגדה המזרחית על-פי בקשה של קרוב משפחה, תושב יהודה ושומרון. בין המקרים הרבים המגיעים יש באופן טבעי נציגים של כל שכבות הציבור, בכלל זה פקדי מדינה. אם אין שיקול בטחוני האוסר את כניסת אותו מבקר מבוקש, אין מגיעה עקרונית לאישרר הבקשה.

לפי עקרון זה אושר ביקורו של מר עאדל מוחתאדי. לשאלות 3, 4, 5: אינני יודע.

9. פירסום שיר ערבי לאומי ואנטיי-

ישראלי בעתון "אל-קודס"

חברת הכנסת ט. סנהדראי שאלה את שר הבטחון ביום י"א בטבת תשכ"ט (1 בינואר 1969):

בליל יום ב', 16 בדצמבר 1968, שידר "קול ישראל", במהדורת החדשות של שעה 8, ידיעה בדבר שיר שפורסם בעתון הערבי "אל-קודס" היוצא בירושלים. הדיעה הדגישה כי את השיר חיבר משורר ערבי צעיר, תושב הכפר טייבה במשולש הישראלי, וכי בסיומו של אותו שיר קורא המשורר לערבים לא לפחד משפיכות דמים למען החזרת הכבוד, ירושלים והמולדת השדודה.

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

- א. מה הן ההוראות המנחות את הצנזורה?
- ב. מדוע אין הצנזורה אוסרת הסתה מסוג זה בשירה או בפרוזה?
- ג. מה בדעת משרדו לעשות למניעת הסתה מסוג זה בשטחים?

שר-הבטחון מ. דיין:

העקרון המנחה את עבודת הצנזורה הוא מניעת אינפורמציה בטחונית מהאויב ושמירה על בטחון המדינה.

בשיר הנזכר לא היו דברים מסוג זה.

10. נתונים על פגיעות המחבלים בישראל

חברת הכנסת א. אבנרי שאל את שר הבטחון ביום ט"ו בטבת תשכ"ט (5 בינואר 1969):

ב"הארץ" של יום 2 בינואר 1969 נפרסמה ידיעה המוסרת, כי לפי טענות אירגון "אל-פתח" נהרגו בארבע

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

האם שר הבטחון רואה קשר בין העובדה שיחידות אלג'יריות מוצבות עתה לאורך החתלה לבין הגברת התוקפנות בתעלה והתגברות הצליפות – שביחס אליה השמיע שר הבטחון הודעה לאחרונה?

שר-הבטחון מ. דיין:
לא.

6. הגבלת חופש התנועה של מר עבדול-חמיד אבו-עיטה

חברת הכנסת ת. טובי שאל את שר הבטחון ביום ו' בטבת תשכ"ט (27 בדצמבר 1968):

מר עבדול-חמיד אבו-עיטה, תושב טייבה, חבר המועצה המקומית בכפר, קיבל הזמנה להשתתף בעצרת חג ההסתדרות בזכרון-יעקב, ב־22 בדצמבר 1968. מאחר שבדיו צו הגבלה, המגביל את חופש תנועתו לאיזור כפר, ביקש מר אבו-עיטה רשיון כדי שיוכל להשתתף בעצרת חג ההסתדרות בזכרון-יעקב. אולם בקשתו נדחתה ולא ניתן לו הרשיון המבוקש.

הנני לשאול את כבוד השר:

מדוע לא ניתן למר עבדול-חמיד אבו-עיטה רשיון כדי שיוכל להשתתף בעצרת חג ההסתדרות בזכרון-יעקב?

שר-הבטחון מ. דיין:

המפקד הצבאי שוקל כל בקשה לרשיון לגופה וקובע עמדתו בהתאם לנסיבות.

7. מרטים על פעולות חיל האוויר

ושיחוק עמדות ירי בירדן

חברת הכנסת י. תמיר שאל את שר הבטחון ביום ו' בטבת תשכ"ט (27 בדצמבר 1968):

יואל נא כבוד השר להשיב לי:

1. כמה פעמים מאז מלחמת ששת הימים נאלצו מטוסי חיל האוויר הישראלי להפציץ עמדות ירי בירדן כדי לשתק את פעולת האש נגד ישובי ישראל?
2. כמה מטוסים אבדו לישראל בפעולות אלו?
3. כמה מטוסים נפגעו?
4. האם היו היתקלויות בחיל אוויר אויב?
5. מהי מידת יעילות הפעולות הללו ותוצאותיהן?

שר-הבטחון מ. דיין:

1. 6 פעמים.
2. סופר-מיסטר אחד בתקריט מיום 29 במארס 1968.
3. אף אחד.
4. התשובה שלילית.
5. אני סבור שיש לפעולה זו תוצאות חיוביות.

8. ביקורו של פקיד ירדני בכיר בישראל

חברת הכנסת ש. תמיר שאל את שר הבטחון ביום י"א בטבת תשכ"ט (1 בינואר 1969):

ידיעה בעתון "מעריב", מיום 25 בדצמבר 1968, מוסרת על ביקורו בישראל של פקיד ירדני בכיר, הממונה על שירותי הרדיו והטלוויזיה בממלכת ירדן. על-פי

באמצעות משרד כרטיסים ראשי המיועד לחיילים בלבד גם בסופי שבוע?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלה 1 — בדרך כלל אין קושי בהשגת כרטיסי הנחה לחיילים למופעי בידור, פרט לכרטיסי קולנוע מוזלים במוצאי שבתות ומועדים בתל-אביב ובירושלים. בעלי בתי-הקולנוע בשתי הערים לא הסכימו שההסדר הכולל לכרטיסים מוזלים יחול גם על מוצאי שבת ומועד. לאחרונה הבטיח יושב-ראש התאחדות בתי-הקולנוע לשכנע את חבריו להסיר גם את המכשול האמור.

לשאלה 2 — ניתנת סובסידיה לכרטיסי קולנוע כדי להוזילם לחיילים. במשרדים של קציני הערים נמכרים כרטיסים להצגות תיאטרון, קונצרטים, מופעי אמנים, כרטיסי כניסה למועדונים וערבי בידור בהנחה עד 50%. כן נערכים הצגות תיאטרון ומופעי בידור מיוחדים לחיילים במחירים מוזלים ומופעים של אמנים המשרתים במילואים. במסגרת הצבא פועלות להקות צבאיות, צוותי הווי, שתי תזמורות ומקהלה צבאית. לשאלה 3 — התשובה חיובית.

13. גירוש מסיתים ומסייעים לאירגוני

החבלה

חבר-הכנסת ג. האזנר שאל את שר הבטחון ביום י"ח בטבת תשכ"ט (8 בינואר 1969):

נתפרסם ברבים כי שני עורכי-דין משכם, תיסיר שאוקת נאבולסי ועדנאן אל בקרי, גורשו לירדן. הם היו, כפי שנמסר, בין מקימי "ועדת הליכוד הלאומי" בשכם, שהוא אירגון פוליטי מחתרתי שפעל להסתת התושבים נגד השלטונות ולתמיכה בפעולות מרי אלימות, בכלל זה תמיכה פעילה באירגוני הטרור.

הנני מבקש להשיבני:

1. האם ידוע מי הם המנהיגים האחרים של ועד זה?

2. מה ידוע על קשריו של הוועד עם אירגוני החבלה?

3. האם ידועים המקורות הכספיים של הוועד האמור, ומה הם?

4. האם טיפל הוועד במימון החבלנים או המציא כספים למשפחותיהם?

5. כמה אנשים מאזור יהודה ושומרון גורשו עד כה לירדן כבלתי-רצויים?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלה 1 — התשובה חיובית.

לשאלה 2 — יצירת אווירה ותנאים נוחים לפעילות של אירגוני החבלה.

לשאלות 3 ו-4 — אינני יודע.

לשאלה 5 — 34.

14. מידוסם על מצב שירותי ההתגוננות

בקריית שמונה

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר הבטחון ביום י"ח בטבת תשכ"ט (8 בינואר 1969):

לאור הפירסומים הרבים בטלוויזיה ובעתונות על המצב הגרוע של המקלטים ושירותי ההתגוננות האזרחית

שנות פעולתו 359 מאנשיו על-ידי כוחות הבטחון הישראלי.

מאידך גיסא, טוענים דוברי האירגון כי אנשיו הרגו 3,650 ישראלים, פגעו ב-700 כלי רכב, 174 מחנות צבא, 3 תחנות רדיו ו-40 מיתקני נפט.

הנני מבקש לדעת:

מה הם הנתונים לגבי פגיעות האירגון הנ"ל בישראלים וברכוש ישראלי?

שר-הבטחון מ. דיין:

אבידותינו מפגיעת כל אירגוני החבלה במשך ארבע השנים האחרונות הן 114 הרוגים (מהם 37 אזרחים) ו-634 פצועים (מהם 347 אזרחים).

נושא נוקי הרכוש הוא בטיפולו של משרד האוצר.

היו"ר ר. הקטין:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):
כבוד השר, האם צה"ל איננו מסווג את מעשי הטרור לפי האירגונים המבצעים?

שר-הבטחון מ. דיין:

מכל מקום, לי אין אינפורמציה יותר מפורטת מזו שמסרת.

11. נתונים על פגיעות המחבלים בישראל

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הבטחון ביום ט"ו בטבת תשכ"ט (5 בינואר 1969):

אמש פירסם אירגון "אל-פתח" את הסטטיסטיקה הבאה בקשר לפעולותיו ותוצאותיהן: בארבע שנות פעולתו נהרגו 359 מאנשיו על-ידי כוחות הבטחון הישראליים. לעומת זאת טוען "אל-פתח", כי אנשיו הרגו 3,650 ישראלים, החריבו 700 כלי רכב, 174 מחנות צבא, שלוש תחנות רדיו ו-40 מיתקני נפט.

בקשר לנ"ל אודה לשר אם ישיבני:

1. מה האמת בהנ"ל?

2. ואם אין אמת—כיצד מזימה הסברת ישראל פירסומים מעין אלה ומעמידה דברים על אמיתותם?

שר-הבטחון מ. דיין:

ראה תשובתי שנתתי זה עתה לשאלתה של חבר-הכנסת אורי אבנרי בעניין זה.

12. כרטיסי הנחה לחיילים למופעי בידור

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר הבטחון ביום י"ז בטבת תשכ"ט (7 בינואר 1969):

נוכח התלונות החוזרות ונשנות בעתונות על הקשיים הנגרמים לחיילים בקניית כרטיסים מוזלים להפעות בידור, אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. מה הגורמים לקשיים בהשגת כרטיסי הנחה לחיילים למופעי בידור?

2. מה האמצעים הננקטים על-ידי משרד הבטחון כדי להבטיח שמירת כרטיסים במספר מספיק לחיילים הרוצים לבקר במופעי בידור בסופי-שבוע?

3. האם קיימת אפשרות לרכישת כרטיסי הנחה

16. מיצוץ גשר דמיה ותיקונו

חבר-הכנסת ד. לוי שאל את שר הבטחון ביום כ"ג בטבת תשכ"ט (13 בינואר 1969):

אודה לכבוד השר באם ישיבני:

1. האם פוצץ גשר דמיה על-ידי חבלנים מירדן או על-ידי צבא ירדני סדיר?
2. באיזו מידה תיפגע התנועה מיהודה ושומרון לגדה המזרחית בעקבות פיצוץ הגשר?
3. האם קיימים מגעים עם שלטונות ירדן לתיקון הגשר?

שר-הבטחון מ. דיין:

1. הגשר פוצץ על-ידי הצבא הירדני.
- 2, 3. בינתיים תוקן הגשר.

17. פגיעות חבלנים ערביים במנזר**"יוחנן המטביל"**

חבר-הכנסת י. תמיד שאל את שר הבטחון ביום כ"ג בטבת תשכ"ט (13 בינואר 1969):

פעמיים חיבלו חבלנים ערביים במנזר "יוחנן המטביל" שבקרבת הירדן. למנזר נגרם נזק. בקשר לכך אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. מה הסיבות למעשה החבלה במקום קדוש זה לנוצרים?
2. הידועים פרטים על החבלנים?
3. מה היו נזקי החבלות?
4. ההיתה תגובת הכנסיה למעשה הנ"ל, ואם כן — מהי?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלות 1—2 — החבלנים הגיעו משטח ירדן.

לשאלה 3 — יסודות הבניין, שער הכניסה וכן חפצים שונים, בכללם תשמישי קדושה.

לשאלה 4 — לא ידוע לי על כך.

18. מידת שיתוף הפעולה מצד מנהיגי**הגדה המערבית עם שלטונות ישראל**

חבר-הכנסת ש. תמיד שאל את שר הבטחון ביום כ"ד בטבת תשכ"ט (14 בינואר 1969):

ידועה בעתון "מעריב" מיום 9 בינואר 1969 מוסרת, כי "תשעים אחוז ממנהיגי הגדה המערבית משתפים פעולה עם שלטון ישראל".

הנני לשאול את כבוד השר:

1. האם נכונה הידיעה?
2. אם כן, במה מאופיין שיתוף פעולה זה?
3. אילו מנהיגים אינם משתפים פעולה עם שלטון ישראל?
4. במה מתבטא חוסר שיתוף הפעולה של מנהיגים אלו?

שר-הבטחון מ. דיין:

בנושאים המינהליים של חיי יום-יום קיים שיתוף פעולה מלא מצד כל האישים המוכרים בגדה המערבית.

בעיר קריית-שמונה, בעקבות ההפגזות האחרונות, אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. מדוע הותר הפירסום על מצב זה למרות האינפורמציה המסופקת בכך לגורמים עויינים?
2. מדוע הותר הפירסום שעה שעניין דומה מסווג כסודי על-ידי משרד הבטחון כאשר הוא נשאל במסגרת שאילתה של חבר-הכנסת?

שר-הבטחון מ. דיין:

- 1, 2. הצנזור שקל ופסל אותם הפרטים בפירסום — מים שהיה בהם כדי לגרום נזק בטחוני.

15. אמצעי הסברה נוכח פירסומי אירוגני החבלה

חבר-הכנסת נ. פלד שאל את שר הבטחון ביום י"ח בטבת תשכ"ט (8 בינואר 1969):

בעתון "הארץ" מיום 2 בינואר 1969 נתפרסמה הידיעה הבאה:

"אירוגן הפתח טען אמש, כי בארבע שנות פעולתו נהרגו 359 מאנשיו על-ידי כוחות הבטחון הישראליים. לעומת זאת טוען פתח, כי אנשיו הרגו 3650 ישראלים, החריבו 700 כלי רכב, 174 מחנות צבא, שלוש תחנות רדיו ו-40 מיתקני נפט".

בשים לב לעובדה שפירסומי הרהב של פתח מוצאים להם מהלכים בעתוני חוץ-לארץ, הריני מבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נכונים הנתונים הנ"ל?
2. אם אינם נכונים — מה הם הנתונים הנכונים?

שר-הבטחון מ. דיין:

ראה התשובה שהשיבתי היום על שאילתה של חבר-הכנסת אורי אבנרי באותו נושא.

היו"ר ו. הקטין:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת פלד.

נתן פלד (המערך, עבודה-מפ"ם):

אדוני השר, האם לאור העובדה שהפירסומים של אירוגני החבלה יש להם תהודה בחוץ-לארץ, האם לא מן הרה"מ שמשדר הבטחון ידאג לתגובה מיידית על פירסומים אלה, גם לפני שחברי הכנסת מגישים שאילתות בנושא זה?

שר-הבטחון מ. דיין:

משרד הבטחון, או ליתר דיוק ופירוט, הדובר הצבאי של צה"ל, מגיב בדרך כלל מיד. הדבר כבר נבדק פעמים מספר. ואם חבר-הכנסת פלד מתעניין בכך, אוכל להעביר אליו בכתב מועדים של אירועים והודעות דובר צה"ל בדיון. כפי שאמרת, השאלה נדונה פעמים מספר. אבל גם הדובר הצבאי מתאם את הודעותיו עם משרד ההסברה, ולא תמיד אנו מעוניינים לתת תהודה לכל תקרית קטנה. לכן השאלה היא לא המועד המהיר והצמוד לתקרית ול-ההודעה עליה, אלא עצם ההודעה על התקרית.

22. שמועה על התפטרותו של ראש עיריית שכם, מר חמדי כנען

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הבטחון ביום כ"ד בטבת תשכ"ט (14 בינואר 1969):

הגני לשאול את כבוד השר:

מדוע החליט ראש עיריית שכם מר חמדי כנען להתפטר?

שר-הבטחון מ. דיין:

לא ידוע על התפטרותו של ראש עיריית שכם.

23. הוראה בדבר פתיחת מסלול העלייה לחרמון בשבת

חבר-הכנסת א. ורדיגר שאל את שר הבטחון ביום כ"ה בטבת תשכ"ט (15 בינואר 1969)

השבת עמד להיפתח רשמית מסלול העלייה לחרמון, למקום הסקי וההחלקה. הודעה ששודרה ב"קול ישראל" ביטלה את הפתיחה בשבת והעבירה אותה לאחד מימות השבוע.

בראשית השבוע נמסר כי אלוף פיקוד הצפון נתן הוראה — בשבת בצהריים — לפתוח את המסלול למטיילים וגרם לנהירה המונית ולחילולי שבת מחפירים במקום.

הגני לשאול את כבוד השר:

1. האם ידוע לו על כך?

2. מה הניע את אלוף פיקוד הצפון להורות על פתיחת הדרך אף-על-פי שכבר הודיעו קודם לכן שהיא לא תיפתח בשבת?

שר-הבטחון מ. דיין:

אלוף פיקוד הצפון לא נתן את ההוראה שהשואל מייחס לו.

24. ידיעות על גיוס שכירי חרב לאידיגוני החבלה ממדינות לא-ערביות

חבר-הכנסת א. ורדיגר שאל את שר הבטחון ביום כ"ה בטבת תשכ"ט (15 בינואר 1969):

לאחרונה נמסר כי אידיגוני הטרור מנסים לגייס לשורותיהם שכירי חרב מארצות שונות בעולם ובמיוחד מצרפת. מספר עתונים העלו השערה, שאכן יש כבר מספר שכירי חרב כאלה בין החבלנים.

הגני לשאול את כבוד השר:

1. האם נתברר מחקירת החבלנים שנפלו בידינו כי העובדה הנ"ל נכונה?

2. האם ידוע לכבודו על נסיונות גיוס בחוץ-לארץ של חבלנים?

3. האם בין החבלנים שנפתסו עד עתה, או בין אלה שנהרגו, נמצאו כאלה שבאו ממדינות שאינן מעורבות באופן ישיר בסיכסוך הישראלי-ערבי?

שר-הבטחון מ. דיין:

לא נתקלנו בשכירי חרב ממדינות לא-ערביות.

19. נסיבות פיצוץ גשר דמיה על-ידי הידלנים

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר הבטחון ביום כ"ד בטבת תשכ"ט (14 בינואר 1969):

ידיעות בעתונות מסרו על פיצוץ חלקו המזרחי של גשר דמיה על נהר הירדן.

הגני לשאול את כבוד השר:

1. באילו נסיבות בוצע פיצוץ הגשר על-ידי כוחות ירדן?

2. הידוע לשר לשם מה בוצע הפיצוץ, ואם כן — מהי הסיבה?

שר-הבטחון מ. דיין:

ראה התשובה שהשיבתי היום על שאלתה של חבר-הכנסת דניאל לוי בנושא זה.

20. ידיעה על פעילות מוגברת של ספינות רוסיות ליד הפתח הדרומי של תעלת סואץ

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר הבטחון ביום כ"ד בטבת תשכ"ט (14 בינואר 1969):

ידיעה בעתון "הארץ", מאת סופרו בארצות-הברית, מר אלי אייל, מיום 12 בינואר 1969, מוסרת על פעילות מוגברת של ספינות סובייטיות ליד הפתח הדרומי של תעלת סואץ. הידיעה נמסרת על-ידי גורמים ישראליים באו"ם ומוסיפה, כי תנועות אלו קשורות בכוחות הרוסים לפתוח את תעלת סואץ.

הגני לשאול את כבוד השר:

1. האם נכונה הידיעה?

2. אם כן — לפי מיטב ידיעותיו של השר, מה כוונת הפעילות המוגברת של ספינות רוסיות בפתח ים סוף?

שר-הבטחון מ. דיין:
התשובה שלילית.

21. כיווס שרי ההגנה של מדינות ערב בקהיר

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר הבטחון ביום כ"ד בטבת תשכ"ט (14 בינואר 1969):

לפי ידיעות בעתון "הארץ" מיום 12 בינואר 1969, התכנסו שרי ההגנה והרמטכ"לים של מדינות ערב לשיחות צבאיות חשאיות בקהיר. הידיעות מוסיפות כי בין נושאי השיחות היו — עזרה צבאית לאידיגוני הטרור, וכן הקמת פיקוד ערבי מזרחי משותף.

הגני לשאול את כבוד השר:

1. אם כן — לפי מיטב האינפורמציה שבידי כבודו, אילו ארצות נוטלות חלק בפיקוד הערבי המזרחי המוצע?

2. לפי מיטב האינפורמציה שבידי כבודו, איזה צבא יקבל את הפיקוד המוצע?

שר-הבטחון מ. דיין:

1. ירדן, עיראק וסוריה.

2. עד כה — המפקדים העיראקיים.

25. הצעה להרבות משלוחי ספרים לחיילים בחזית

חבר הכנסת י. תמיר שאל את שר הבטחון ביום כ"ה בטבת תשכ"ט (15 בינואר 1969):

החייל (במילואים) אילן לויין פירסם בשבועון "במהנה" מיום 7 בינואר 1969 הצעה לנהוג כפי שנהג הצבא הבריטי במלחמת העולם השנייה — להדפיס על כל ספר חדש הודעה בזה הלשון: "בסיימך לקרוא את הספר — שלח אותו לחייל בחזית". שיטה זו סיפקה לרבבות חיילים ספרות טובה וסייעה להם בשעות הפנאי.

איש המילואים אילן לויין מספר שהוא "חש על בשרו" (בעת שירותו במילואים) את הצורך בקריאת ספר טוב.

הנני לשאול את כבוד השר:

1. האם קרא השר את הפניה הנ"ל?
2. אם כן — האם מוכן השר להתייחס להצעה?

שר הבטחון מ. דיין:

קצין חינוך ראשי בצה"ל והוועד למען החייל יציעו למ"לים לאמץ את ההצעה.

26. עריכת בחירות לראשי ערים וראשי מועצות אזוריות בשטחים

חבר הכנסת י. תמיר שאל את שר הבטחון ביום כ"ו בטבת תשכ"ט (16 בינואר 1969):

הנני לשאול את כבוד השר:

מה יחסו להצעה שהועלתה על-ידי ראש עיריית שכם לקיים בחירות ראשי הערים וראשי מועצות אזוריות בשטחים ומועצותיהם?

שר הבטחון מ. דיין:

ראה תשובתי לשאלתה של חבר הכנסת עבדול עזיז זועבי מיום 7 בינואר 1968 בעניין זה.

27. כורים אטומיים במצרים

חבר הכנסת א. אבנרי שאל את שר הבטחון ביום א' בשבט תשכ"ט (20 בינואר 1969):

1. האם לפי ידיעות שברשותנו קיימים במצרים כורים אטומיים?

2. אם כן — כמה ומאיזה סוג?

שר הבטחון מ. דיין:

1. התשובה חיובית.

2. אחד, מחקר, בעל הספק של 2 מגוואט.

28. אספקה צבאית מצרפת למדינות ערב

חבר הכנסת ש. לורנץ שאל את שר הבטחון ביום א' בשבט תשכ"ט (20 בינואר 1969):

1. האם מוכרת צרפת אספקה צבאית לארצות ערב, ולאלו מהן?

2. מה הם סוגי האספקה הצבאית הנמכרת לנ"ל?

שר הבטחון מ. דיין:

1. התשובה חיובית. — ללבנון, מצרים, עיראק וסעודיה.

2. מיראזים ללבנון, וחלמים למצרים ועוד.

היו"ר ר. הקטין:

שאלה נוספת לחבר הכנסת לורנץ.

שלמה לורנץ (אגודת ישראל):

האספקה הצבאית הזאת, שארצות ערב מקבלות מצרפת — כפי שהזכיר כבוד השר — האם יש לה משקל, או אפילו משקל מכריע, בארצות ערב, או באחת מהן?

שר הבטחון מ. דיין:

משקל — דא. משקל מכריע — ספק. אולי בלבנון יש לאספקה זאת משקל מכריע.

29. הסכמת ישראל לביצוע תיקון

גשר דמיה

חבר הכנסת י. גולן שאל את שר הבטחון ביום א' בשבט תשכ"ט (20 בינואר 1969):

א. האם נכון הדבר שניציגי ירדן פנו לשלטונות ישראל, באמצעות נציגי הצלב האדום הבין-לאומי, כדי לקבל הסכמתנו לביצוע התיקון של גשר דמיה?

ב. אם כן — מה היתה תשובת שלטונות ישראל?

ג. האם תיקנו הירדנים את הגשר?

שר הבטחון מ. דיין:

התשובה חיובית.

30. העלאת שכרם של חיילי

צה"ל בשירות קבע

חבר הכנסת א. אבנרי שאל את שר הבטחון ביום ב' בשבט תשכ"ט (21 בינואר 1969):

בעתון "הארץ" של יום 20 בינואר 1969 נמסר, כי לאחרונה נידונה שאלת העלאת שכרם של אנשי צבא הקבע.

הנני מבקש לדעת:

1. האם ידיעה זו נכונה?

2. אם הידיעה נכונה — האם נתקבלה החלטה כלשהי בסוגיה זו?

3. אם כן — מה ההחלטה שנתקבלה?

שר הבטחון מ. דיין:

1. התשובה חיובית.

2. הנושא טרם סוכם.

היו"ר ר. הקטין:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):

בשל שכרם של אנשי הצבא מתעוררת לאחרונה שאלת התוספת של 200 לירות לחיילי השירות הסדיר, אשר הוארכה תקופת שירותם. האם משרד הבטחון הבהיר עמדתו בעניין זה?

שר הבטחון מ. דיין:

כפי שאמרת, הנושא טרם סוכם והוא נמצא עכשיו בדיונים בוועדה המשותפת של ועדת הכספים וועדת החוץ והבטחון לקראת תקציב השנה הבאה.

— שאילתות ותשובות (ארכלי-אלמוזלני, דיין, ש. תמיר, י. תמיר, האוזנר, אבנרי, גולן) —

3. היש באירגון אנשי צבא (במילואים) ב"מסגרת חוג לאינפורמציה" גלויים של פוליטיזציה בצה"ל?
4. האם גדון הדבר בממשלה?
5. אם לא — היהיה גדון?

שר-הבטחון מ. דיין:

אין לי מה להוסיף לנאמר בתשובה שהשיבותי על שאילתה של חבר-הכנסת שמואל תמיר ביום 4 בפברואר 1969 באותו הנושא.

34. מידוס ידעה בדבר הסמקת נשק מגרמניה לישראל

חבר-הכנסת ג. האוזנר שאל את שר הבטחון ביום ז' בשבט תשכ"ט (26 בינואר 1969):

בעתונות פורסמה הצהרתו של חבר-הכנסת שמעון פרס ("דבר" 20 בינואר 1969), שלפיה סיפקה מערב גרמניה לישראל חניס נשק בשווי חצי מיליארד דולר.

שאלתי היא:

האם הוסרה הסודיות מעל ידיעה זו?

שר-הבטחון מ. דיין:

הצנזור שקל ולא מצא לנכון למנוע את פירסום הידיעה.

35. דברי שר הבטחון בראיון בטלוויזיה בארצות-הברית

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר הבטחון ביום ז' בשבט תשכ"ט (26 בינואר 1969):

ב"מעריב" של יום 22 בינואר 1969 נתפרסמה ידיעה, בא נאמר כי בראיון טלוויזיה, ששודר ביום 21 בינואר 1969 לכל רחבי ארצות-הברית ברשת הטלוויזיה של חברת השידור "קולומביה", אמר שר הבטחון כי ישראל לא תחזור אל גבולותיה הישנים "גם לא במחיר שלום אמתי".

הנני מבקש לדעת:

1. האם שר הבטחון אמר את הדברים דלעיל המיוחסים לו בידיעה הנ"ל?
2. האם תואמו הדברים מראש עם ראש הממשלה או עם שר החוץ?

שר-הבטחון מ. דיין:
לשאלה 1 — כן.

לשאלה 2 — בדברי אלה הבעתי את דעתי האי-שית, אולם אחר כך קראתי דברים דומים מפי ראש הממשלה בראיון ב"דבר השבוע" מיום 24 בינואר 1969 ומפי שר החוץ בראיון לעיתון "פיגארו", כפי שצוטטו ב"מעריב" מיום 5 בפברואר 1969.

36. ידיעות בדבר כוונה לשחרר אנשי צבא בחוגים מפלגתיים

חבר-הכנסת י. גולן שאל את שר הבטחון ביום ט' בשבט תשכ"ט (28 בינואר 1969):

השר ספיר ואלוף-משנה גרנית הסבירו, שהחוג לאינפורמציה שבדעתם להקים ליוצאי צבא ואנשי צבא דומה לאלה שהיו קיימים במפא"י ובאחדות-הע"ב מדה בעבר.

31. מידוסים בעתונות-חוץ על גיוס שכירי חרב לא ערביים לאירגוני החבלה

חברת-הכנסת ש. ארכלי-אלמוזלני שאלה את שר הבטחון ביום ב' בשבט תשכ"ט (21 בינואר 1969):

נוכח הפירסומים בעתונות-חוץ על כך שאירגוני החבלנים מנהלים תעמולה לגיוס מתנדבים מקרב תושבי צרפת, והודעתו של אורח טורקי על כך שגויס לאל-פתח בהיותו מובטל ולחם בשורותיו, רצוני לשאול את כבוד השר:

1. הישנן עובדות המעידות על כך שבשורות אירגוני החבלה משרתים שכירי חרב, אורחי מדינות לא-ערביות?
2. אם כן, הנעשתה פעולה למניעת גיוסם של שכירי חרב לאירגוני החבלה ממדינות שאתן מקיימת ישראל קשרים דיפלומטיים?

שר-הבטחון מ. דיין:

ראי התשובה שהשיבותי היום על שאילתה של חבר-הכנסת אברהם ורדיגר בנושא זה.

32. דברי שר הבטחון בראיון בטלוויזיה הבריטית

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר הבטחון ביום ג' בשבט תשכ"ט (22 בינואר 1969):

בידיעה בעתון "מעריב" מיום 14 בינואר 1969 נמסר ששר הבטחון הצהיר בראיון בטלוויזיה בבריטניה, כי "ישראל לא תוותר על שליטתה במצרי טיראן ולא תפנה את שארם-א-שייך".

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נכונה הידיעה?
2. אם כן — על יסוד מה קובע כבוד השר, כי ישר-אל תבחין בין חצי האי סיני לבין מצרי טיראן לגבי הנכונות לויתורים?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלה 1 — דברי בראיון הטלוויזיה הנ"ל נתפרסמו במלואם ב"דבר" מיום 27 בינואר 1969.

לשאלה 2 — בדברי הבעתי את דעתי האישית.

33. ידיעה בעתונות על התארגנות אנשי צבא במילואים במסגרת חוג לאינפורמציה

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הבטחון ביום ג' בשבט תשכ"ט (22 בינואר 1969):

חוגים המקורבים לשר הבטחון מסרו היום לעתון "הארץ", ש"השד מתנגד ושוולל שירבוב אנשי צבא במאבק הפנימי במפלגת העבודה". תגובה זו באה לידיעה שקראתיה ב"ידיעות אחרונות" מאתמול (פורסמה עלי-די העתונאי שלמה נקדימון) ולפיה מתארגן במפלגת העבודה חוג לאינפורמציה בקרב אנשי צבא בכירים במילואים.

הנני לשאול את כבוד השר:

1. האם הידיעה שנמסרה ב"הארץ" בשם השר-נכונה?
2. האם הידיעה שפורסמה ב"ידיעות אחרונות" — נכונה?

39. ידיעה בדבר כינוס מועצה של נציגים**פלשתינאים בהשתתפות נציגי אירגוני החבלה**

חבר'ה הכנסת א. טיאר שאל את שר הבטחון ביום י' בשבט תשכ"ט (29 בינואר 1969):

בידיעה בעתון "מעריב" מיום 23 בינואר 1969 נמסר, כי ראש עיריית חברון, עלי ג'עברי, קורא לכינוס מועצה של נציגים פלשתינאים בשיתוף עם נציגי אירגוני החבלה, כדי לדון בגורלם.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. לאור דבריו של השר דיין כי הוא קיים פגישות בדבר כינון ישות פלשתינאית, האם הודעתו של השייך ג'עברי נערכה בידיעת שר הבטחון?

2. אם לא—האם ניתן אישור על ידי רשויות הבטחון לקיום כנס כזה בהשתתפות נציגי אירגוני החבלה הפועלים נגד ישראל?

שר' הבטחון מ. דיין:

התשובה שלילית.

40. ידיעות בדבר כוונה לשתף אנשי**צבא הקבע בפעילות ממלכתית**

חבר'ה הכנסת א. טיאר שאל את שר הבטחון ביום י' בשבט תשכ"ט (29 בינואר 1969):

ידיעות בעתונות מוסדות כי השר פנחס ספיר יזום שיתופם של קציני צבא הקבע בפעילות ממלכתית במפלגת גת העבודה.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נכונות הידיעות?

2. אם כן — האם תואמת יומה זו את הנוהלים המקובלים בצה"ל לגבי פעילות פוליטית של אנשי צבא הקבע?

3. אם לא — אילו אמצעים נוקט השר כדי למנוע יזמות העלולות לעבור על הנוהלים הללו?

שר' הבטחון מ. דיין:

אין לי מה להוסיף לתשובה שנתתי, ביום 4 בפברואר 1969, לשאלתה של חבר'ה הכנסת שמואל תמיר בנושא זה.

41. השתתפות אנשי צבא בחוג**לאינפורמציה פוליטית**

חבר'ה הכנסת א. אבנרי שאל את שר הבטחון ביום י' בשבט תשכ"ט (29 בינואר 1969):

האם אסרו שר הבטחון או הרמטכ"ל — על יסוד סעיף 6א לפקודות מטכ"ל — על אנשי צבא להשתתף בחוג לאינפורמציה שהוקם במפלגת העבודה לאנשי צבא הקבע ואנשי בטחון?

שר' הבטחון מ. דיין:

לא אוכל להוסיף לנאמר בתשובה שנתתי, ביום 4 בפברואר 1969, על שאלתה של חבר'ה הכנסת שמואל תמיר בעניין זה.

הי"ד ר. הקטין:

שאלה נוספת לחבר'ה הכנסת אבנרי.

כבוד השר מתבקש להשיבני:

1. מה הן המסגרות המותרות על ידי פקודות מט"כ ל פעולות מפלגתיות?

2. היש בידי משרד הבטחון ידיעות על חוגים מפלגתיים לאנשי צבא ומפעילות של אנשי צבא בשירות פעיל במסגרות מפלגתיות של מפא"י לשעבר ואחדות העבודה לשעבר?

3. אם כן, מה הן הידיעות שבידי משרדו אודות פעילויות אלה?

שר' הבטחון מ. דיין:

אין לי מה להוסיף לנאמר בתשובתי לשאלתה של חבר'ה הכנסת שמואל תמיר ביום 4 בפברואר 1969 בנושא זה.

37. נוכחות נציג הצלב האדום במשפטו**של נאשם ערבי**

חבר'ה הכנסת י. גולן שאל את שר הבטחון ביום ט' בשבט תשכ"ט (28 בינואר 1969):

בידיעה שפורסמה ב"מעריב", מיום 27 בינואר 1969, נאמר כי במשפטו של נכבד ג'יין אשר הואשם בקיום מגע עם שגרירות עיראק בירדן נכח גם נציג הצלב האדום אשר עקב אחרי מהלך הדיון. עוד נאמר כי בשום משפט אחר שנערך ברחבי יהודה ושומרון לא נכח נציג הצלב האדום.

שאלותי הן:

1. הנכונה הידיעה הזו?

2. אם כן — האם ידועה למשרד הבטחון סיבת נוכחותו של נציג הצלב האדום במשפט זה?

3. האם מקיים הצלב האדום קשר עם משרד הבטחון בכל הנוגע לבעיות הערבים בשטחים המשוחררים?

שר' הבטחון מ. דיין:

לשאלות 1, 3 — התשובה חיובית.

לשאלה 2 — התשובה שלילית.

38. מניעת עריכתו של טכס ברית מילה**במערת המכפלה**

חבר'ה הכנסת א. טיאר שאל את שר הבטחון ביום י' בשבט תשכ"ט (29 בינואר 1969):

עם הולדת הבן היהודי הראשון בחברון, לאחר מלחמת ששת הימים, הוחלט לערוך את טכס הברית במערת המכפלה. אולם עריכת הטכס הדתי במערה, ביום המותר לביקורי יהודים במקום, נאסרה על ידי השר.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

מדוע נאסרה עריכת טכס הברית במערת המכפלה?

שר' הבטחון מ. דיין:

עריכת ברית מילה אינן נכללות בהסכם ובנוהג של ביקורים ותפילות יהודים במערת המכפלה. הממשל הצבאי מקפיד על שמירת המוסכם והמקובל בשטח זה. במיוחד יש לזכור החומרה שבהכנסת יין למסגד.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

לאחר התשובה על השאלתה הקודמת באותו עניין שאלתי שאלה נוספת: האם בימי כהונתו של שר-הבטחון מר דוד בן-גוריון וכהונתך כראש המטה הכללי היו חו-גים כאלה, — ועניית שבימי כהונתך כשר הבטחון לא היו דברים כאלה. אני חוזר על שאלתי: האם בימי כהונתם של שרי הבטחון הקודמים היו חוגים לאינפורמציה לאנשי צבא מטעם מפא"י?

שר-הבטחון מ. דיין:

אני מציע להפנות את הצד העקרוני של השאלתה לוועדת הכנסת. אם ועדת הכנסת תקבע ששר צריך להשיב על שאלתה לא רק על מה שהתרחש במשרדו בימי כהונתו, אלא גם על מה שהתרחש לפני שנים—שלושה מחוזרים של שרים, לפתוח את כל התיקים ולהתחיל להשיב על שאלות בקשר למה שקרה לפני כמה וכמה שנים, כאשר הוא לא כיהן כשר הבטחון, אם ועדת הכנסת תחליט שכן—אעשה זאת. ביתניים, עד כמה שאני מבין את תקנון הכנסת, שר משיב לשאלות בקשר לשאלות עובדתיות במסגרת משרדו ואינו עורך מחקרים על מה שאירע במשרדו לפני שלושה או ארבעה מחוזרים.

42. הקפאת פקדונות תושבי הגדה בבנקים ירדניים

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הבטחון ביום י' בשבט תשכ"ט (29 בינואר 1969):

מר עבדאללה מנצור פירסם ידיעה ב"הארץ", מיום 24 בינואר 1969, ש"בין תושבי הגדה החלה תסיסה נגד המשטר הירדני בגלל הקפאת הפקדונות של אזרחי האזור בבנקים הירדניים".

הגני לבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם הידיעה נכונה?
2. אם כן—לכמה מתושבי האזור מתייחסת פעו-לת ממשלת ירדן?
3. באילו סכומי פקדונות מדובר?
4. מהי סיבת פעולת העונשין הזאת מצד ירדן?
5. מהי עמדת הממשלה לגבי התפתחות זו?

שר-הבטחון מ. דיין:

1. הידיעה בדבר הקפאת הפקדונות נכונה.
2. כ-25 אלף מפקדים.
3. כ-10 מיליוני דינרים.
4. אינני יודע.

43. קיום חוגים ממלגתיים בהשתתפות אנשי צבא

חבר-הכנסת א. שוסטק שאל את שר הבטחון ביום י"ז בשבט תשכ"ט (5 בפברואר 1969):

בראיון עם העתונאי שלמה נקדימון, המתפרסם בעתון "ידיעות אחרונות", מיום 26 בינואר 1969, אר-מר אלוף-משנה (מיל.) ישראל גרנית, כי חוגים בהש-

תתפות אנשי צבא בכירים היו קיימים במפא"י לפני מספר שנים, לאחר הפילוג עם רפ"י.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נכונה הידיעה?
2. אם כן—ביזמת מי אורגנו חוגים אלו?
3. מהי המסגרת האירגונית שבה התקיימו החוגים הללו?

4. האם היתה בכך עבירה על תקנון צה"ל לגבי שיתוף אנשי צבא במסגרות פוליטיות?

5. אם כן—האם הוסקו המסקנות לגבי היוזמים של חוגים מעין אלו?

שר-הבטחון מ. דיין:

אין לי מה להוסיף לתשובה שהשיבותי, ביום 4 בפברואר 1969, על שאלתה של חבר-הכנסת שמואל תמיר בעניין זה.

היו"ר ד. הקטין:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת שוסטק.

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):

אדוני השר, בימים האחרונים פירסמה חברת-הכנסת גולדה מאיר הודעה, שאדוני קיבל על עצמו בעת מערכת הבחירות בשנת 1959 אירגון חוג לאינפורמציה בהשתתפות אנשי צבא בשירות פעיל. האם יש יסוד להודעה זו?

היו"ר ד. הקטין:

אני חושבת כי תשובתו של שר הבטחון לשאלה הנוספת של חבר-הכנסת אבנרי תואמת את התשובה לשאלתך. בעצם, אני צריכה לתת את התשובה הזאת ולהפנות אותך למוסדות מפלגה שונים לחקור את הדבר. זה לא שייך למשרד הבטחון.

שר-הבטחון מ. דיין:

אם מותר לי להעיר בתור קריאת ביניים: חברת-הכנסת גולדה מאיר לא אמרה זאת. היא אמרה שכאשר אני הייתי אחראי במפא"י בתקופת הבחירות, הייתי אחראי גם למגויסים. היא לא הזכירה את השם "חוג לאינפורמציה".

היו"ר ד. הקטין:

בדרך כלל, זה לא שייך למשרד הבטחון. דבריו של שר הבטחון נאמרו מתוך אדיבות.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

אולי אפשר לשאול בקריאת-ביניים: איך זה נקרא

אז?

44. טענת ממשלת עיראק על תקיפת חיל המשלוח העיראקי בירדן

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר הבטחון ביום י"ז בשבט תשכ"ט (5 בפברואר 1969):

לפי ידיעה בעתון "הארץ" מיום 31 בינואר 1969, טוענת ממשלת בגדד, כי חיל האוויר הישראלי התקיף את חיל המשלוח העיראקי בירדן.

חוברת י"ה, ישיבה שע"ח

— שאילתות וחשובות (ש. תמיר, דיון, לורנץ, מיקוניס, אבנרי, הקטין, ארבל-אלמוזלני) —

47. ידיעה בדבר מגעים בין נציגי ישראל לבין נציגי אירגוני הטרור

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר הבטחון ביום כ"ב בשבט תשכ"ט (10 בפברואר 1969):

"ידיעות אחרונות" של יום 7 בפברואר 1969 מדווח על מאמר העומד להתפרסם בגליון הקרוב של "לה פיגא-רו" הפריסאי.

לפי הידיעה "בידיעות אחרונות" טוען "פיגארו", כי שר הבטחון שלח שליח סודי אל מנהיג "אל-פתח", יאסר עראפאת, כדי לברר נכוניתם של אירגוני הטרור לשיחות עם ישראל.

הנני מבקש לדעת:

1. אם יש אמת בידיעה זו?
2. האם קוימו או מתקיימים עתה, בין במישורין ובין בעקיפין מגעים כלשהם בין נציגי ישראל לבין נציגי אירגוני החבלה?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלה 1 — התשובה שלילית.

לשאלה 2 — לא ידוע לי על מגעים כאלה.

היו"ר ר. הקטין:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אורי אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):

כבוד השר, אני מחזיק בידי קטע של ה"ניו-יורק טיימס" ובו כתבה של סופרו בקהיה, האומר כי דובר "אל-פתח" הודיע שאתה שיהדרת במיוחד אסיר של "אל-פתח", שהיה כלוא בישראל, על מנת ליצור מגע בינך ובין יאסר עראפאת. האם יש אמת בדבר?

שר-הבטחון מ. דיין:

העובדה שחבר-הכנסת אבנרי מחזיק בידו קטע מ"ניו-יורק טיימס" אינה מחייבת את האמת. עניתי לשאלה הראשונה שהתשובה היא שלילית. לא שיהדרו ולא שלחו, לא ישירות ולא בעקיפין, שום שליח לשום אירגון מאירגוני הטרור.

48. כתבה בעתון "פיגארו" בדבר מגעים בין אירגוני הטרור לבין ישראל

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלני שאלה את שר הבטחון ביום כ"ב בשבט תשכ"ט (10 בפברואר 1969):

בעתון "ידיעות אחרונות" מיום 7 בפברואר 1969 פורסם שהעתונאי אייב קיאו, שביקר בישראל, כתב בעתון "פיגארו" הפריסאי, כי "גנרל דיין שלח שליח סודי אל מנהיג "פתח" יאסר עראפאת כדי לברר נכוניתם של אירגוני הטרור לשיחות דיסקרטיות עם ישראל".

רצוני לשאול את כבודו:

1. האם הידיעה שפורסמה תואמת את המציאות בכללה או בחלקה?
2. אם כן — מה היתה מטרת שיגור השליח אל מנהיג אל-פתח?

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נכונה הידיעה?
2. אם כן — מה היו יעדי ההתקפה?
3. האם הושגו יעדים אלו?

שר-הבטחון מ. דיין:

הידיעה איננה נכונה.

45. ידיעה על פעילותו הפוליטית של אלוף-משנה במילואים ישראל גרנית

חבר-הכנסת ש. לורנץ שאל את שר הבטחון ביום י"ח בשבט תשכ"ט (6 בפברואר 1969):

בעתונות פורסם כי אלוף-משנה (מיל.) ישראל גרנית החל לפעול כעוזרו של מוכיר מפלגת העבודה מר פנחס ספיר. במסגרת תפקידו זה מארגן מר גרנית חוג לאינפורמציה מטעם מפלגת העבודה מקרב אנשי צבא הקבע וראשי מערכת הבטחון.

אודה לכבודו אם ישיבני:

1. האם הידיעה נכונה?
2. האם קיימות הוראות בצה"ל המגבילות פעילות מפלגתית בקרב אנשי הצבא?
3. אם התשובה לשאלות 1-2 חיובית — האין הקמת החוג הנזכר נוגדת את ההוראות?
4. אם כן — האם הופנתה תשומת לבו של מר גרנית כי פעילותו נוגדת את ההוראות הקיימות בצה"ל?

שר-הבטחון מ. דיין:

אין לי מה להוסיף לנאמר בתשובה שהשיבותי ביום 4 בפברואר 1969 על שאילתה של חבר-הכנסת שמואל תמיר בעניין זה.

46. דברי שר הבטחון בעניין הגבולות

חבר-הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר הבטחון ביום כ"ב בשבט תשכ"ט (10 בפברואר 1969):

בעתוני יום 30 בינואר 1969 התפרסמו גירסות שונות על דברי שר הבטחון בפגישה עם פעילי המשמרת הצעירה של מפלגת העבודה.

בעתון "דבר" נמסר כי שר הבטחון אמר: "אינני יודע אם הירדן הוא הגבול האחרון, כי החזית עלולה לעבור לגזרות אחרות".

בעתון "למרחב" נמסר כי שר הבטחון אמר שאינו יודע אם הירדן יהיה "הגבול האחרון" וייתכן כי יהיו עוד גבולות "בתור להגנה".

אי לזאת רצוני לשאול:

1. מה אמר שר הבטחון בנידוין?
2. מה כוונת הדברים?

שר-הבטחון מ. דיין:

הנושא שבהקשרו הזכרתי את הירדן וגבולות אחרים היה בדבר הפעילות של הפתח, המתרכזת עתה בגבול הירדני, אך עלולה להתפשט גם לגבולות הפסקת האש האחרים.

ההסתדרות בזכרון-יעקב, אולם בקשתו נדחתה ולא ניתן לו הרשיון המבוקש.

חנני לשאול את כבוד השר:

מה טעם ההתנגדות למתן רשיון לעותמאן אבו-ראס שביקש להשתתף בעצרת חג ההסתדרות?

שר-הבטחון מ. דיין:
 המפקד הצבאי שוקל כל בקשה לרשיון לגופה וקובע עמדתו בהתאם לנסיבות.

היו"ר ר. הקטין:
 אני מודה לשר הבטחון על התשובות. הישיבה הבאה מחר בשעה 10.00. ישיבה זו נעולה.

שר-הבטחון מ. דיין:
 ראה התשובה שנתתי זה עתה לשאילתה של חבר-הכנסת אורי אבנרי בנושא זה.

49. הגבלת חופש התנועה של מר עותמאן אבו-ראס

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר הבטחון ביום ר' בטבת תשכ"ט (27 בדצמבר 1968):

מר עותמאן אבו-ראס, תושב טייבה, חבר מועצת הפועלים בכפר, קיבל הזמנה להשתתף בעצרת חגיגית של ההסתדרות בזכרון-יעקב, ב-22 בדצמבר 1968, לרגל חג ההסתדרות. מאחר שיש בידו צו הגבלה, המגביל את חופש תנועתו לאיזור כפרו, ביקש מר עותמאן אבו-ראס במשטרת טייבה רשיון כדי שיוכל להשתתף בעצרת חג

הישיבה ננעלה בשעה 16.39.